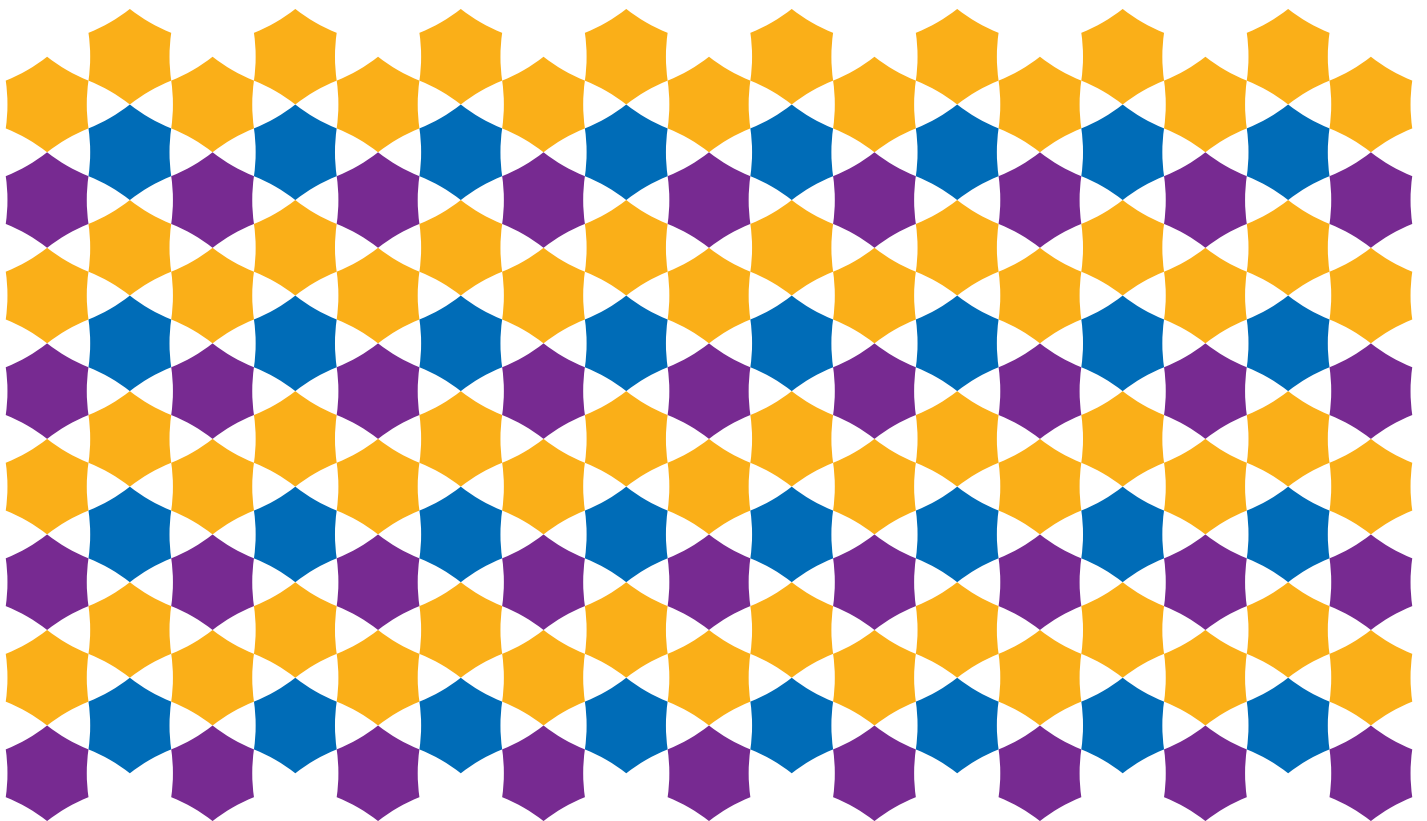

Doktorandspegeln

En enkät om doktorandernas studiesituation

Rapport 2016:18

Doktorandspegeln 2016

– en enkät om studenternas studiesituation

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2016

Författare: Anette Gröjer, Inger Wikström Öbrand, Julia Elenäs, Per Gillström, Joakim Palestro, Helen Dryler

Grafisk form: AB Typoform

Universitetskanslersämbetet • Löjtnantsgatan 21 • Box 7703, 103 95 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Förord.....	7
Sammanfattning	9
Summary	14
Inledning	19
Syfte och användbarhet	19
Metod	19
Kvinnor och män i forskarutbildningen	23
Presentation av doktoranderna och deras forskarutbildning	26
Forskarutbildningen i Sverige – en introduktion	26
En jämförelse mellan undersökningens population och de svarande	27
En grundligare beskrivning av de svarande	30
Försörjning och stress	35
Sammanfattning	35
Huvudsaklig försörjningsform vårterminen 2015	36
Försörjningsform och stress	40
Skuggdoktorander	41
Studiesocial miljö	42
Sammanfattning	42
Introduktion till forskarutbildningen	43
Hur upplevs kraven inom forskarutbildningen?	44
Olovligt utnyttjande av forskningsresultat	45
Upplevd stress	46
Hälsa	46
Accepterat med föräldradedighet?	47
Krav från externa aktörer	47
Medlem av forskarkollektivet	48
Medinflytande	49
Användbar utrustning	49
Kreativ miljö	49
Diskriminering och sexuella trakasserier	51
Sammanfattning	51
Negativ särbehandling	51
Sexuella trakasserier	54
Mobilitet	56
Sammanfattning	56
Var bedrivs forskarutbildningen?	56
Avhandlingen skrivs på engelska	58
Forskning: individuellt eller i grupp	58

Yrkeskunskap för forskare	59
Sammanfattning	59
Kurser som behandlar kvantitativa metoder	60
Kurser som behandlar kvalitativa metoder	61
Kunskaper i vetenskaplig metod	62
Kurser i forskningsetik	63
Kurser i vetenskapsteori	64
Kritisk reflektion	65
Konstnärligt utvecklingsarbete	66
Förmåga att självständigt bedriva forskning	66
Kunskap om andra ämnesområden	67
Skriva och presentera	67
Reflektion och värdering	68
Sammanfattning	68
Den personliga utvecklingen	69
Kurser	71
Sammanfattning	71
Kursdelens omfattning	71
Kurser utan undervisning	72
Kvaliteten på kurserna	73
Kursernas relevans för avhandlingsarbetet	74
Kursutbud enligt önskemål och behov	74
Handledning och individuella studieplaner	77
Individuell studieplan	78
Huvudhandledare	79
Biträdande handledare	80
Handledarnas hemvist	80
Vem handleder och hur mycket handledning ges?	80
Institutionens och handledarens inflytande på avhandlingsämnet	82
Handledarens agerande i handledningssituationen	83
Brister i handledningen	85
Övervägt byta eller bytt handledare?	85
Besvärande beroendeställning	85
Presentera sin forskning	86
Sammanfattning	86
Hållit seminarium om sin avhandling	86
Deltagit i högre seminarier	86
Givande seminarieverksamhet	87
Presenterat sin forskning på konferenser	88
Vetenskaplig tidskrift	89
Populärvetenskapligt sammanhang	89
Tidfördelning: undervisning, annat institutionsarbete och forskarstudier	90
Undervisningstid	91
Annat institutionsarbete	91
Tidsåtgång för forskarstudier	92
Tidsåtgång för olika moment inom en forskarutbildning	93
Förväntad och upplevd tidsåtgång för studier	94

Karriär och framtid	95
Sammanfattning	95
Doktoranderna efter examen	95
Oro för arbetslöshet	97
Diskussion om forskarutbildningens användbarhet	98
Fortsatt forskarkarriär	99
Stöd för annan karriär	100
Utfört utrednings- eller forskningsuppdrag	100
Arbete som kräver forskarutbildning	100
Sammanfattande omdöme	102
Sammanfattning	102
Doktorandernas sammanfattande omdöme av forskarutbildningen	102
Skulle doktoranderna välja att påbörja forskarutbildningen igen?	103
Bilaga 1. Enkät samt svarsandelar	104
Bilaga 2. Potentiella feltyper och hanteringen av objektbortfallet	119
Potentiella feltyper i en surveyundersökning	119
Bortfallsanalys och viktning av datamaterialet	120
Viktade svarsfrekvenser	124
Kalibrering av vikter och den slutgiltiga viktvariabeln	126
Bilaga 3. Ämnesområdesindelning	127
Naturvetenskap	127
Teknik	127
Medicin och hälsovetenskap	127
Lantbruksvetenskap	127
Samhällsvetenskap	128
Humaniora	128
Referenser	129

Förord

Hög kvalitet i utbildningen på forskarnivå är viktigt för kunskapsutvecklingen både i samhället och hos de doktorander som går utbildningen. Att positivt driva och utveckla en sådan verksamhet bygger bland annat på kunskap om hur verksamheten är uppbyggd och hur den fungerar. Genom denna enkät har vi hämtat information om hur forskarutbildningen fungerar direkt från de berörda, det vill säga doktoranderna själva.

Doktorandspegeln 2016 är den tredje i en rad nationella undersökningar som fokuserar doktorandernas perspektiv på sin utbildning. De två tidigare genomfördes av Universitetskanslersämbetets föregångare Högskoleverket och publicerades år 2003 och 2008.

Denna undersökning är liksom de tidigare ett komplement till kvalitetsgranskningar, den officiella statistiken på området, analyser och uppföljningar samt de granskningar UKÄ gör av studenters och doktoranders rättssäkerhet.

Det är Universitetskanslersämbetets förhoppning att Doktorandspegeln 2016 ska stimulera till diskussion och bidra till en förbättrad forskarutbildning på de områden där det behövs.

Annika Pontén
Tf. myndighetschef

Sammanfattning

Detta är den tredje enkäten om doktoranders upplevelser av sina studier. De tidigare gjordes av Universitetskanslersämbetets föregångare Högskoleverket år 2003 och 2008. Tanken var att kunna jämföra enkätsvaren över tid och påvisa en eventuell utveckling. Därför är många av frågorna samma som tidigare år. Denna sammanfattning innehåller huvudresultaten men många fler finns i de enskilda kapitlen.

Resultaten är en direktredovisning av enkätsvaren. Redovisningarna ger ingen förklaring till resultatet men många av resultaten borde utredas vidare för att ge möjlighet att förbättra och utveckla utbildningen på forskarnivå.

Undersökningens urval utgjordes av 10 000 doktorander, med minst två terminers studier bakom sig och minst 10 procents aktivitet. Av dessa svarade 4 751 doktorander. Doktorandspegeln 2016 har därmed en lägre svarsfrekvens än tidigare doktorandspeglar, 48 procent (jämfört med 66 procent år 2008 och 72 procent år 2003). UKÄ har med hjälp av SCB genomfört en bortfallsanalys samt viktat materialet för att i möjligaste mån justera för den överrepresentation respektive underrepresentation av vissa grupper som kunde noteras i materialet.

Försörjning

Det finns flera olika sätt att finansiera sin forskarutbildning. Försörjningsformerna skiljer sig dock åt både vad gäller social trygghet och inkomstnivå. En anställning i eller utanför högskolan ger högst trygghet för doktoranderna. Många (66 procent) har en doktorandanställning under sin tredje termin eller senare, och något färre (50 procent) hade en sådan anställning redan från sin första termin som forskarstuderande. Enligt högskoleförordningen ska den doktorand som fått utbildningsbidrag, efter ansökan, anställas som doktorand senast när det enligt den individuella studieplanen återstår en utbildningstid som motsvarar tre års utbildning på heltid.

Av doktoranderna uppger 18 procent att de hade utbildningsbidrag som försörjningsform under sin första termin och 3 procent uppger att de har utbildningsbidrag under sin tredje termin eller senare. Av dessa uppger nästan hälften (48 procent) att de var nöjda med denna finansiering.

Den tredje vanligaste finansieringsformen är anställning utanför högskolan med egen tid för forskning (13 procent). Av alla försörjningsformer var de doktorander som hade en sådan under sin tredje termin eller senare mest nöjda med detta (93 procent).

Skuggdoktorand

Att vara skuggdoktorand, det vill säga att bedriva utbildning på forskarnivå utan att vara formellt antagen, innebär att både rättssäkerhet och trygghet är satt ur spel. Forskarutbildningsreformen 1998 innebar bland annat att finansieringen av doktoranders utbildning skulle vara ordnad innan forskarutbildningsstudier påbörjades.

Undersökningen visade att nästan hälften (44 procent) av de svarande uppger att de deltagit i forskarutbildningen innan de var formellt antagna. Högst andel finns inom medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap. Inom medicin deltar 55 procent innan de är antagna, varav 14 procent har deltagit 12 månader eller mer i forskarutbildningen innan de antogs. Inom lantbruksvetenskap deltar hälften (50 procent) före antagning, varav de flesta (37 procent) 1–6 månader innan.

Emellertid kan studenter på avancerad nivå läsa kurser på forskutbildningsnivå, varför det kan vara svårt att avgöra vad som avses med svaren.

Studiesocial miljö

Att arbeta och studera i en arbetsmiljö som fungerar bra är en förutsättning för att lyckas väl. Att veta vilka regler som gäller och vad som förväntas och krävs av den enskilda ger en stabil grund för denna att bygga sina forskarstudier på. När det gäller introduktion till forskarutbildningen och information om rättigheter och skyldigheter är mer än hälften av svarspersonerna missnöjda. Här finns uppenbarligen en utvecklingspotential, vilket också gäller tydligheten i de krav som ställs på doktoranden. Något mer än hälften av doktoranderna uppger att de tycker att kraven på dem är tydliga. Att nästan hälften inte tycker att kraven på dem är tydliga kan vara en bidragande orsak till att många uppger att de känner sig stressade och pressade i sådan omfattning att det fått negativa konsekvenser. Kvinnor uppger i högre grad att de känner sig stressade än män.

Mer än hälften av doktoranderna (58 procent) uppger att de arbetat eller studerat fast de varit sjuka, kvinnor i högre grad än män.

Att känna sig delaktig på en arbetsplats är en viktig del av en god arbetsmiljö. Emellertid uppger drygt en fjärdedel (30 procent) av doktoranderna att de i liten grad eller inte alls känner sig som en accepterad medlem av forskarkollektivet.

Både studenter och doktorander har enligt högskolelagen rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Traditionellt utövas detta inflytande genom student- och doktorandorganisationerna. Den obligatoriska anslutningen till dessa har upphört och medlemsantalet är mindre än förr. Detta kan vara ett skäl till att många (70 procent) menar att de inte har något inflytande på sin institution. Inflytandet kan också tillämpas genom kursvärderingar.

Olovligt utnyttjande av forskningsresultat

Forskningsfusk kan komma till uttryck på olika sätt. Att någon olovligen använder någon annans forskningsresultat utan att författaren eller upphovsmannen anges är exempel på forskningsfusk. En fjärdedel av doktoranderna uppger att deras forskningsresultat använts utan att de angetts som författare eller upphovsman. Mest utbrett är detta inom ämnesområdena teknik och lantbruksvetenskap, där drygt 30 procent uppger att detta förekommer. Det finns dessvärre inga uppgifter om vem eller vilka det är som olovandes använder doktorandernas forskningsresultat.

Diskriminering

Jämställdhet och likabehandling regleras i lag. Detta innebär att högskolorna ska arbeta för att aktivt främja lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.

Emellertid visar resultaten från enkäten att sådan diskriminering förekommer. Resultatet visar att kön är den vanligaste orsaken till negativ särbehandling enligt doktoranderna och därefter följer ålder och etnisk tillhörighet.

Det är 1–2 procent av doktoranderna som uppger att de blivit sexuellt trakasserade. Det är skillnad mellan mäns och kvinnors svar; fler kvinnor än män känner sig sexuellt trakasserade främst av lärare och annan undervisande personal eller andra doktorander.

Mobilitet

Att känna till vad som sker och hålla kontakt med omvärlden inom sitt eget och närliggande forskningsområden är idag en förutsättning för framgång och utveckling av forskning. Det kan ske på flera olika sätt, bland annat genom utbyte med andra lärosäten. Av de svarande doktoranderna bedriver 85 procent mer-parten av sin utbildning på lärosätet där de är antagna. De flesta (66 procent) har inte heller tillfälligt studerat vid något annat lärosäte i Sverige eller utomlands.

Avhandling och kurser på engelska

En övervägande majoritet (85 procent) skriver sin avhandling på engelska. Dessutom svarar tre fjärdedelar att kurser hållits på engelska i hög eller mycket hög grad. Det naturvetenskapliga området ger allra flest kurser på engelska.

Yrkeskunskap för forskare

Att arbeta som forskare kräver liksom andra yrken professionskunskap. Att ha en verktygslåda som innehåller teorier och metoder för att kunna bedriva forskning är en viktig del i denna. På frågan om hur mycket kvantitativa och kvalitativa metoder som har behandlats i kurser de läser svarar 8 procent att frågan inte är relevant. Det är 4 procent av doktoranderna som svarar att frågan inte är relevant när det gäller i vilken grad kurser behandlar forskningsetik.

Reflektion och värdering

Personlig utveckling är en del av syftet med den högre utbildningen. Det gäller både grund- och forskarutbildningen. Mer än hälften av doktoranderna svarar dock att forskarstudierna inte har inneburit att de engagerat sig i samhällsutvecklingen eller fått en ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen i någon högre grad.

Det omvända förhållandet råder när det gäller att uppnå en breddad allmänbildning, att reflektera över egna värderingar och uppnå en ökad förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bakgrund än den egna. Kvinnor uppger dock generellt i högre grad än män när det gäller frågor på detta område att de har förändrat sitt beteende.

Kurser

De flesta (77 procent) tycker att kvaliteten på kurserna är god eller mycket god. Kursdelens omfattning av forskarutbildningen varierar mellan olika ämnesområden. Det vanligaste totalt sett är att kursdelen är två terminer, förutom inom det samhällsvetenskapliga området där det vanligaste är tre terminer eller mer.

Självstudier, det vill säga kurser utan undervisning, är vanligast inom humaniora men totalt sett svarar 25 procent att det förekommer i hög eller mycket hög grad.

Handledning

Att handledningen fungerar är nästintill en grundförutsättning för att arbetet med avhandlingen ska fortgå på ett bra sätt. Det är därför inte bra att 27 procent av doktoranderna svarar att de upplevt sådana brister i handledningen att det utgjort ett hinder i deras forskningsarbete. Samtidigt svarar 18 procent att handledaren inte visar något större intresse för doktorandens studier. För en majoritet fungerar dock handledningen bra.

Bland de svarande doktoranderna uppger 11 procent att de bytt handledare, medan något fler (15 procent) övervägt att byta. Nästan en femtedel uppger att de befunnit sig i en besvärande beroendeställning till sin handledare.

Individuella studieplaner

Det är 1 procent av de svarande doktoranderna som uppger att de inte har en individuell studieplan. Den individuella studieplanen är synnerligen viktig eftersom den t.ex. är styrande för att de som initialt under studietiden har fått utbildningsbidrag ska kunna få en anställning som doktorand. Se vidare resonemang under avsnittet Försörjning.

Enligt högskoleförordningen ska den individuella studieplanen också följas upp regelbundet. Dessvärre svarar 16 procent att så inte skett.

Möjlighet att presentera sin forskning

Att få konstruktiv kritik och att få möjlighet att diskutera sin forskning med andra är viktigt i forskningsprocessen. Att presentera sin forskning på seminarier av olika slag för oftast avhandlingsarbetet framåt. Drygt 75 procent av doktoranderna uppger att de hållit seminarium på institutionen om sin forskning men bara hälften svarar att det varit givande.

Att nå ut med sin forskning och presentera resultatet på konferenser är bra för att göra forskningen känd. Mindre än hälften av doktoranderna (44 procent) har presenterat sin forskning på nationella konferenser men fler (65 procent) har gjort presentationer på internationella konferenser. Drygt hälften har publicerat artiklar i vetenskapliga tidskrifter medan 39 procent har gjort det samma i populärvetenskapliga tidskrifter.

Tidsfördelning mellan forskarstudier och andra arbetsuppgifter

Att vara doktorand innebär oftast inte att man bara kan fokusera på de egna studierna. Trots forskarutbildningens dubbla syfte, det vill säga att utbilda både forskare och undervisande personal, finns det olika möjlighet att undervisa. Av de doktorander som svarade på enkäten uppgav 39 procent att de inte undervisar alls och 32 procent att de undervisar 1–10 procent av sin arbetstid. Hälften av doktoranderna utförde inte heller något annat institutionsarbete.

Hur mycket tid doktoranden ägnar åt sina forskarstudier per vecka varierar kraftigt. Av de svarande doktoranderna uppger 22 procent att de arbetar som en arbetsvecka (30–39 timmar). Nästan hälften ägnar mer än 40 timmar i veckan åt sina forskarstudier (48 procent), varav 43 procent arbetar 40–59 timmar medan 5 procent uppger att de ägnar mer än 60 timmar per vecka åt sina forskarstudier.

Karriär och framtid

Forskarutbildningen har dubbla uppgifter: dels att utbilda lärare och forskare vid lärosätena, dels att utbilda vetenskapligt kompetenta personer för kvalificerade arbetsuppgifter inom näringsliv och offentlig sektor.

Drygt 60 procent är positiva till att arbeta inom högskolesektorn, offentlig sektor eller privat sektor. Att starta eget efter avslutade forskarstudier står inte högst på agendan för doktoranderna. Av de svarande uppgav 30 procent att de kan tänka sig det. Doktoranderna inom teknikområdet är mest positiva och 41 procent svarade att de förmodligen eller definitivt kunde tänka sig att starta eget.

Doktorander inom humaniora oroar sig mest för att bli arbetslösa efter avslutade forskarstudier. Nästan hälften (49 procent) uppger detta. Minst oroliga är doktorander inom medicin och hälsovetenskap (22 procent).

Sammanfattande omdöme

Visserligen är inte de svarande doktoranderna färdiga med sin utbildning men de har gått tre terminer eller mer och kan därför ha en klar uppfattning om utbildningen. De flesta (64 procent) av doktoranderna ger sin utbildning "bra" som sammanfattande omdöme och 22 procent menar att den är mycket bra medan 14 procent ger betyget dåligt eller mycket dåligt.

De flesta (44 procent) skulle också definitivt välja att påbörja en forskarutbildning om de stod inför det valet idag medan 38 procent svarar att de förmodligen skulle göra det och 18 procent att de förmodligen inte eller definitivt inte skulle göra det.

Summary

This is the third survey of doctoral students' opinions about their studies. These were previously conducted by Högskoleverket (the National Agency for Higher Education), the predecessor of UKÄ (the Swedish Higher Education Authority), in 2003 and 2008. The idea was to be able to compare the responses to the survey over time and to show any possible trends. For that reason, many of the questions are the same as in previous years. This summary presents the main findings, but many more are available in the individual chapters.

This report presents the responses to the survey. The presentation does not provide any explanation of the findings, but many of the findings should be further explored to leverage them to improve and develop third-cycle education.

The surveyed population comprised 10 000 doctoral students, of whom 4 751 responded. The Doctoral Mirror for 2016 has, therefore, a lower response rate than the previous surveys, at 48 per cent (compared with 66 per cent in 2008 and 72 per cent in 2003). Statistics Sweden has assisted the Swedish Higher Education Authority in implementing a loss analysis and has weighted the material to ensure as far as possible that it is adjusted for known skewed distribution that this can lead to.

Funding

There are several ways to fund a third-cycle education. The funding forms vary in terms of both social dependability and income level. Employment within or outside of higher education provides the maximum security for doctoral students. Many of them (66 per cent) have doctoral student positions during their third semester or later, and slightly fewer (50 per cent) had such employment from their first semester as a doctoral student. Doctoral students with doctoral employment positions are also the most satisfied with their funding method. According to the Higher Education Ordinance, once doctoral students with educational grants apply, they must be employed as doctoral students at the latest when three years of full-time studies remain, as defined by their individual study plan.

Eighteen per cent of doctoral students state that they had educational grants as their funding during their first semester and three per cent say that they had educational grants during their third semester or later. Almost half (48 per cent) of these state that they were satisfied with this funding.

The third most common form of funding is employment outside the higher education, with private time for research (13 per cent). Of all of the forms of funding, the doctoral students with this type of funding during their third semester or later were the most satisfied (93 per cent).

Shadow doctoral students

As a shadow doctoral student, i.e. pursuing a doctoral education at researcher level without being formally enrolled, means the lack of both legal rights and security. The doctoral educational reform of 1998 means, among other things, that funding of a researcher's education must have been arranged before the studies begin.

The survey showed that almost half (44 per cent) of respondents say that they participated in their research education before they were formally enrolled. The highest proportion of these are found in medicine, the health sciences and the agricultural sciences. In medicine, 55 per cent participate before they are enrolled, 14 per cent of whom participated 12 months or more in doctoral education before they were enrolled. Within agricultural sciences, half (50 per cent) participated before enrolment, most of whom (37 per cent) participated 1-6 months before enrolment.

However, students at advanced level may take courses at researcher level, making it difficult to determine what is meant by the responses.

The study environment and student welfare

Working and studying in an environment that functions well is a prerequisite for success. Knowing the rules that apply and what is expected and required of the individual provides a solid foundation on which that individual can build their doctoral studies. More than half of respondents are dissatisfied with their introduction to doctoral education and information about their rights and obligations. There is obviously potential for improvement here and with clarifying what is required of students. Slightly more than half of doctoral students say that they think that the requirements set for them are clear. Such lack of clarity may be a contributing factor to more than half saying that they feel stressed and depressed to such an extent that it has negative consequences. Women report more frequently that they feel stressed than men.

More than half of doctoral students (58 per cent) stated that they worked or studied despite being sick, women to a greater extent than men.

The feeling of being involved in a workplace is an important part of a good working environment. However, nearly a third (30 per cent) of doctoral students state that they only slightly or not at all feel like an accepted member of the research community.

According to the Higher Education Act, both undergraduate and doctoral students have the right to exert influence over their educations at universities. Traditionally, this influence is exerted by the student and doctoral student organisations. Compulsory membership in these has ceased and membership numbers are less than in the past. This may be one reason that many respondents (70 per cent) believe that they have no influence on their institution. Influence can also be exerted through course assessments.

Unauthorised use of research results

Research misconduct can take place in different ways. Examples of research misconduct include someone using another person's research results without crediting the author or authors. A quarter of doctoral students state that their research results have been used without their being credited as the

author or copyright holder. This is most widespread in the research areas of technology and agricultural sciences, where 30 per cent state that this occurs. There is, unfortunately, no information about who or what uses the doctoral students' research results without permission.

Discrimination

Gender equality and equality of treatment are regulated by law. This means that higher education institutions should work actively to promote equal rights, regardless of gender, ethnic origin, religion or belief, sexual orientation or disability.

The results from the survey, however, indicate that such discrimination occurs. Like to many other situations, zero tolerance is desirable and there is work to be done in this respect at higher education institutions.

The findings show that doctoral students feel that gender is the most common reason for negative treatment, followed by age and ethnic diversity.

One to 2 per cent of doctoral students say they have been sexually harassed. There is a difference between men's and women's responses; more women than men are sexually harassed, mainly by teachers and other educational staff, or other doctoral students.

Mobility

Keeping track of developments and maintaining contact with one's own and related research areas are prerequisites for success and development in today's world. This can take place in several different ways, including through exchanges with other universities. Eighty-five per cent of respondents complete most of their education at the school in which they are enrolled. The majority (66 per cent) have not conducted temporary studies at other educational institution in Sweden or abroad.

Thesis and courses in English

The overwhelming majority (85 per cent) write their thesis in English. Furthermore, three quarters respond that courses are held in English to a very great extent. The natural sciences provide most of their courses in English.

Professional knowledge for researchers

As in other professions, working as a researcher requires professional knowledge. An important part of this is to have a tool box that contains theories and methods for conducting research. When asked how many quantitative and qualitative courses they attend, eight per cent respond that the question is not relevant. Four per cent state that the question is not relevant for courses in research ethics.

Reflection and assessment

Personal development is one of the purposes of higher education. This applies to first, second and third cycle education. However, more than half of the doctoral students respond that their research studies have not resulted in their involvement in social developments and increased understanding for social and cultural differences between the sexes to any great extent.

The opposite applies to achieving a broader general education, reflecting on their own values and achieving a better understanding of people with different cultural and ethnic backgrounds than their own. In this area, women generally respond to a greater extent than men that they have changed their behaviour.

Courses

The extent of courses in doctoral education varies between different subject areas. It is most common for courses to last two semesters, except within the social sciences, where it is most common with three semesters or more.

Self study, i.e. courses without tuition, is most common in the humanities but overall 25 per cent respond that it occurs to a high or very high degree.

Supervision

It is almost a prerequisite for working on a thesis that supervision must take place in a good way. It is, therefore, concerning that 27 per cent of doctoral students respond that they have experienced shortcomings in their supervision that impedes their research work. At the same time, 18 per cent state that supervisors do not show any great interest in the doctoral student's studies. For a majority of students, their supervision does work well, but on the whole, these are clearly concerning numbers.

Eleven per cent had changed supervisors, while somewhat more (15 per cent) had considered changing. Almost a fifth stated that they had been in an uncomfortable position of dependency with their supervisor.

Individual study plans

One per cent of respondents state that they do not have an individual study plan, despite the Higher Education Ordinance providing for this. Since the responding doctoral students are in their third semester or later, this poses a real problem and perhaps even a systematic failure (compared to if they had just started their studies). The individual study plan is very important since, for those who initially received educational grants, it determines whether they may be employed as a doctoral student. See also the reasoning in the Funding section.

According to the Higher Education Ordinance, the individual study plan must also be followed up on a regular basis. Unfortunately, 16 per cent state that this has not taken place.

Opportunity to present their research

Obtaining constructive criticism and having the opportunity to discuss their research with others is important in the research process. Presenting research at various types of seminars usually drives thesis work forward. More than 75 per cent of the doctoral students stated that they held a seminar at their institution about their research, but only half stated that it had been fruitful.

Reaching out with research and presenting results at conferences and in journals is essential for success. Fewer than half of the doctoral students (44 per cent) had presented their research at national conferences but more (65 per cent) had made presentations at international conferences. Slightly

more than half had published articles in scientific journals, while 39 per cent had published in popular science magazines.

Distribution of time between research studies and other tasks

Being a doctoral student often means that it is not possible to focus on your own studies. With regard to the dual purpose of doctoral education, i.e. to also educate researchers and teaching staff at educational institutions, teaching opportunities vary. Of the doctoral students who replied to the questionnaires, 39 per cent stated that they did not teach at all and 32 per cent stated that they teach from 1–10 per cent of their working time. Half of the doctoral students did not do any other work at the institution.

There is considerable variation in how much time students devote to their doctoral studies per week. Of the responding doctoral students, 22 per cent state that they work a working week (30–39 hours). Almost half spend more than 40 hours per week on their doctoral studies (48 per cent), 43 per cent of whom work 40–59 hours while 5 per cent say they spend more than 60 hours per week on their doctoral studies.

Careers and the future

Doctoral education has twin tasks: to train teachers and researchers at the educational institutions and to train highly qualified persons for quality jobs in the private and public sector.

Slightly more than 60 per cent are positive to working within higher education, the public sector or the private sector. Starting their own businesses after the completion of their research studies is not at the top of the agenda for the doctoral students. Of the respondents, 30 per cent stated that they could consider doing so. Doctoral students in the technology sector are the most positive and 41 per cent said that they probably or definitely would be prepared to start their own businesses.

Doctoral students in the humanities worry most about becoming unemployed after the completion of their doctoral studies. Almost half (49 per cent) state that they do so. Least concerned are the doctoral students in the fields of medicine and health sciences (22 per cent).

Overall conclusion

Although the respondents have not completed their studies, they have taken three semesters or more and can therefore have formed a clear opinion about their education. The majority (64 per cent) of the doctoral students rate their education “good” as an overall conclusion and 22 per cent believe that it is “very good”, while 14 per cent rate the education as “poor” or “very poor”.

Most of them (44 per cent) would definitely choose to start a doctoral education if they were faced with the choice today, while 38 per cent respond that they would probably do so and 18 per cent said that they would probably not or definitely not do so.

Inledning

Doktorandspegeln, vars resultat presenteras i denna rapport, är en enkät bland landets doktorander. Enkäten utgår från doktorandernas perspektiv och tar upp olika kvalitetsaspekter och förhållanden inom utbildningar på forskarnivå på svenska lärosäten.

Högskolelagens och högskoleförordningens bestämmelser för forskarutbildningen är utgångspunkt för valet av frågorna i enkäten. Även diskrimineringslagens bestämmelser har påverkat valet av frågor.

Motsvarande undersökningar har genomförts tidigare av Universitetskanslersämbetet (UKÄ) föregångare Högskoleverket och publicerades år 2008 respektive 2003.

Syfte och användbarhet

Enkäten syftar till att ge en nationell bild av forskarutbildningen. Den avser att visa doktorandernas uppfattningar om och attityder till ett urval aspekter i och utanför den direkta studiesituationen. Frågor ställs bland annat om hur doktoranderna försörjer sig under utbildningen, vilket inflytande de har på sin institution, om de känner sig diskriminerade av något skäl och om de varit utsatta för sexuella trakasserier. Vidare frågar vi om mobilitet, vilken yrkeskunskap som forskare de uppfattar att de får, hur handledningen fungerar, hur de tänker sig framtiden samt vilket sammanfattande omdöme de vill ge sin utbildning. I och med detta blir Doktorandspegeln ett komplement till UKÄ:s kvalitetsutvärderingar, den officiella statistiken om högskolan, uppföljningar och analyser samt de granskningar UKÄ gör av doktoranders rättssäkerhet.

Lärosätena är ansvariga för att utbildningarna har en god kvalitet samt att regelverket för den högre utbildningen efterlevs. De flesta lärosätena bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, bland annat genom enkäter till doktorander. Tanken är att resultatet av denna undersökning ska kunna utgöra ett komplement till dessa undersökningar och därmed även fungera som ett jämförelsematerial som lärosätena kan använda i sitt förbättringsarbete.

Metod

Doktorandspegeln är en enkät till ett urval av landets doktorander. Frågor som innehållsmässigt relaterar till varandra har samlats i var sitt kapitel för att i möjligaste mån ge en samlad bild av frågor belysta ur flera perspektiv. I bilaga 1 redovisas svarsandelarna fråga för fråga.

I de tidigare doktorandspeglarna användes en statistisk analysmetod, explorativ faktoranalys. Den metoden uppfattades av många som krånglig och svårbegriplig och därför har UKÄ frångått den metoden.

Nedan beskrivs hur arbetet med enkäten har genomförts. Liksom i tidigare undersökningar samarbetade UKÄ med Statistiska Centralbyrån (SCB) för urval, utskick, datainsamling och sammanställning samt viss bearbetning av data.

Enkätens utformning och datainsamling

Eftersom tanken var att kunna påvisa utvecklingen över tid är många av frågorna i enkäten identiska från tidigare undersökningar. Ett fåtal frågor justerades något för att bli tydligare eller mer aktuella. Några nya frågor lades också till. Enkäten testades av ett antal doktorander som bjöds in till UKÄ samt av SCB:s enkätkonstruktörer.

Enkäten skickades ut i november 2015 och datainsamlingen avslutades i mitten av januari 2016. Två påminnelser skickades ut.

Nytt för Doktorandspegeln 2016 var att enkäten kunde besvaras både via en pappersenkät och på webben med hjälp av inloggningsuppgifter. En engelsk version av enkäten sändes till de utländska doktorander¹ som studerar vid svenska lärosäten.

Urval

SCB skapade en urvalsram utifrån universitets- och högskoleregistret vårterminen 2015. Urvalsramen utgjordes av 14 697 doktorander (antagna till antingen licentiat- eller doktorsexamen) med minst två terminers studier bakom sig (räknat från och med vårterminen 2015) och minst 10 procents aktivitet (under vårterminen 2015) på något av lärosätena som bedriver forskarutbildning i Sverige. Som nämndes ovan ingår även utländska doktorander.

Genom ett så kallat stratifierat urval valdes sedan 10 000 doktorander ut att delta i undersökningen. Stratifieringen gjordes utifrån forskningsämne, lärosäte och kön, i syfte att möjliggöra jämförelser även på de minsta högskolorna och ämnesområdena.

Förutom den information som samlades in via frågeblanketten hämtades uppgifter om doktoranderna från SCB:s register över totalbefolkningen och utbildningsregistret.

Svarsfrekvens och bortfall

Enkäten skickades till 10 000 doktorander och 4 751 personer besvarade den. Detta motsvarar en svarsfrekvens på 47,5 procent. Svarsfrekvensen är därmed väsentligt lägre än i de tidigare undersökningarna 2003 (72 procent) och 2008 (66 procent).

Det är svårt att veta vad som gör att svarsfrekvensen har sjunkit i jämförelse med tidigare år. Enligt SCB har en hel del undersökningar som genomförts på senare år tappat lika mycket i svarsandel, medan andra inte har gjort det. Rent allmänt är det idag svårare att få en hög svarsfrekvens än under tidigare decennier.

1. Utländska doktorander brukar definieras som personer som har angivit studier som grund för bosättning hos Migrationsverket och där beslutet om uppehållstillstånd är fattat mindre än två år innan studierna påbörjades samt utrikes födda doktorander som invandrat mindre än två år innan doktorandstudierna påbörjades och övriga med ofullständiga personnummer i högskolornas studie-dokumentationssystem. Utländska doktorander med ofullständiga personnummer ingår inte i denna undersökning eftersom de inte är folkbokförda i Sverige och därmed inte har någon adress som det går att skicka enkäten till.

Bortfallet² består dels av objektsbortfall, som innebär att frågeblanketten inte är besvarad alls, dels av partiellt bortfall som innebär att vissa frågor i blanketten inte är besvarade. Det partiella bortfallet i doktorandspegeln bedöms vara mycket lågt och varierar mellan 0,5 och 1,5 procent för de flesta av frågorna. Partiellt bortfall kan bero på att en fråga är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmar att besvara frågan eller att instruktionerna vid så kallade filterfrågor misstolkas. Objektsbortfallet i undersökningen uppgår till 52,5 procent. Med anledning av detta har materialet viktats. I bilaga 2 beskrivs bortfallsanalysen och viktningen grundligare.

Jämförbarhet över tid och resultatredovisning

Som tidigare nämnts är detta tredje gången som UKÄ genomför undersökningen. De tidigare undersökningarna genomfördes år 2008 och 2003.

Denna och undersökningen 2008 genomfördes med samma urvalsmetod, urvalsstorlek och insamlingsmetod.

Det är viktigt att ha i åtanke att resultatet bygger på en urvalsundersökning och att det som redovisas i sin tur bygger på svaren från de 48 procent som besvarade enkäten. För att hantera förekommande känd snedfördelning som detta kan leda till har UKÄ med hjälp av SCB gjort en bortfallsanalys samt viktat värdena (se fotnot 2 samt bilaga 2). Därmed redovisas i rapporten de viktade svaren från de 4 751 doktorander som besvarade enkäten.

På grund av att svarsfrekvensen är väsentligt lägre än den för tidigare doktorandspeglar är UKÄ återhållsamma med att göra direkta jämförelser med dessa. Istället ligger fokus på resultatet från 2016 års undersökning och endast i några fall redovisas resultatet från denna i relation till 2008, och ibland även till 2003 års undersökning.

Nytt för denna undersökning är att de konstnärliga högskolorna ingår i populationen. Antalet doktorander vid de konstnärliga högskolorna är förhållandevis litet, så inkluderingen av dessa högskolor har antagligen en mycket liten påverkan för resultaten på en övergripande nivå. De konstnärliga utbildningarna ingår i ämnesområdet humaniora men där det är särskilt intressant att urskilja dessa utbildningar redovisas de som ett eget ämnesområde.

Resultaten är en direktredovisning av enkätsvaren. Enkätensvaren ger ingen förklaring till resultatet men en del av dessa borde utredas vidare för att ge möjlighet att förbättra och utveckla forskarutbildningen.

2. En bortfallsanalys har genomförts av SCB i syfte att analysera vilka variabler som bör användas som hjälpinformation vid bortfallsjustering. Analysen visade att de skillnader som fanns mellan de svarande och fördelningen i undersökningspopulationen i stor utsträckning tycktes kunna förklaras av det stratifierade urvalet. Bortfallsanalysen visade också att de svarande överlag fördelade sig på samma sätt som de som ingick i urvalet, sett till ålder, civilstånd, forskningsämne, lärosäte och aktivitetsgrad. Kvinnorna utgjorde en något större andel bland de svarande än i urvalet. Doktorander med minst en förälder som var född i Sverige utgjorde också en större andel bland de svarande än i urvalet, och det samma gällde svenska doktorander. I bortfallsanalysen togs också hänsyn till den viktade svarsfrekvensen per kategori. En del skillnader i svarsfrekvens upptäcktes då. För att justera för objektsbortfallet och snedfördelningen beräknades vikter för uppräknig till populationsnivå. Vikterna består dels av designvikten, som justerar för det stratifierade urvalet, dels den så kallade hjälpvektorn som alltså ska justera för objektsbortfallet. I den slutgiltiga hjälpvektorn ingår kön, ålder, lärosäte, forskningsämnesgrupp, bakgrund, utländsk doktorand och aktivitetsgrad. Genom att vikta värdena bedöms skattningarna bli mer rättvisande än om de oviktade skulle användas.

Rapporten innehåller 14 kapitel förutom detta. I varje kapitel finns en kort inledning. Sedan följer en sammanfattning i punktform.

Resultatet för varje enskild fråga redovisas först totalt och därefter uppdelat på kvinnor och män. Slutligen redovisas svaren utifrån ämnesområde, (se ämnesområdesindelning bilaga 3). För vissa frågor finns redovisning utifrån hur långt doktoranden kommit i sin utbildning.

Flera av tabellerna och figurena summerar inte till exakt 100 procent. Detta beror på avrundning.

Rådgivande grupp

I arbetet med enkäten har en rådgivande grupp deltagit. Diskussioner har förts med gruppen dels om vilka frågor enkäten ska omfatta, dels om hur resultatet kan redovisas.

I den rådgivande gruppen har följande personer ingått: Gunilla Jacobsson, projektledare för de tidigare enkäterna, John Edström, representant för Sveriges förenade studenter (SFS), Jeanette Lindberg, representant från Sveriges universitetslärarförbunds (SULF:s) doktorandförening (SDF), Josefine Sternvik, analytiker Göteborgs universitet, Kjell Gunnarsson, f.d. förvaltningschef vid Malmö högskola samt Charlotte Löfgren, kommunikatör vid Universitets- och högskolerådet. Universitetskanslersämbetet ansvarar för innehållet i rapporten.

Kvinnor och män i forskarutbildningen

I detta kapitel har vi i punktform sammanfattat de mest påfallande skillnaderna i svaren mellan kvinnor och män. Det finns många fler skillnader än de som listas här men de återfinns i respektive kapitel. Nedan följer först en kortfattad beskrivning av kvinnor och män i forskarutbildningen.

Andelen kvinnor och män i forskarutbildningen är ganska jämn i hela doktorandpopulationen. Under hösten 2015 var antalet aktiva³ doktorander cirka 18 400, varav andelen kvinnor var 47 procent och andelen män 53 procent.⁴ Tabell 1 visar aktiva doktorander per ämnesområde. Män dominerar inom utbildningsområdena naturvetenskap och teknik. Högst andel kvinnor finns inom lantbruksvetenskap. De konstnärliga utbildningarna inkluderades för första gången i undersökningen, och om man särskiljer det konstnärliga området så har de utbildningarna en stor andel kvinnor. Men det bör observeras att det kan finnas andra mindre områden med hög andel kvinnor men de har inte undersökts här.

Tabell 1. Antal aktiva doktorander per ämnesområde hösten 2015, uppdelat på kvinnor och män (fördelning i procent per kön av totala antalet doktorander) samt totalt (andel av samtliga doktorander inom parentes). Uppgifterna är hämtade från NU-statistikdatabasen på www.uka.se.

		Kvinnor	Män	Total	Andel
Naturvetenskap	HT15	1 432 (36 %)	2 544 (64 %)	3 976	22 %
Teknik	HT15	1 171 (31 %)	2 644 (69 %)	3 815	21 %
Lantbruksvetenskap	HT15	198 (60 %)	131 (40 %)	329	2 %
Medicin och hälsovetenskap	HT15	3 532 (58 %)	2 512 (42 %)	6 044	33 %
Samhällsvetenskap	HT15	1 706 (55 %)	1 368 (45 %)	3 074	17 %
Humaniora	HT15	672 (54 %)	578 (46 %)	1 250	7 %
varav konst	HT15	156 (63 %)	90 (37 %)	246	
Totalt		8 711 (47 %)	9 777 (53 %)	18 488	100 %

3. Med aktiva menas de som har minst en procents aktivitet.

4. Statistiska meddelanden, UF 21, SM 1601.

Till övervägande del har kvinnor och män svarat ganska lika på många av frågorna, men följande kan noteras:

Studiefinansiering

- Fler män än kvinnor har doktorandanställning som huvudsaklig finansieringsform redan under den första terminen som forskarstuderande.

Hälsa och stress, föräldraskap

- Kvinnor har i högre grad än män varit sjukskrivna mer än fjorton dagar. De har också arbetat eller studerat fast de varit sjuka i högre grad än männen.
- Kvinnor har i högre grad än männen upplevt stress och press som gett negativa erfarenheter.
- Fler män än kvinnor uppfattar att föräldraledighet är accepterat i hög eller mycket hög grad oavsett om de har hemmavarande barn eller inte.
- Fler kvinnor än män har barn under 18 år som bor hemma.

Särbehandling

- Kvinnor upplever sig i högre grad än män bli särbehandlade på grund av kön, ålder samt av "annat", av andra doktorander såväl som av lärare och annan undervisande personal, handledare och administrativ personal.
- Män upplever sig i högre grad än kvinnor bli särbehandlade på grund av etnisk tillhörighet och religion, av andra doktorander såväl som av lärare och annan undervisande personal och administrativ personal.

Sexuella trakasserier

- Kvinnor upplever sig i högre grad än män sexuellt trakasserade av lärare och annan undervisande personal, andra doktorander, handledare samt av administrativ personal.

Handledare / handledning

- Män har i högre grad än kvinnor en man som huvudhandledare och som biträdande huvudhandledare. Män har också i högre grad än kvinnorna handledare från den egna institutionen.
- Fler män än kvinnor har fått handledning i 20 timmar eller mer.
- Fler kvinnor än män har en kvinnlig huvudhandledare och fler kvinnor än män har enbart kvinnliga biträdande handledare och huvudhandledare.
- Fler kvinnor än män har själva tagit initiativ till att byta handledare.

Kurser och avhandlingsarbetet

- Fler män än kvinnor har haft kurser utan undervisning i hög eller mycket hög grad.
- Fler män än kvinnor har haft kurser på engelska i mycket hög grad.
- Fler kvinnor än män uppger att kurserna i hög eller mycket hög grad haft relevans för avhandlingsarbetet.
- Fler kvinnor än män valde i huvudsak själv sitt avhandlingsämne.

- Fler kvinnor än män uppger att de upplever att forskarstudierna tar mer tid än de förväntat sig.
- Fler män än kvinnor har i hög eller mycket hög grad upplevt miljön på institutionen som kreativ.
- Fler män än kvinnor har i hög eller mycket hög grad känt sig som en accepterad medlem av forskarkollektivet.
- Fler män än kvinnor har publicerat sin forskning i en vetenskaplig tidskrift.
- Fler kvinnor än män har i hög eller mycket hög grad reflekterat över egna värderingar, engagerat sig i samhällsutvecklingen, fått en ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen samt fördjupat sina insikter om forskningsetik.
- De allra flesta av både kvinnor och män upplever kraven i forskarutbildningen som lagom. Kvinnor upplever dock kraven i forskarutbildningen som för höga i högre grad än männen medan männen i högre grad upplever att kraven är för låga.

Efter doktorsexamen

- Efter examen vill män i högre grad än kvinnor starta eget eller arbeta i privat sektor medan kvinnorna vill arbeta i offentlig sektor.
- Män har i högre grad än kvinnor stöd från institutionen både för en fortsatt forskarkarriär och för en fortsatt karriär utanför akademien.
- Kvinnor oroar sig i högre grad än män för att bli arbetslösa efter utbildningen.

Presentation av doktoranderna och deras forskarutbildning

Forskarutbildningen i Sverige – en introduktion

År 2015 fanns 18 440 doktorander i Sverige. Sedan år 2010 har högskolor möjlighet att ansöka om examenstillstånd på forskarnivå inom ett område, och flera högskolor har beviljats sådana. Det är nu 29 lärosäten som har examenstillstånd, men forskarutbildningen är till största delen koncentrerad till de största universiteten. År 2015 fanns två tredjedelar av de 18 440 doktoranderna vid sex universitet: Lunds universitet, Karolinska institutet, Uppsala universitet, Kungliga Tekniska högskolan, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Chalmers tekniska högskola och Umeå universitet. Hösten 2015 hade dessa universitet mellan 1 500 och 2 700 doktorander vardera.⁵

Sverige är anslutet till Bologna-samarbetet, vilket medför att en ny utbildnings- och examensstruktur infördes den 1 juli år 2007. Denna innebar bland annat att högskoleutbildningen delades in i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Ett nytt poängsystem infördes också, där heltidsstudier under ett läsår motsvarar 60 högskolepoäng. Den grundläggande behörigheten till forskarutbildningen höjdes också från krav på utbildning om 120 poäng (nu motsvarande 180 högskolepoäng) till krav på en examen från avancerad nivå (magister eller master) eller fullgjorda kurser om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 poäng från avancerad nivå, eller på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarade kunskaper.

Det finns tre examina på forskarnivå: licentiatexamen (om minst 120 högskolepoäng) och doktorexamen (240 högskolepoäng) samt konstnärlig doktorexamen (240 högskolepoäng).

I det här kapitlet gör vi först en jämförelse mellan undersökningspopulationen och de svarande, utifrån den information som finns tillgänglig om båda dessa grupper genom registerdata. Därefter görs en grundligare genomgång av de svarande utifrån de bakgrundsfrågor som ingick i enkäten. I den mån det är möjligt jämförs då dessa bakgrundsfrågor med liknande tillgängliga uppgifter om hela doktorandpopulation. Dessa uppgifter hämtas från den officiella statistik som UKÄ ansvarar för, och den redovisas på aggregerad nivå. Det kan ingå doktorander i den officiella statistiken som inte ingår i undersökningen. Tillsammans med den låga svarsfrekvensen är detta en förklaring till varför uppgifterna från den officiella statistiken och de om undersökningens population inte nödvändigtvis stämmer överens exakt.

Sist i kapitlet redogörs för frågor om doktoranden var antagen som licentiat eller doktorand, vilken examen doktoranden hade när han eller hon

5. <http://www.uka.se/utbildningskvalitet/sok-bland-examenstillstand.html> April 2016.

påbörjade forskarutbildningen, varför han eller hon valt att påbörja forskarstudier samt om doktoranden fått stöd av lärare eller andra att studera vidare.

En jämförelse mellan undersökningens population och de svarande

För att få en bild av hur väl de svarande motsvarar undersökningens population⁶ i stort görs en jämförelse nedan. I detta avsnitt visas de oviktade värdena men när svarsresultatet presenteras vidare i rapporten har materialet viktats för att hantera just snedfördelning och generera ett material där proportionerna bland de svarande mer liknar de i populationen. Metoden och avvägningarna bakom viktningen redovisas grundligare i bilaga 2. Där återfinns också tabellunderlaget till uppgifterna i denna del av rapporten, som visar fördelningen i populationen, urvalet och bland de svarande för de hjälpvariabler som ingick i bortfallsanalysen.

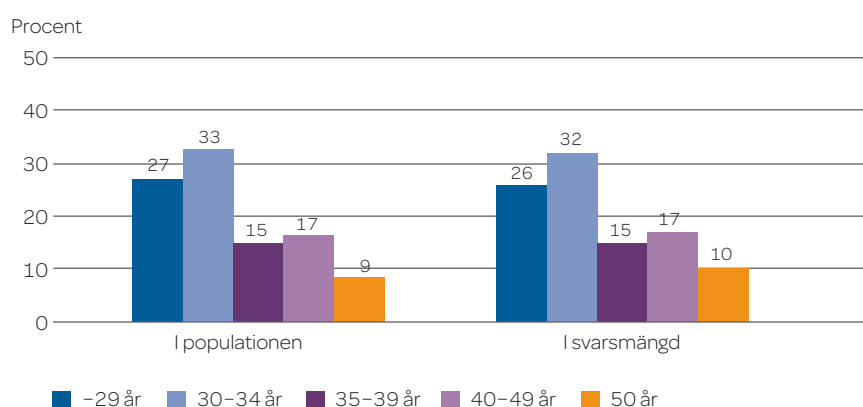
Kvinnor och män

Det var 14 697 doktorander som ingick i undersökningens population. Av dessa var 48 procent kvinnor och 52 procent män. Bland de 4 751 svarande var 51 procent kvinnor och 49 procent män. Även om det var en något större andel kvinnor bland de svarande än i hela populationen kan skillnaden ändå ses som förhållandevis liten.

Ålder

Åldersfördelningen bland de svarande liknade i stort sett den i undersökningens population. Doktorander som var 35 år eller äldre utgjorde en något större andel av de svarande (42 procent) än av undersökningens population (40 procent). Därmed var alltså andelen yngre än 35 år 58 procent bland de svarande och 60 procent i populationen. Även här kan skillnaden ändå ses som förhållandevis liten.

Figur 1. Åldersfördelning (%) i undersökningens population och bland de svarande.

6. Undersökningens population likställs här med de doktorander som ingick i urvalsramen. Se vidare avsnittet Urval och bilaga 2.

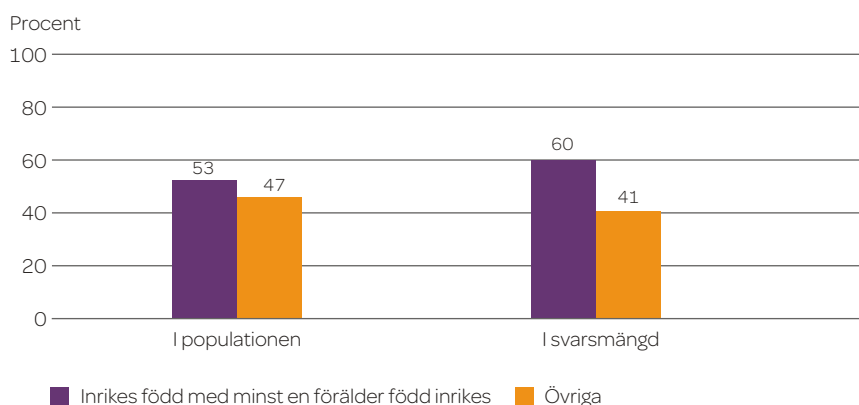
Civilstånd

Av de svarande var 43 procent gifta eller i ett registrerat partnerskap. Motsvarande andel i undersökningens population var 42 procent. Även denna skillnad mellan populationen och de svarande är att betrakta som liten.

Svensk och utländsk bakgrund

När det gäller utländsk bakgrund⁷ skiljde sig däremot fördelningen bland de svarande i jämförelse med undersökningens population mer. Bland de svarande var 60 procent inrikes födda med minst en inrikes född förälder medan det i undersökningens population var 53 procent. Denna skillnad tycks inte hänga ihop med att urvalet är stratifierat. Detta har beaktats i viktningen (se bilaga 2).

Figur 2. Andel (%) inrikes födda med minst en förälder född inrikes i undersökningens population och bland de svarande.

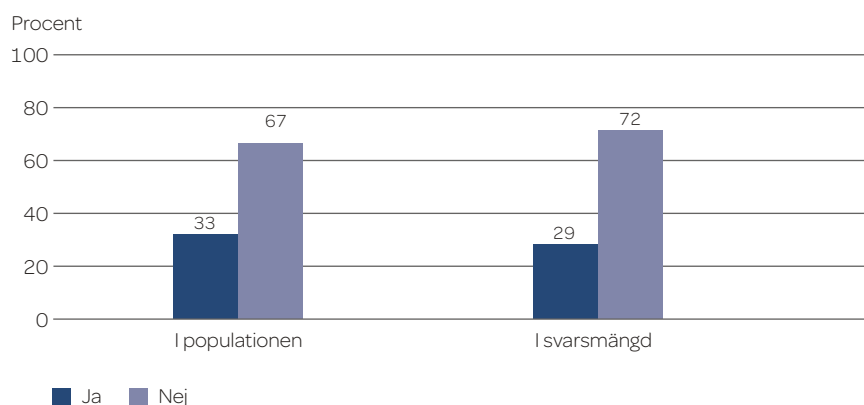

Utländska doktorander

Utländska doktorander utgjorde 33 procent av undersökningens population och var något underrepresenterade bland de svarande, där de utgjorde 29 procent. Denna skillnad tycks inte hänga ihop med att urvalet är stratifierat. Detta har beaktats i viktningen (se bilaga 2). Det fanns möjlighet att besvara enkäten på engelska.

7. Med utländsk bakgrund avses personer som är utrikes födda eller som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. Denna variabel inkluderar även utländska doktorander och kan därför vara något missvisande.

Figur 3. Andelen (%) utländska och svenska doktorander i undersökningens population och bland de svarande.

Lärosäte där studierna bedrivs

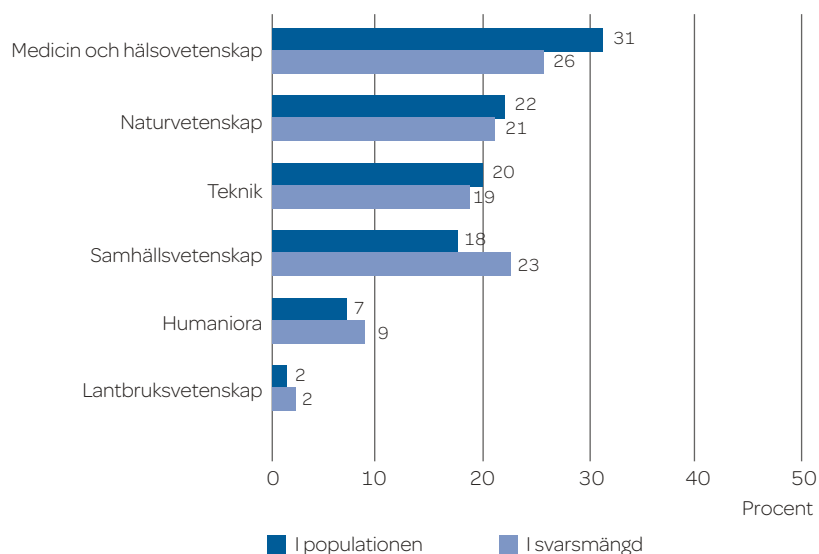
Vilka lärosäten de svarande fanns på skiljde sig också något från undersökningens population. De lärosäten som hade de största skillnaderna (i procentenheter) var Karolinska institutet (7 procent bland de svarande och 12 procent i undersökningens population), Kungl. Tekniska högskolan (7 procent bland de svarande och 10 procent i undersökningens population) och Sveriges lantbruksuniversitet (5 procent bland de svarande och 3 procent i undersökningens population). Det var också en märkbart större andel bland de svarande (36 procent) som var doktorander på ett lärosäte med färre än 500 doktorander än vad det var i undersökningens population (27 procent). Skillnaderna i fördelningen bland de svarande och i populationen när det gäller lärosäten förklaras framför allt av det stratifierade urvalet. Detta har beaktats i viktningen (se bilaga 2).

Forskningsämne och aktivitetsgrad

Hur de svarande fördelade sig mellan olika forskningsämnen skiljde sig också från undersökningens population, i synnerhet när det gäller samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap. Bland de svarande var 26 procent verksamma inom medicin och hälsovetenskap medan motsvarande andel i undersökningens population var 31 procent. Doktorander inom samhällsvetenskap utgjorde däremot 23 procent av de svarande doktoranderna och 18 procent av undersökningens population. Skillnaderna i fördelningen bland de svarande och i populationen förklaras framför allt av det stratifierade urvalet. Detta har beaktats i viktningen (se bilaga 2).

Det var ingen större skillnad mellan undersökningens population och de svarande när det gäller aktivitetsgrad.

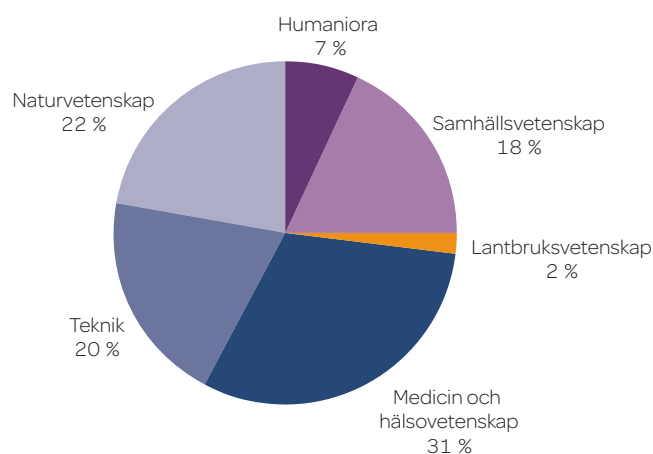
Figur 4. Andel (%) doktorander per forskningsämnesområde i undersökningens population och bland de svarande. Notera den kapade y-axeln.

En grundligare beskrivning av de svarande

Här följer en beskrivning av enbart de doktorander som besvarade enkäten. Från och med nu presenteras de viktade andelarna. Kvinnor utgör då 48 procent av de svarande och män 52 procent. De svarande doktoranderna uppdelade på forskningsämnesområden presenteras i figur 5. De flesta studerade inom medicin och hälsovetenskap, naturvetenskap och teknik. Lägst andel utgjorde doktorander inom humaniora och lantbruksvetenskap. Denna fördelning stämmer överens med fördelningen för hela undersökningens population.

Figur 5. Fördelning av de svarande doktoranderna per ämnesområden. Från och med denna del av rapporten redovisas viktade andelar.

Utländska doktorander

Av doktoranderna som svarat på enkäten är 33 procent utländska doktorander⁸. Högst andel svarande finns inom ämnesområdena naturvetenskap (51 procent) och teknik (47 procent).

Tabell 2 visar antal och andel svarande doktorander fördelat på utländska och svenska doktorander samt ämnesområde.

Tabell 2. Andel (%) och antal svenska och utländska doktorander i relation till totalt antal svarande doktorander. Andelarna i tabellen är viktade, varför antalet utländska doktorander dividerat med totalen inte blir den angivna andelen.”

Forsknings- ämnesområde	Totalt antal svarande doktorander	Antal utländska doktorander	Andel utländska doktorander (%)
Totalt	4 751	1 354	33
Naturvetenskap	1 010	452	51
Teknik	890	330	47
Medicin och hälsovetenskap	1 223	278	21
Lantbruksvetenskap	115	31	32
Samhällsvetenskap	1 077	205	22
Humaniora	436	58	15
varav konst	72	12	17

Doktorandernas ålder

Åldern på doktoranderna som svarat på enkäten fördelar sig enligt tabell 3.

Tabell 3. Andel (%) doktorander per åldersgrupp inom respektive ämnesområde.

Ålder	Naturveten- skap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälso- vetenskap (%)	Lantbruks- vetenskap (%)	Samhälls- vetenskap (%)	Humaniora (%)
-29 år	44	35	19	15	17	13
30-34 år	39	38	25	44	33	33
35-39 år	9	14	18	18	18	20
40-49 år	6	10	25	17	20	20
50-år	2	4	13	6	12	14
	100	100	100	100	100	100

Det naturvetenskapliga ämnesområdet har högst andel doktorander under 34 år som svarat på enkäten. Humaniora har högst andel doktorander över 50 år. Medicin och hälsovetenskap har högst andel svarande doktorander över 35 år.

8. Se fotnot 1 för definition av begreppet utländska doktorander.

Familj och barn

Av de svarande uppgav 70 procent att de är gifta eller sammanboende och 39 procent att de har hemmavarande barn under 18 år. Lägst andel gifta och sammanboende finns bland doktoranderna inom naturvetenskap (60 procent) och de har också i minst omfattning barn under 18 år (25 procent).

Föräldrarnas utbildningsbakgrund

Föräldrarnas utbildningsnivå beskrivs med hjälp av den förälder som har den högsta utbildningen. På frågan om någon av doktorandens föräldrar har en examen från universitet eller högskola eller minst tre års heltidsstudier på motsvarande nivå svarade 59 procent ja. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Mellan utbildningsområdena skiljer sig svaren något, högst andel med minst en förälder som har en examen från ett universitet eller en högskola uppmättes bland de svarande inom lantbruksvetenskap (63 procent). Lägst andel uppmättes inom samhällsvetenskap och humaniora (57 procent).

Motsvarande andel med högutbildade föräldrar bland doktoranderna finns rapporterad i den officiella statistiken, där uppgifterna om föräldrarnas utbildning har hämtats från ett nationellt befolkningsregister (Registret över befolkningens utbildning). Av doktorandnybörjarna som var yngre än 35 år läsåret 2013/14, och som tillhörde den svenska befolkningen (utländska doktorander är således exkluderade), var det t.ex. nära 60 procent som hade föräldrar med en eftergymnasial utbildning om minst tre år⁹.

Doktorand eller licentiat?

De examina som finns på forskarnivå är doktorsexamen, konstnärlig doktorsexamen och licentiatexamen. För doktorsexamen krävs en fullgjord utbildning om 240 högskolepoäng (hp), varav avhandlingen alternativt det konstnärliga forskningsprojektet måste bestå av minst 120 hp. För en licentiatexamen krävs minst 120 hp, varav minst 60 hp ska utgöras av en vetenskaplig uppsats.

Av de svarande doktoranderna var de allra flesta (93 procent) antagna till studier mot doktorsexamen. Det var 6 procent som var antagna till studier mot licentiatexamen medan 1 procent svarade att de redan hade avlagt examen.¹⁰ Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Högst andel antagna till licentiatexamen finns inom lantbruksvetenskapsområdet (13 procent) och teknikområdet (10 procent). Ämnesområdena medicin och hälsovetenskap samt humaniora har minst antagna till licentiatexamen, 4 procent vardera.

9. Se Universitet och högskolor Årsrapport 2016, UKÄ.

10. Eftersom de ingick i urvalet har förmodligen dessa doktorander avlagt examen under vårterminen 2015. Det innebär att de varit doktorander under ungefär samma period som övriga svarande och resultatet bör inte påverkas nämnvärt. Det rör sig om 46 personer, det vill säga 1 procent av de svarande.

Examen före forskarutbildning

För att bli antagen till forskarutbildning krävs en examen från studier på avancerad nivå, det vill säga en magister- eller en masterexamen eller slutförda kurser om minst 240 högskolepoäng, där minst 60 poäng ska vara på avancerad nivå eller att den sökande på något annat sätt har förvärvat motsvarande kunskaper inom eller utom landet.

En förhållandevis stor andel (5 procent) besvarade inte frågan om examen före forskarutbildningen. Av de som svarade har flest en masterexamen från Sverige (43 procent) medan 23 procent har en masterexamen från ett annat land. Vidare uppgav 30 procent att de har en svensk magisterexamen och 4 procent att de har en magisterexamen från ett annat land.

Den högsta andelen doktorander med masterexamen från annat land finns inom det naturvetenskapliga området (33 procent), teknikområdet (29 procent) och lantbruksvetenskap (27 procent). Övriga ämnesområden har mellan 14 och 18 procent doktorander med en utländsk masterexamen bland de svarande.

Varför studier på forskarnivå?

Det kan finnas olika skäl till att påbörja en forskarutbildning. På frågan om det huvudsakliga skälet till varför doktoranden valde att påbörja en forskarutbildning fördelade sig svaren enligt tabell 4.

Tabell 4. Andel (%) doktorander fördelat på skäl till forskarutbildning inom respektive ämnesområde samt totalt.

Vilket var det huvudsakliga skälet till att du började på forskarutbildning?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin- och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Eget ämnesintresse	51	43	44	52	45	58	47
Lärar- / forskarkarriär inom högskolan	24	21	22	24	35	30	25
Forskarkarriär utanför högskolan	10	16	9	5	5	3	10
Annat yrkeskarriär	7	10	19	9	7	5	11
Annat	5	7	6	12	6	4	6
Vet inte	3	3	1	0	1	0	1
	100	100	100	100	100	100	100

Tabellen visar att den största andelen doktorander valde att påbörja en forskarutbildning av eget ämnesintresse. Den största skillnaden mellan mäns och kvinnors svar återfinns i svarsalternativet "eget ämnesintresse". Det är 49 procent av kvinnorna och 45 procent av männen som har uppgett detta svarsalternativ.

Det konstnärliga ämnesområdet ingår i humaniora. Av doktoranderna specifikt inom det konstnärliga ämnesområdet är det 67 procent som uppger att det egna ämnesintresset är huvudskälet till att de påbörjade forskarutbildningen. Fler kvinnor (72 procent) än män (58 procent) inom det konstnärliga utbildningsområdet uppger detta skäl.

Stöd att studera vidare

Om doktoranden fått uppmuntran av någon att påbörja en forskarutbildning är intressant att veta. Frågor ställdes därför om (1) doktoranden fick stöd från lärare på grundnivå och avancerad nivå eller (2) stöd av andra att gå vidare till forskarutbildning.

Slås svarsalternativen hög grad och mycket hög grad samman på den första frågan, det vill säga (1) om doktoranden fick stöd av lärare att studera vidare till forskarutbildning så anger 50 procent detta svarsalternativ. År 2008 angav 42 procent detta svarsalternativ och 2003 var det 40 procent.

Av männen svarar 53 procent att de fått stöd från lärare på grund- eller avancerad nivå att studera vidare på forskarutbildningen. Motsvarande siffra för kvinnor var 47 procent.

Om svarsalternativen hög grad och mycket hög grad slås samman visar en jämförelse mellan ämnesområden att doktoranderna inom humaniora angett dessa svarsalternativ till 61 procent, medan 35 procent av doktoranderna inom lantbruksvetenskap uppger samma sak.

På frågan (2) om doktoranden fått stöd av andra än lärare på grund- eller avancerad nivå att gå vidare till forskarutbildning svarade 49 procent att de i hög eller mycket hög grad har fått sådant stöd. Av männen uppger 47 procent dessa båda svarsalternativ medan 52 procent av kvinnorna väljer dem. En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att doktoranderna inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap har högst andel svarande för dessa svarsalternativ, med 57 procent, medan lantbruksvetenskap har lägst andel med 40 procent.

Försörjning och stress

Bland de svarande uppger 44 procent att de deltagit i forskarutbildningen innan de var antagna. Om det verkligen handlar om så kallade skuggdoktorander är oklart, eftersom även studenter på avancerad nivå kan gå kurser på forskarutbildningen. Därför är det svårt att avgöra vad som avses med doktorandernas svar.

Att ha en säker och trygg försörjning under hela forskarutbildningen har varit en ambition från politiskt håll de senaste åren. Under studietiden som doktorand finns flera alternativa försörjningsformer som exempelvis anställning vid eller utanför lärosätet, utbildningsbidrag eller stipendier. Försörjningsformerna skiljer sig dock åt både vad gäller social trygghet och inkomstnivå.¹¹ Att ha en anställning vid eller utanför högskolan är den mest fördelaktiga försörjningsformen eftersom tillgång till sjukförsäkring, föräldraförsäkring och arbetslöshetsförsäkring ingår. Utbildningsbidrag är tjänstepensionsgrundande men ger inte rätt till det sociala trygghetssystemet som en anställning gör. Stipendier är den försörjningsform som ger sämst social trygghet. Den ger inte några sociala förmåner över huvudet utan alla försäkringar måste ordnas på egen hand. Stipendier är inte heller sjukpenninggrundande. Stipendier inrättas ofta med medel från privata fonder och forskningsstiftelser.

I detta kapitel har frågor samlats som rör vilken försörjning doktoranderna har under studietiden, hur nöjda de är med den samt om försörjningen ger upphov till stress. En fråga om doktoranderna deltagit i forskarutbildningen innan de varit antagna redovisas också.

Sammanfattning

- De flesta doktorander har en doktorandanställning under sin tredje termin eller senare. Doktorander inom naturvetenskap har doktorandanställning i högst utsträckning (83 procent) under sin tredje termin.
- Mest nöjda med sin försörjningsform är doktorander med doktorandanställning. Mer än hälften av doktoranderna med utbildningsbidrag är missnöjda med sin försörjningsform.
- Andelen doktorander med doktorandanställning ökar ju längre doktoranderna har kommit i sin utbildning.
- Doktorander i medicin- och hälsovetenskap har i mycket högre andel än doktorander inom andra ämnesområden anställning utanför högskolan med eller utan egen tid för forskning.
- Doktorander med adjunktanställning är de som i högst grad uppger att de upplevt negativ stress på grund av sin anställningsform.
- Doktorander med anställning utanför högskolan (36 procent) med egen tid för forskning känner sig mest stressade av externa aktörer.
- Flest doktorander (55 procent) inom medicin- och hälsovetenskap uppger att de deltagit i forskarutbildningen innan de varit antagna. Totalt svarade 44 procent av doktoranderna att de deltagit i forskarutbildningen innan de

11. Under 2016 har en ny offentlig utredning presenterats: Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden (SOU 2016:29). I den framförs flera förslag för att bland annat förbättra doktoranders studiefinansiering.

varit antagna. Humaniora är det ämnesområde där lägst andel doktorander (10 procent) uppger att de deltagit i forskarutbildningen innan de varit antagna.

Huvudsaklig försörjningsform vårterminen 2015

På frågan om vilken huvudsaklig försörjningsform som doktoranden hade under vårterminen 2015 uppgav 66 procent att de hade en doktorandanställning. Detta är samma andel som redovisas för riket som helhet.¹² Fler män (67 procent) än kvinnor (64 procent) har doktorandanställning. Det bör observeras att vårterminen 2015 är doktorandens tredje termin eller mer.

Av de som svarat hade 3 procent utbildningsbidrag under vårterminen 2015. År 2003 och 2008 var andelen med utbildningsbidrag något högre, då var andelen 7–9 procent. Minskningen överensstämmer med data som redovisas i UKÄ:s årsrapport.¹³ Det är ett minskande antal doktorander som har utbildningsbidrag idag jämfört med för dryga 10 år sedan.

Tabell 5. Andel (%) doktorander per försörjningsform doktorandens tredje (eller senare) termin vårterminen 2015. Redovisas för samtliga svarande samt uppdelat på män och kvinnor.

	Vilken huvudsaklig finansieringsform hade du under vårterminen 2015? (%)	Män (%)	Kvinnor (%)
Doktorandanställning	66	67	64
Utbildningsbidrag	3	3	3
Studiemedel CSN	0	0	0
Stipendium	6	7	5
Adjunktanställning	3	2	4
Anställning utanför högskolan med tid för egen forskning	13	13	12
Anställning utanför högskolan utan tid för egen forskning	5	4	6
Annan finansiering	5	4	6
	100	100	100

Av tabell 6 nedan framgår vid en jämförelse mellan ämnesområdena att högst andel med doktorandanställning finns inom det naturvetenskapliga ämnesområdet, där 83 procent uppger att de har en doktorandanställning. Lägst andel med doktorandanställning återfinns inom medicin och hälsovetenskap, där endast 44 procent uppger att de har en sådan tjänst. Inom detta ämnesområde har istället en större andel (26 procent) anställning utanför högskolan med tid för egen forskning.

12. Universitet och högskolor Årsrapport 2016. UKÄ 2016:10, s. 60

13. Universitet och högskolor Årsrapport 2016. UKÄ 2016:10, s. 60.

Tabell 6. Andel (%) doktorander per huvudsaklig försörjningsform inom respektive ämnesområde vårterminen 2015.

	Natur- vetenskap	Teknik	Medicin och hälso- vetenskap	Lantbruks- vetenskap	Samhälls- vetenskap	Humaniora	Totalt
Doktorandanställning	83	72	44	79	68	79	66
Utbildningsbidrag	4	0	5	0	2	1	3
CSN*	0	0	0	0	0	0	0
Stipendium	5	8	4	10	9	3	6
Adjunktanställning	1	2	3	3	6	4	3
Anställning utanför högskola med tid för egen forskning	4	12	26	2	7	2	13
Anställning utanför högskola utan tid för egen forskning	0	2	12	4	3	3	5
Annan finansiering	3	4	6	2	6	8	5
	100	100	100	100	100	100	100

* EN DOKTORAND HADE STUDIEMEDEL FRÅN CSN UNDER VÅRTERMINEN 2015.

En doktorand som antagits med utbildningsbidrag som inledande form för studiefinansiering ”ska efter ansökan anställas som doktorand senast när det enligt den individuella studieplanen återstår en utbildningstid som motsvarar tre års utbildning på heltid till doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen.”¹⁴ I tabell 7 går det att se att doktoranderna som har kommit längre i sin utbildning också har doktorandanställning i större utsträckning än de som är i början av sin utbildning. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Tabell 7. Andel (%) doktorander per försörjningsform uppdelat på hur långt doktoranden har kommit i sin utbildning.

Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under vårterminen 2015	Hur stor andel av forskarutbildningen som genomförts					Totalt
	< 20 procent	21-40 procent	41-60 procent	61-80 procent	> 80 procent	
Doktorandanställning	54	60	67	72	68	66
Utbildningsbidrag	7	5	2	1	1	3
Studiemedel CSN	0	0	0	0	0	0
Stipendium	6	7	6	5	6	6
Adjunktanställning	3	2	2	2	5	3
Anställning utanför högskolan med tid för egen forskning	16	15	14	11	9	13
Anställning utanför högskolan utan tid för egen forskning	8	5	6	4	4	5
Annan finansiering	6	5	3	4	7	5
	100	100	100	100	100	100

14. Se 5 kap. 4 § högskoleförordningen.

En jämförelse mellan ämnesområdena och undersökningen 2008 visar att den största ökningen av andelen med doktorandanställning finns inom ämnesområdet humaniora. Det är 25 procentenheter fler doktorandanställningar 2015 än 2008. Den minsta ökningen av doktorandanställningar finns inom ämnesområdet teknik, där ökningen var 4 procentenheter.

Den största minskningen utbildningsbidrag återfinns inom det naturvetenskapliga området, där 9 procentenheter färre hade utbildningsbidrag 2015 än 2008.

Nöjd med sin försörjningsform?

På frågan om doktoranderna var nöjda med sin försörjningsform vårterminen 2015, det vill säga tredje terminen (eller en senare termin), svarade 84 procent av doktoranderna att de var nöjda (en lika stor andel kvinnor som män). I 2008 års undersökning var andelen nöjda densamma, det vill säga 84 procent, medan det år 2003 var 78 procent som angav att de var nöjda.

Högst andel doktorander som uppger att de är nöjda med sin utbildningsform återfinns inom teknikämnet (89 procent). Lägst andel nöjda finns inom medicin och hälsovetenskap (77 procent). Det innebär att nästan en fjärdedel av de svarande doktoranderna i medicin och hälsovetenskap är missnöjda med sin försörjningsform.

En jämförelse mellan hur nöjd doktoranden är med sin försörjningsform och vilken försörjningsform han eller hon har visar att de svarande som har anställning utanför högskolan med egen tid för forskning var mest nöjda med sin finansieringsform. Även de som hade en doktorandanställning var nöjda i hög grad. Mer än hälften av de svarande som hade utbildningsbidrag var inte nöjda.

Tabell 8. Andel (%) nöjda doktorander inom respektive försörjningsform under termin tre (eller senare).

Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under vårterminen 2015? ¹⁵	Var du nöjd med din försörjningsform vt 2015?	
	Ja (%)	Nej (%)
Doktorandanställning	88	12
Utbildningsbidrag	48	52
CSN	0	0
Stipendium	62	38
Adjunktanställning	77	23
Anställning utanför högskola med tid för egen forskning	93	7
Anställning utanför högskola utan tid för egen forskning	65	35
Annan finansiering	69	31
Total	84	16

15. Endast en doktorand uppger CSN som huvudsaklig försörjningsform vårterminen 2015. Av denna anledning redovisas inte svaren för denna kategori.

Försörjningsform under första terminen?

Det ställdes också en fråga om vilken finansieringsform doktoranden hade under sin första termin. Av de svarande 2015 hade 57 procent doktorandanställning sin första termin. Av männen hade 52 procent doktorandanställning medan motsvarande siffra för kvinnorna var 47 procent. Det var 19 procent av kvinnorna och 17 procent av männen som hade utbildningsbidrag under sin första termin.

Tabell 9. Andel (%) doktorander per huvudsaklig försörjningsform doktorandens första termin.

Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under din första termin som doktorand? (%)	
Doktorandanställning	50
Utbildningsbidrag	18
Studiemedel CSN ¹⁶	1
Stipendium	8
Adjunktanställning	2
Anställning utanför högskolan med tid för egen forskning	12
Anställning utanför högskolan utan tid för egen forskning	5
Annan finansiering	5
	100

Under den första terminen uppger 50 procent av doktoranderna att de hade doktorandanställning på sin första termin och 66 procent uppger detsamma för den tredje eller senare terminen.

När det gäller utbildningsbidrag uppger 18 procent av doktoranderna att de hade utbildningsbidrag på sin första termin och 3 procent uppger detsamma för den tredje eller senare terminen.

Tabell 10. Andel (%) doktorander med doktorandanställning samt andel med utbildningsbidrag doktorandens första termin respektive vårterminen 2015 (det vill säga tredje terminen eller senare).

	Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under din första termin som doktorand? (%)	Vilken huvudsaklig finansieringsform hade du under vårterminen 2015? (%)	Differens procent-enheter
Doktorandanställning	50	66	16
Utbildningsbidrag	18	3	-15

16. 20 doktorander hade studiemedel från CSN första terminen som forskarstuderande.

Försörjningsform och stress

Tidigare visades fördelningen av de svarande doktorandernas försörjningsform. En jämförelse mellan försörjningsform och upplevelse av stress och press visar att andelen doktorander som upplever negativ stress är högst bland de doktorander som har adjunktanställning (61 procent). Nästan lika många med doktorandanställning (57 procent) upplever stress i hög eller mycket hög grad.

Tabell 11. Upplevd grad av stress inom respektive huvudsaklig finansieringsform vårterminen 2015. Uppgifterna anges i procent.

Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under vårterminen 2015?	I vilken grad har du inom dina forskarstudier läsåret 14 / 15 upplevt press / stress som gett negativa erfarenheter?				Totalt (%)
	Mycket liten grad / inte alls (%)	Liten grad (%)	Hög grad (%)	Mycket hög grad (%)	
Doktorandanställning	9	34	32	25	100
Utbildningsbidrag	15	31	32	22	100
Stipendium	13	35	36	15	100
Adjunktanställning	11	28	31	30	100
Anställning utanför högskola med tid för egen forskning	15	43	32	11	100
Anställning utanför högskola utan tid för egen forskning	16	33	35	16	100
Annan finansiering	18	37	29	16	100
Totalt	11	35	32	22	100

Stress och externa aktörer

En jämförelse mellan försörjningsform och stress som grundar sig i krav från externa aktörer, exempelvis arbetsgivare utanför högskolan, visar att mer än hälften oavsett försörjningsform inte känt sig stressade på grund av sådana krav. De som uppger att de känner sig mest stressade av externa aktörer är doktorander med anställning utanför högskolan med egen tid för forskning.

Tabell 12. Upplevd grad av stress på grund av krav på resultat från externa aktörer inom respektive huvudsaklig finansieringsform vårterminen 2015. Uppgifterna anges i procent.

Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under vårterminen 2015?	I vilken grad har dina forskarstudier inneburit att du upplevt press / stress på grund av krav på resultat från externa aktörer?				Totalt (%)
	Mycket liten grad / inte alls (%)	Liten grad (%)	Hög grad (%)	Mycket hög grad (%)	
Doktorandanställning	33	36	20	11	100
Utbildningsbidrag	36	38	21	5	100
Stipendium	27	39	25	9	100
Adjunktanställning	41	32	16	11	100
Anställning utanför högskola med tid för egen forskning	25	40	25	11	100
Anställning utanför högskola utan tid för egen forskning	32	37	22	10	100
Annan finansiering	33	37	20	10	100
Totalt	32	37	21	11	100

Skuggdoktorander

Med skuggdoktorand avses en person som bedriver forskarstudier utan att vara formellt antagen till forskarutbildningen.¹⁷ Begreppet uppstod efter 1998 års forskarutbildningsreform. Reformen innebar bland annat att finansieringen ska vara ordnad när doktoranden antas. Om doktoranden inte är antagen har inte institutionen något försörjningsansvar och han eller hon omfattas inte av de bestämmelser som gäller doktorandernas rättigheter och skyldigheter. Begreppet skuggdoktorand är inte ett helt etablerat begrepp och inte heller bekant inom alla ämnesområden. Av det skälet formulerades frågan: "Deltog du i forskarutbildning innan du var formellt antagen?" Av svaren framgår att det, inom alla ämnesområden, förekommer att personer deltagit i forskarutbildningen utan att vara formellt antagna till den.

Emellertid kan studenter på avancerad nivå läsa kurser på forskarutbildningen. Bakgrunden till detta finns i Forskarutbildningsutredningen (2004). Där föreslogs en treårig forskarutbildning. Det blev inte så, men möjligheten att genomföra en forskarutbildning (doktorsexamen) på tre år ökade i och med förslaget om tillgodoräknande som lades fram i regeringens proposition 2004/05:162 och som riksdagen sedermera beslutade om. Samtidigt (1 juli 2008) skärptes också behörighetsreglerna till utbildning på forskarnivå. I propositionen skriver regeringen att "För vissa kan därmed forskarutbildningen i praktiken bli tre år om den bygger på en masterexamen, medan den för andra blir fyra år om den bygger på en magisterexamen..."¹⁸. Dessa förhållanden gör att det kan vara svårt att avgöra vad som avses med svaren.

Ämnesområdet medicin och hälsovetenskap (55 procent) och lantbruksvetenskap (50 procent) har högst andel doktorander som deltog i utbildningen innan de var antagna medan ämnesområdet humaniora har lägst andel (tio procent).

I genomsnitt svarar 66 procent nej på frågan.

Tabell 13. Andel (%) som deltog i forskarutbildningen innan de var formellt antagna, samt under hur lång tid. Redovisas per ämnesområde.

Deltog du i forskarutbildningen innan du var formellt antagen?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Nej	75	66	45	51	84	90	66
Ja, 1-6 mån innan	16	21	26	37	7	4	18
Ja, 7-12 mån innan	2	4	15	4	2	2	7
Ja, mer än 12 mån innan	6	9	14	9	7	4	9
	100	100	100	100	100	100	100

17. Se Högskoleverket pm, s. 1: Hur kan förekomsten av "skuggdoktorander" förhindras?

18. s. 194.

Studiesocial miljö

Av de svarande doktoranderna uppger 26 procent att deras forskningsresultat använts utan att doktoranden angetts som författare eller upphovsman.

Av doktoranderna uppger 70 procent att inte har något inflytande över sin utbildning.

Den studiesociala miljön är viktig för att doktoranderna ska lyckas med sin utbildning. Lärosätet är den studie- och arbetsmiljö¹⁹ som doktoranderna verkar i, och arbetsgivarna omfattas av samma lagar²⁰ som alla andra arbetsplatser. Det handlar inte bara om att ha en fysiskt fungerande arbetsplats med dator, bra ljuskällor m.m. utan även om att doktoranden ska vara en del av den sociala miljön på arbetsplatsen.

I detta kapitel har vi samlat många frågor av olika slag som kan ha betydelse för hur doktoranderna trivs i sin arbetsmiljö. Det är frågor som rör hur nöjda doktoranderna är med den introduktion de fått till forskarutbildningen och den information de har fått om sina rättigheter och skyldigheter som doktorander. Kapitlet tar också upp hur doktoranderna uppfattar de krav som ställs på dem och hur tydliga kraven är. En viktig fråga som redovisas är om deras forskningsresultat använts av andra utan att de uppgetts som upphovsman. Frågor om stress, hälsa, krav från externa aktörer och acceptans av föräldraledighet redovisas också, liksom medinflytande på institutionen samt om doktoranderna känner sig som accepterade medlemmar av forskarkollektivet. Slutligen redovisas svaren på frågan om doktoranderna har tillgång till den utrustning de behöver för sina studier och om de upplever miljön som kreativ.

Sammanfattning

- Mer än hälften (57 procent) är missnöjda med introduktionen till forskarutbildningen. Något fler kvinnor än män (60 jämfört med 54 procent) tyckte att introduktionen inte var tillfredställande.
- Fler är missnöjda än nöjda (55 procent) med den information de fått om rättigheter och skyldigheter som gäller doktorander. Bland kvinnorna var 56 procent missnöjda medan 53 procent av männen uppgav detsamma.
- De flesta (74 procent) tycker att kraven inom forskarutbildningen varken är för höga eller för låga. Inom det samhällsvetenskapliga området är det 19 procent som tycker att kraven är för höga eller alldeles för höga. De flesta (58 procent) tycker att kraven på doktoranden är tydliga.
- 70 procent svarar att de känner sig som en accepterad medlem av forskarkollektivet.
- 70 procent svarar att de inte har medinflytande på sin institution.
- 26 procent uppger att de egna forskningsresultaten använts i liten, hög eller mycket hög grad utan att doktoranden uppgetts som författare.

19. Se 1 kapitlet 11 § högskoleförordningen

20. Se Arbetsmiljöverket <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbete-med-arbetsmiljon/>

- En liten majoritet uppger att de har upplevt negativ stress (54 procent). Av männen uppger 50 procent att de har upplevt sådan stress medan motsvarande siffra för kvinnor är 59 procent.
- 31 procent svarar att de upplever stress på grund av externa aktörer.
- De flesta (68 procent) uppfattar att det är accepterat att vara föräldraledig. Ämnesområdet medicin och hälsovetenskap skiljer sig från övriga. Inom det området svarar 55 procent att det är accepterat.
- 9 procent svarade ja på frågan om de varit sjukskrivna mer än 14 dagar. 13 procent kvinnor svarade ja medan motsvarande svar från männen var 5 procent.
- 58 procent svarade att de jobbat fast de var sjuka (63 procent av kvinnorna och 54 procent av männen).
- Knappt tre fjärdedelar (70 procent) uppger att de har tillgång till den utrustning de behöver.
- Mindre än hälften (48 procent) svarar att de upplever miljön som kreativ i hög eller mycket hög grad. Män upplever miljön som mer kreativ än kvinnor.

Introduktion till forskarutbildningen

Med en genomtänkt introduktion kommer doktoranden snabbt igång och får bra förutsättningar för att utvecklas och lyckas i sina studier. På frågan om introduktionen till forskarutbildningen för nyantagna doktorander var tillfredsställande svarade 44 procent att den var det i hög eller mycket hög grad. Av kvinnorna svarade 40 procent hög eller mycket hög grad medan motsvarande siffra för män var 46 procent.

Tabell 14 visar svaren fördelat per ämnesområde. Inte inom något ämnesområde finns flest positiva svar, det vill säga att introduktionen varit tillfredsställande i hög eller mycket hög grad. Högst andel negativa svar ger doktoranderna inom lantbruksvetenskap, där 66 procent väljer svarsalternativen liten eller mycket liten grad/inte alls. Doktorander inom naturvetenskap är de som väljer svarsalternativen hög eller mycket hög grad i högst utsträckning (48 procent).

Tabell 14. Andel (%) doktorander fördelat på i vilken grad de ansåg att introduktionen till forskarutbildningen var tillfredsställande. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Introduktionen för nyantagna till forskarutbildningen var tillfredsställande	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Mycket liten grad / inte alls	17	21	19	18	20	23	19
Liten grad	35	38	37	48	37	40	37
Hög grad	42	36	38	31	36	33	38
Mycket	6	5	6	3	7	4	6
	100	100	100	100	100	100	100

Rättigheter och skyldigheter

En fråga behandlade specifikt om doktoranden blev informerad om sina rättigheter och skyldigheter. Inte heller när det gäller denna fråga gav en majoritet ett positivt svar utan 55 procent av doktoranderna valde svarsalternativen liten eller mycket liten grad/inte alls. Bland kvinnorna valde 56 procent dessa svarsalternativ medan motsvarande siffra för männen var 53 procent.

Inom samtliga ämnesområden valde en majoritet något av de negativa svarsalternativen. Liksom i frågan ovan väljer 67 procent (högst andel) av doktoranderna inom lantbruksvetenskap svarsalternativen liten eller mycket liten grad/inte alls. För doktoranderna inom naturvetenskap väger det ganska lika: 51 procent (lägst andel) på den negativa sidan och 49 procent på den positiva sidan.

Hur upplevs kraven inom forskarutbildningen?

Tre fjärdedelar (74 procent) av doktoranderna svarar att de upplever kraven som varken för höga eller för låga. För det här svarsalternativet är det ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar. Däremot är det fler kvinnor (18 procent) än män (14 procent) som tycker att kraven är för höga eller alldeles för höga.

Bland doktoranderna som är i början av sin utbildning är det 7 procent som svarar att kraven är något för låga eller alldeles för låga, medan motsvarande siffra för de som är i slutet av sin utbildning uppgår till 14 procent. Det är högre andel doktorander (17 procent) som tycker att kraven är för höga eller alldeles för höga i början av sin utbildning än i slutet, när motsvarande andel är 15 procent. När det gäller svarsalternativet att kraven varken är för höga eller för låga är uppger 77 procent detta svarsalternativ i början av sin utbildning. Motsvarande siffra för de som är slutet av sin utbildning är 71 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av tabell 15 framgår att 15 procent av alla doktorander tycker att kraven är för höga eller alldeles för höga. Det är 19 procent av doktoranderna inom samhällsvetenskap (högst andel) som menar att kraven är för höga eller alldeles för höga medan motsvarande siffra för doktorander inom lantbruksvetenskap är 12 procent (lägst andel).

Tabell 15. Andel (%) doktorander fördelat på hur kraven inom forskarutbildningen har upplevts. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Hur upplever du kraven inom forskarutbildningen totalt sett?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Alldeles för låga	1	2	2	0	2	2	2
Något för låga	9	9	8	13	8	12	9
Varken för höga eller för låga	74	73	75	75	72	72	74
För höga	14	13	13	7	16	14	13
Alldeles för höga	2	2	2	5	3	0	2
	100	100	100	100	100	100	100

Tydliga krav

På frågan om i vilken grad doktoranden upplevt att kraven varit tydliga svarar 58 procent att de har upplevt detta i hög eller mycket hög grad. Av männen svarar 59 procent att kraven varit tydliga i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för kvinnorna är 57 procent. I undersökningen 2008 svarar 48 procent i hög eller mycket hög grad.

Tabell 16 visar i vilken grad doktoranderna upplever att kraven är tydliga utifrån hur långt de har kommit i sina studier. Det är fler doktorander som tycker att kraven är tydliga i hög eller mycket hög grad i slutet av utbildningen än i början (61 procent) än i början (56 procent). Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Tabell 16. Andel (%) doktorander fördelat på i vilken grad de har upplevt att kraven varit tydliga. Redovisas efter hur långt de har kommit i sin utbildning.

I vilken grad har du inom dina forskarstudier upplevt att kraven på dig som doktorand varit tydliga	< 20 procent	21-40 procent	41-60 procent	61-80 procent	> 80 procent	Totalt
Mycket liten grad / inte alls	10	8	9	9	10	9
Liten grad	34	34	33	33	28	32
Hög grad	48	50	53	51	52	51
Mycket hög grad	8	8	5	7	9	7
	100	100	100	100	100	100

En jämförelse mellan ämnesområdena visar att 64 procent av doktoranderna inom naturvetenskap svarar att kraven varit tydliga i hög eller mycket hög grad, medan 50 procent av doktoranderna inom lantbruksvetenskap svarar detsamma.

Olovligt utnyttjande av forskningsresultat

På frågan i vilken grad doktoranden har upplevt att hans eller hennes forskningsresultat använts utan att doktoranden angetts som författare eller upphovsman svarar 8 procent i hög eller mycket hög grad. Lägger man till de som svarat i liten grad blir det sammanlagt 26 procent som svarar att hans eller hennes forskningsresultat använts olovligt. Det är ingen skillnad i mäns och kvinnors svar. I undersökningen år 2008 var resultatet detsamma.

Läggs de tre svarsalternativen om olovligt utnyttjande av forskningsresultat samman är det inom teknikområdet detta förekommer mest. Där är det 32 procent av doktoranderna som svarar i liten, hög eller mycket hög grad. Nästan lika stor andel svarar detsamma inom lantbruksvetenskap (30 procent). Lägst andel olovligt utnyttjande av forskningsresultat finns inom samhällsvetenskap och humaniora, där 21 procent anger något av de tre svarsalternativen.

Upplevd stress

På frågan om i vilken grad som doktoranden upplevt stress som gett negativa erfarenheter svarar en majoritet (54 procent) att de gjort det i hög eller mycket hög grad. I 2008 års undersökning uppgav 48 procent samma sak och 2003 var det 46 procent. Kanske finns det en tendens till stressen ökar över tid.

Kvinnorna upplever sig mer stressade än männen. Av kvinnorna svarar 59 procent att de i hög eller mycket hög grad upplevt stress och press som gett negativa erfarenheter. Motsvarande siffra för männen är 50 procent. Samma mönster med högre andel kvinnor än män som upplever stress fanns även 2008 och 2003.

Det är ingen skillnad i upplevd stress mellan doktorander som är i början och slutet av studierna. Däremot skiljer sig uppfattningen åt mellan de doktorander som angett svaret ”i mycket hög grad”. I början av utbildningen svarar 16 procent detta medan andelen är 25 procent i slutet av utbildningen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att av doktoranderna inom humaniora svarar 62 procent att de i hög eller mycket hög grad har upplevt stress. Motsvarande siffra är 48 procent för doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap.

Hälsa

Totalt sett uppgav 9 procent av de svarande doktoranderna att de varit sjukskrivna i mer än 14 dagar under läsåret 2014/15. Ungefär samma andel svarade detsamma i undersökningarna 2008 och 2003.

Av kvinnorna svarade 13 procent att de varit sjukskrivna mer än 14 dagar, medan motsvarande siffra bland männen var 5 procent. Samma mönster förelåg i undersökningarna 2008 och 2003.

Av doktoranderna inom humaniora har 17 procent (högst andel) av doktoranderna varit sjukskrivna mer än 14 dagar, medan motsvarande siffra bland doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap samt teknik är 6 procent (lägst andel). Samma mönster förelåg i undersökningen 2008.

Frågan om doktoranden arbetat/studerat fast han eller hon varit sjuk är ny för 2015. Av dem som svarat uppger 58 procent (63 procent av kvinnorna och 54 procent av männen) att de har arbetat/studerat fast de varit sjuka. Jämförelsevis visar en nyligen publicerad rapport från Arbetsmiljöverket att sju av tio sysselsatta arbetat en gång eller mer det senaste året trots att de var sjuka.²¹

Bland doktoranderna i humaniora uppger 69 procent (högst andel) att de arbetar eller studerar fast de är sjuka, medan 51 procent (lägst andel) av doktoranderna i teknik uppger motsvarande.

21. Arbetsmiljöstatistik Rapport 2016:2, Arbetsmiljön 2015.

Accepterat med föräldraledighet?

Många doktorander är i den åldern när det är vanligt att bilda familj. På frågan om i vilken grad som doktoranden uppfattar att det är accepterat med föräldraledighet svarar i genomsnitt 68 procent att det är det i hög eller mycket hög grad. Det är 11 procent som svarar i liten eller mycket liten grad/inte alls medan 22 procent svarar vet inte. Av männen svarar 44 procent i mycket hög grad medan motsvarande siffra för kvinnor är 37 procent. I 2008 års undersökning svarade 35 procent av männen i mycket hög grad medan 31 procent av kvinnorna valde detta svarsalternativ. Förhoppningsvis är denna ökning del av en uppåtgående trend.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att mellan 71 och 76 procent svarar att föräldraledighet i hög eller mycket hög grad är accepterat inom alla ämnesområden utom medicin och hälsovetenskap, där andelen är 55 procent. Det bör även observeras att andelen vet inte-svar är högre inom detta ämnesområde.

Tabell 17 visar hur andelen doktorander med och utan hemmaboende barn under 18 år uppfattar att föräldraledighet är allmänt accepterat inom doktorandens forskarutbildning.

Tabell 17. Andel (%) doktorander fördelat på i vilken grad de uppfattar att föräldraledighet är accepterat inom sin forskarutbildning. Redovisas uppdelat på om doktoranderna har barn under 18 år boende hemma eller inte, samt totalt.

I vilken grad uppfattar du att föräldraledighet är allmänt accepterat inom din forskarutbildning	Har du några barn under 18 år som bor hemma?		
	Ja (%)	Nej (%)	Totalt (%)
Mycket liten grad / inte alls	3	2	3
Liten grad	10	7	8
Hög grad	29	26	27
Mycket hög grad	41	40	41
Vet inte	16	25	22
Totalt	100	100	100

Av de som har barn hemma svarar 84 procent av doktoranderna att de uppfattar att det i hög eller mycket hög grad är accepterat med föräldraledighet. Av dem som inte har barn hemma svarar 88 procent detsamma.

Krav från externa aktörer

På frågan om doktoranden upplevt stress på grund av krav från externa aktörer svarar 31 procent av doktoranderna i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Det är ingen skillnad i svar oavsett om doktoranden är i början eller slutet av sin utbildning. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av de doktorander som har anställning utanför högskolan med tid för egen forskning uppger 34 procent att de känner stress från externa aktörer. Av doktoranderna som har utbildningsbidrag är det 26 procent som uppger samma sak.

Av doktoranderna inom ämnesområdet teknik uppger 39 procent (högst andel) att de i hög eller mycket hög grad upplever stress efter krav från externa aktörer. Motsvarande siffra är 28 procent (lägst andel) för doktoranderna inom lantbruksvetenskap.

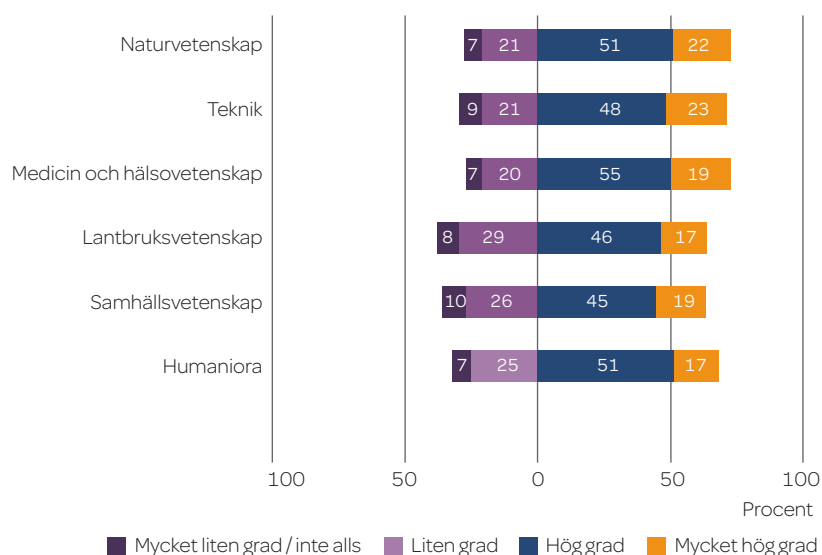
Medlem av forskarkollektivet

På frågan om i vilken grad doktoranden känt sig som en accepterad medlem av forskarkollektivet svarade 70 procent att de i hög eller mycket hög grad känt sig accepterade. Det innebär emellertid att mer än en fjärdedel av doktoranderna känner att de inte, eller bara i liten grad, accepteras i forskarkollektivet. Av männen uppger 73 procent att de känner sig accepterade i forskarkollektivet i hög eller mycket hög grad medan motsvarande siffra för kvinnorna är 68 procent.

Oavsett om doktoranderna är i början eller slutet av utbildningen är det ingen skillnad i vilken grad de uppfattar sig som en medlem i forskarkollektivet. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap svarar 73 procent att de i hög eller mycket hög grad känt sig accepterade medan 63 procent av doktoranderna inom lantbruksvetenskap svarar detsamma.

Figur 6. Andel (%) doktorander fördelat på i vilken grad de har känt sig som en accepterad medlem av forskarkollektivet läsåret 2014/15. Redovisas per ämnesområde. *Fråga 37k: I vilken utsträckning har du inom dina forskarstudier under läsåret 2014/2015 känt dig som en accepterad medlem av forskarkollektivet?*

Medinflytande

På frågan om i vilken grad doktoranden upplevt att han eller hon haft medinflytande på institutionen svarar 30 procent att de upplevt detta i hög eller mycket hög grad. Det innebär att 70 procent inte upplever att de har medinflytande. Även om ingen jämförelse kan göras så kan det vara intressant att veta att siffrorna var ungefär lika i 2008 och 2003 års undersökningar.

Av männen uppger 34 procent att de upplever att de haft medinflytande i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för kvinnor är 27 procent.

Det är ingen skillnad i upplevelse av medinflytande om doktoranden är i början eller slutet av utbildningen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att 39 procent av doktoranderna i lantbruksvetenskap angett svarsalternativen hög eller mycket hög grad när det gäller medinflytande, medan motsvarande siffra var 24 procent för doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap.

Användbar utrustning

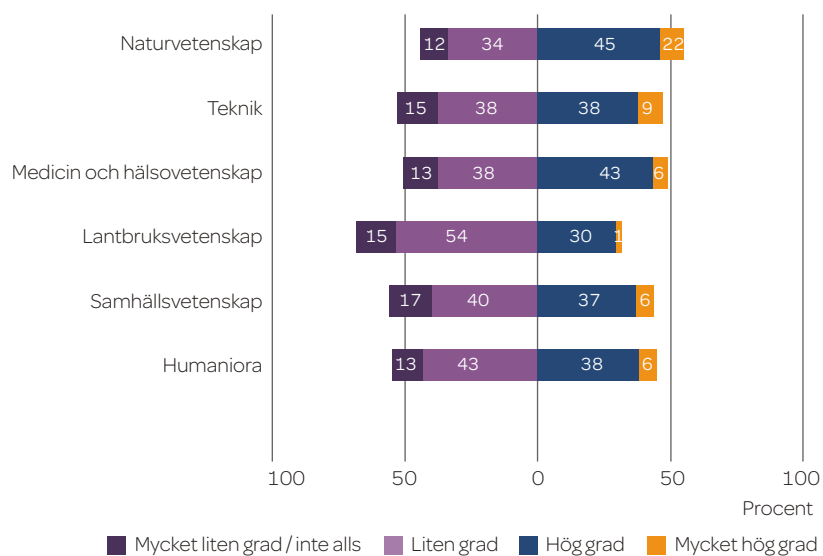
På frågan om doktoranden haft tillgång till den utrustning som krävs för att han eller hon ska kunna genomföra sin forskarutbildning svarar 70 procent ja och 27 procent ja till viss del. Av männen svarar 72 procent ja och 68 procent av kvinnorna svarar detsamma. Högst andel som svarar ja svar finns bland doktoranderna i samhällsvetenskap (75 procent) och lägst andel bland doktoranderna i teknik (64 procent).

Kreativ miljö

På frågan om i vilken grad doktoranden upplevt miljön som kreativ svarade hälften (48 procent) att de i hög grad eller mycket hög grad upplever att miljön är kreativ. Av männen svarar 53 procent på detta sätt medan andelen bland kvinnorna var 43 procent.

Av doktorander inom naturvetenskap svarar 55 procent (högst andel) i hög grad och i mycket hög grad. Inom lantbruksvetenskap är motsvarande siffror 31 procent (lägst andel).

Figur 7. I vilken utsträckning miljön på institutionen har upplevts som kreativ. Procentuell fördelning inom respektive ämnesområde. *Fråga 37: I vilken utsträckning har du inom dina forskarstudier under läsåret 2014/2015 upplevt miljön på institutionen som kreativ?*

Diskriminering och sexuella trakasserier

De vanligaste grunderna till negativ särbehandling är kön, etnisk tillhörighet och, ålder och "annat".

Det är 1–2 procent av doktoranderna som uppger att de upplevt sig bli sexuellt trakasserade. Kvinnor uppger detta i högre grad än män.

Högskolelagen²² omfattar frågor om jämställdhet. Den femte paragrafen säger att i högskolornas verksamhet ska jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas. I diskrimineringslagen finns bestämmelser om att högskolorna inom ramen för sin verksamhet ska bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för studenter som deltar i eller söker till verksamheten oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.²³ I det här kapitlet behandlas frågor som rör negativ särbehandling och sexuella trakasserier.

Sammanfattning

- Kön och "annat" är den vanligaste orsaken till negativ särbehandling (vardera 13 procent).
- Ålder och etnisk tillhörighet är de två näst vanligaste förekommande grunderna för negativ särbehandling.
- En mycket liten andel doktorander uppger att de upplevt sig bli sexuellt trakasserade. Det är 1–2 procent som har angett att detta har förekommit. Det vanligaste är att utsättas för detta av en annan doktorand eller av en lärare eller annan undervisande personal.

Skillnaden är relativt stor mellan kvinnliga och manliga doktoranders svar, fler kvinnor än män upplever sig sexuellt trakasserade. Kvinnor upplever sig främst trakasserade av lärare och annan undervisande personal samt av andra doktorander.

Negativ särbehandling

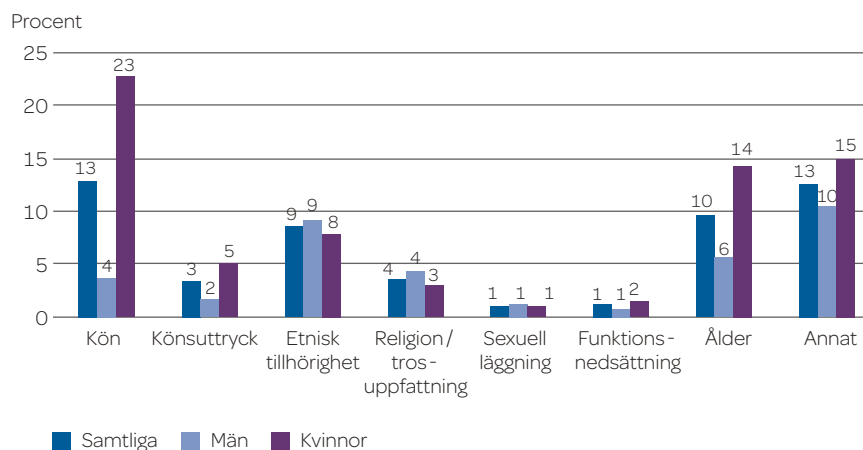
I figur 8 visas andelen doktorander som upplevt sig negativt särbehandlade av någon av följande orsaker: kön, könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, sexuell läggning, funktionsnedsättning, ålder eller "annat" skäl.

22. Se 1 kap. 5 § högskolelagen

23. Se 3 kap. 14 § diskrimineringslagen (2008:567)

Figur 8. Andel (%) doktorander, totalt som uppdelat på män och kvinnor, som har upplevt negativ särbehandling utifrån i figuren nämnda diskrimineringsgrunder. Notera den kapade y-axeln.

Fråga 41 a–d: Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig negativt särbehandlad av andra forskarstuderande/lärare eller annan undervisande personal/handledare/administrativ personal på grund av 1) kön, 2) könstillhörighet, 3) könsuttryck, 4) etnisk tillhörighet, 5) religion eller annan trosuppfattning, 6) sexuell läggning, 7) funktionsnedsättning, 8) ålder, 9) "annat"?

Svaren visar att det är vanligast med negativ särbehandling på grund av kön, etnisk tillhörighet, ålder och "annat". Den vanligaste orsaken som kvinnor anger som grund för negativ särbehandling är kön, följt av "annat" och ålder. Motsvarande för män är "annat", etnisk tillhörighet samt ålder.

Kön är den allra vanligaste orsaken till negativ särbehandling. Inom ämnesområdet humaniora uppger totalt 19 procent att de upplevt sig negativt särbehandlade på grund av kön. Inom samhällsvetenskap är motsvarande andel 18 procent och inom teknik, naturvetenskap och medicin och hälsovetenskap 11 procent. Var tredje kvinna inom humaniora, teknik och samhällsvetenskap (31, 29 respektive 28 procent) svarar att de har upplevt sig diskriminerade på grund av kön medan motsvarande andel för männen inom samma ämnesområden är mellan 3 och 6 procent. Här finns alltså markanta skillnader mellan könen.

Tabell 18. Andel (%) doktorander som upplevt sig särbehandlade på grund av kön. Redovisas på forskningsämnesområde samt totalt.

Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig negativt särbehandlad på grund av kön?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Ja	11	12	11	13	18	19	13
varav kvinnor	24	29	16	19	28	31	23
varav män	3	3	4	4	5	6	4
Nej	89	88	89	87	82	81	87
Totalt (ja + nej)	100	100	100	100	100	100	100

Inom samtliga ämnesområden är det som lägst 10 procent av kvinnorna som svarar att de blivit negativt särbehandlade på grund av sin ålder. En av tio kvinnor inom naturvetenskap och som mest två av tio kvinnor inom humaniora uppger att de har utsatts för negativ särbehandling på grund av ålder. Även en relativt stor andel av männen inom humaniora (10 procent) uppger att de blivit negativt särbehandlade på grund av sin ålder. Inom områdena samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap svarade också en högre andel män att de upplevt särbehandling baserat på ålder (9 respektive 6 procent).

Tabell 19. Andel (%) doktorander som upplevt sig särbehandlade på grund av ålder.

Redovisas på forskningsämnesområde samt totalt.

Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig negativt särbehandlad på grund av ålder?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Ja	6	8	11	10	13	15	10
varav kvinnor	11	14	13	14	17	20	14
varav män	3	4	6	3	9	10	9
Nej	94	92	89	90	89	85	90
Totalt (ja + nej)	100	100	100	100	100	100	100

Etnisk tillhörighet uppges som grund för negativ särbehandling av större andel av männen (9 procent) än av kvinnorna (8 procent), oavsett ämnesområde.

Svarsalternativet "annat" som kunde anges som grund för negativ särbehandling utgör en relativt stor andel av svaren. Det var 10 procent av männen och 15 procent av kvinnorna som angav "annat" som skäl till att de upplevt negativ särbehandling på deras arbets-/studieplatser. Inom följande ämnesområden återfinns relativt stora svarsandelar, för kvinnor: lantbruksvetenskap 23 procent, humaniora och samhällsvetenskap 20 procent vardera; för män; humaniora 17 procent, samhällsvetenskap och teknik 12 procent vardera. Svarsalternativet innehöll inget fritextsvar och därför kan detta inte specificeras ytterligare.

Resterande grunder för negativ särbehandling (könsuttryck, religion/trostillhörighet, sexuell läggning och funktionsnedsättning) har betydligt lägre svarsandelar än de tidigare presenterade diskrimineringsgrunderna, något som också visas i figur 8. Totalt har 1 procent angett sexuell läggning och 1 procent har angett funktionsnedsättning som grund för negativ särbehandling medan 4 procent har uppgett religion/trosuppfattning.

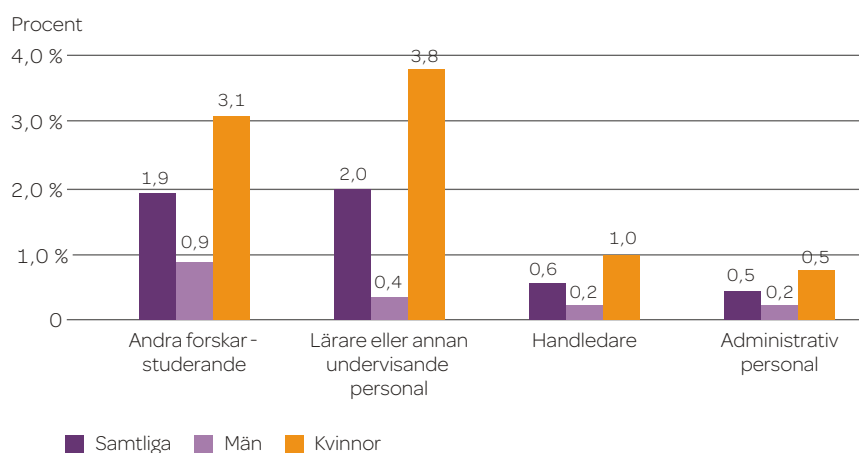
Det är inga större skillnader mellan ämnesområdena eller kön avseende variabeln sexuell läggning. Funktionsnedsättning uppges sällan som grund för negativ särbehandling, men ämnesområdena natur- och samhällsvetenskap utmärker sig genom att 2–3 procent av kvinnorna jämfört med under 1 procent av männen har svarat att de blivit negativt särbehandlade på grund av sin funktionsnedsättning.

En något större andel män (4 procent) än kvinnor (3 procent) uppger att de blivit negativt särbehandlade på grund av religion/trosuppfattning. Medicin och hälsovetenskap är ett exempel på detta. Inom detta ämnesområde uppger 5 procent av männen och 2 procent av kvinnorna att de särbehandlats på grund av sin religion/trosuppfattning.

Sexuella trakasserier

Totalt sett uppger 1 till 2 procent av doktoranderna att de upplevt sig bli sexuellt trakasserade, och sexuella trakasserier uppges finnas inom samtliga sex ämnesområden. Kvinnor uppger i högre grad än män att de blivit sexuellt trakasserade. Vanligast är att lärare eller annan undervisande personal (4 procent) eller en annan doktorand (2 procent) utsätter doktorander för sexuella trakasserier.

Figur 9. Andel (%) doktorander, totalt samt uppdelat på män och kvinnor, som har upplevt sexuella trakasserier från ovan nämnda kategorier. Notera den kapade y-axeln. Fråga 42a-d: Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig sexuellt trakasserad (ovälkommet uppträdande av sexuell natur) av andra forskarstuderande, lärare eller annan undervisande personal, handledare eller administrativ personal?

Sexuella trakasserier från andra doktorander

Doktorander inom teknik och humaniora uppger i högst omfattning att de blivit sexuellt trakasserade av andra doktorander (3 procent inom vardera området).

Tabell 20. Andel (%) doktorander som upplevt sig sexuellt trakasserade av andra doktorander. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig sexuellt trakasserad av andra doktorander?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Ja	2	3	1	1	2	3	2
varav kvinnor	4	6	2	1	3	3	3
varav män	1	1	1	0	0*	2	1
Nej	98	97	99	99	98	97	98

* 0,4 PROCENT

Det bör noteras att 6 procent av de kvinnliga doktoranderna inom ämnesområdet teknik uppger att de blivit sexuellt trakasserade av andra doktorander. Det var 2 procent av männen inom humaniora som uppger att de blivit sexuellt trakasserade av andra doktorander.

Sexuella trakasserier av lärare eller annan undervisande personal

Andelen som svarar att de har upplevt sexuella trakasserier av lärare/annan undervisande personal är högst inom humaniora, samhällsvetenskap samt lantbruksvetenskap (4, 4 respektive 3 procent). Den högsta andelen kvinnor som uppger att de har upplevt sexuella trakasserier från denna yrkeskategori finns inom humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap.

Tabell 21. Andel (%) doktorander som upplevt sig sexuellt trakasserade av lärare eller annan undervisande personal. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig sexuellt trakasserad av lärare eller annan undervisande personal?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Ja	2	1	1	3	4	4	2
Ja (kvinnor)	5	3	2	4	6	7	4
Ja (män)	0,2	0,3	0,5	0	0,3	0,6	0,4
Nej	98	99	99	97	96	96	98

Sexuella trakasserier av handledare

Tabell 22 visar att få uppger att de blivit sexuellt trakasserade av handledare. Det bör dock noteras att 3 procent av de kvinnliga doktoranderna inom lantbruksvetenskap och humaniora upplevt att de blivit trakasserade av handledare.

Tabell 22. Andel (%) doktorander som upplevt sig sexuellt trakasserade av handledare. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig sexuellt trakasserad av handledare?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Ja	1	1	0,3	2	0,4	1	1
Ja (kvinnor)	1	1	0,3	3	0,8	3	1
Ja (män)	0,1	0,2	0,2	0	0	0	0,2
Nej	99	99	100	98	99	99	99

Sexuellt trakasserad av administrativ personal

Få uppger att de blivit sexuellt trakasserade av administrativ personal. De som svarar ja på den frågan är 0,5 procent. Kvinnorna svarar ja i något högre andel (0,8 procent) än männen (0,2 procent). Det är 1 procent av kvinnorna inom teknik, samhällsvetenskap och naturvetenskap som svarar ja på frågan.

Mobilitet

Att ha kontakt och kunna samarbeta med andra doktorander och forskare i och utanför det egna lärosätet är idag både önskvärt och nödvändigt. Mobilitet mellan lärosäten och även internationellt utbyte är viktigt för utvecklingen av forskningen.²⁴ I detta kapitel redovisas svaren på frågor om var forskarutbildningen bedrivs samt om doktoranden tillfälligt studerat på ett annat lärosäte i Sverige eller utomlands. Svaret på frågan om vilket språk avhandlingen skrivs på redovisas också samt om doktoranden bedriver sin forskning individuellt eller tillsammans med andra.

Sammanfattning

- De flesta (85 procent) bedriver merparten av sin utbildning på lärosätet där de är antagna.
- De flesta (66 procent) har inte heller tillfälligt studerat vid annat lärosäte i Sverige eller utomlands.
- De flesta (85 procent) skriver sin avhandling på engelska.
- 63 procent av de svarande doktoranderna bedriver sin forskning individuellt. Humaniora (94 procent) och samhällsvetenskap (80 procent) har flest doktorander som bedriver sin forskning individuellt.

Var bedrivs forskarutbildningen?

På frågan om var doktoranden bedriver merparten av sin forskarutbildning svarade de flesta (85 procent) att de studerar vid lärosätet där de är antagna. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Tabell 23. Andel (%) doktorander fördelat på var studierna bedrivs. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Var bedriver du merparten av din utbildning?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Vid universitet/högskola där du är antagen	90	82	80	88	90	94	85
Vid annat lärosäte i Sverige	4	4	4	4	6	3	4
Annat lärosäte utanför Sverige	2	3	1	2	1	1	2
På ett företag/myndighet/kommun/landsting	4	11	16	5	3	2	9

²⁴ Se kapitel 8 i Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden.

Inom ämnesområdet humaniora bedriver 94 procent (vilket är den högsta andelen) av doktoranderna sina forskarstudier merparten av sin utbildning på lärosätet där de är antagna. Inom medicin och hälsovetenskap är motsvarande siffra 79 procent (vilket är den lägsta andelen).

Inom medicin och hälsovetenskap bedriver 16 procent sin forskarutbildning utanför akademien på ett företag, myndighet, kommun eller landsting. Motsvarande siffra är 2 procent inom humaniora.

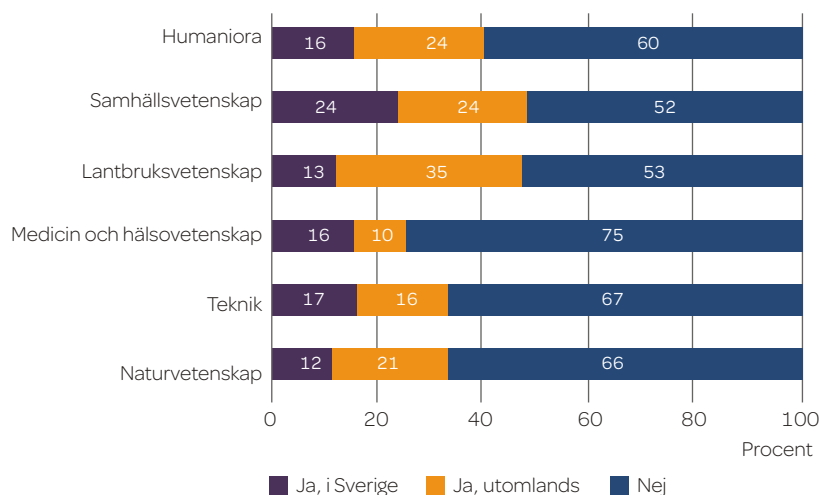
Studerat vid annat lärosäte?

På frågan om doktoranderna tillfälligt studerat vid ett annat lärosäte i Sverige eller utomlands svarade de flesta nej (66 procent). Av männen svarar 15 procent att de har studerat vid ett annat lärosäte i Sverige medan motsvarande siffra för kvinnor är 18 procent. När det gäller om doktoranden tillfälligt studerat utomlands är det ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Av de svarande doktoranderna är det 18 procent som uppger att de tillfälligt studerat utomlands och 17 procent som uppger att de tillfälligt studerat vid annat lärosäte i Sverige.

En jämförelse mellan studier vid annat lärosäte och hur långt doktoranden kommit i sina studier visar att doktorander i minst utsträckning studerar utomlands i början av sin utbildning (9 procent) och mest nära slutet av utbildningen (21 procent). Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Figur 10. Andel (%) doktorander som inom ramen för sin forskarutbildning tillfälligt har studerat vid ett annat lärosäte i Sverige eller utomlands. Redovisas per ämnesområde. *Fråga 7: Har du inom ramen för din forskarutbildning tillfälligt studerat vid annat lärosäte?*

Doktorander inom lantbruksvetenskap är de som i högst utsträckning studerat utomlands (35 procent svarar att de har gjort det). Doktorander inom medicin och hälsovetenskap är de som i minst utsträckning uppgett att de studerat utomlands (med en andel på 10 procent).

Avhandlingen skrivs på engelska

På frågan om vilket språk doktoranden skriver avhandlingen på svarar 85 procent av de som börjat skriva på avhandlingen att skriver på engelska. Det är 7 procent som uppger att de skriver på svenska och 3 procent som skriver på både engelska och svenska.

Tabell 24. Andel (%) doktorander fördelade på vilket språk avhandlingen skrivs på. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Vilket språk skriver du avhandlingen på?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Totalt (%)
Svenska	1	1	2	4	19	36	7
Engelska	89	91	91	89	72	55	85
Både och	1	1	2	1	7	3	3
Annat	0	0	0	0	0	4	0
Har inte börjat skriva	9	6	5	5	1	1	5

Av doktoranderna inom teknik och medicin och hälsovetenskap skriver 91 procent på engelska medan motsvarande siffra inom humaniora är 55 procent.

Forskning: individuellt eller i grupp

På frågan om hur doktoranden bedriver sin forskarutbildning svarar 63 procent att avhandlingsarbetet bedrivs individuellt medan 31 procent huvudsakligen arbetar individuellt i ett gemensamt forskningsprojekt. Resterande 6 procent genomför sin forskning huvudsakligen tillsammans med andra doktorander i en forskningsgrupp. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Inom humaniora (94 procent) och samhällsvetenskap (80 procent) bedrivs forskningen mest individuellt. Inom medicin och hälsovetenskap är motsvarande siffra 52 procent.

Yrkeskunskap för forskare

Målen för doktorsexamen är omfattande och framförallt inriktade på professionskunskaper för forskaryrket.²⁵ Utbildningen på forskarnivå ska utveckla de kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt kunna bedriva forskning.²⁶ Det innebär bland annat att doktoranden behöver en verktygs-låda för sin forskning.

I detta kapitel redovisas svaren på frågor om inte bara om kurserna behandlat vetenskapliga metoder (kvantitativa och kvalitativa), vetenskapsteori samt forskningsetik utan också om doktoranden förvärvat kunskapen. Till doktoranderna på de konstnärliga utbildningarna har frågan ställts om kurserna behandlat konstnärligt utvecklingsarbete. Frågan om doktoranden själv tycker att han eller hon förvärvat förmågan att självständigt bedriva forskning besvaras samt i vilken grad doktoranden fått insikt om metoder och teorier som används inom andra forskningsområden. Slutligen redovisas svar på frågorna om förmågan att skriva klart och begripligt och att presentera sitt forskningsmaterial på ett bra sätt ökat.

Sammanfattning

- 61 procent uppger att de i hög eller mycket hög grad haft kurser som behandlat kvantitativa metoder. Högst andel kurser med kvantitativa metoder ges inom medicin och hälsovetenskap (79 procent) och lägst andel återfinns humaniora (17 procent).
- Kurser som behandlar kvalitativa metoder uppger 58 procent att de haft i hög eller mycket hög grad. Högst andel kurser med kvalitativa metoder ges inom humaniora (67 procent) och lägst andel ges inom lantbruksvetenskap (49 procent).
- 88 procent av de svarande uppgav att de förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod i hög eller mycket hög grad.
- 53 procent uppger att kurserna behandlat forskningsetik i hög eller mycket hög grad. Högst andel kurser där forskningsetik ingår läses inom medicin och hälsovetenskap (77 procent) och lägst andel inom humaniora (26 procent).
- 55 procent uppger att de fördjupat sina insikter i forskningsetik i hög eller mycket hög grad. Bland forskningsstuderande inom medicin och hälsovetenskap svarar 70 procent detta, medan motsvarande siffra inom humaniora är 40 procent.
- 58 procent uppger att de i hög eller mycket hög grad läst kurser som behandlar vetenskapsteori. Högst andel kurser som behandlar vetenskapsteori har forskningsstuderande inom medicin och hälsovetenskap (67 procent), lägst andel kurser i vetenskapsteori har man inom lantbruksvetenskap (40 procent).

25. Se målen i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen.

26. Se 1 kap. 9 a § högskolelagen.

- 84 procent uppger att de förvärvat kunskap i vetenskaplig teori. Mest inom humaniora (89 procent), minst inom lantbruksvetenskap med 78 procent.
- 87 procent uppger att studierna inneburit att de kritiskt reflekterat över teorier och metoder inom sin egen forskning i hög eller mycket hög grad.
- Det är fler doktorander inom de konstnärliga forskarutbildningarna som svarat att de förvärvat kunskaper i konstnärligt utvecklingsarbete (51 procent) än de som svarar att kurser behandlat konstnärligt utvecklingsarbete (37 procent).
- De allra flesta (87 procent) menar att de förvärvat en förmåga att självständigt bedriva forskning. Fler uppger detta i slutet av sin utbildning än i början.
- 57 procent svarar att de i hög eller mycket hög grad förvärvat kunskaper om metoder och teorier som används inom andra ämnesområden.
- Både när det gäller förmågan att kunna skriva klart och begripligt och att muntligen kunna presentera sitt eget forskningsmaterial på ett bra sätt uppger de flesta (drygt 80 procent) att den förmågan har ökat tack vare utbildningen.

Kurser som behandlar kvantitativa metoder

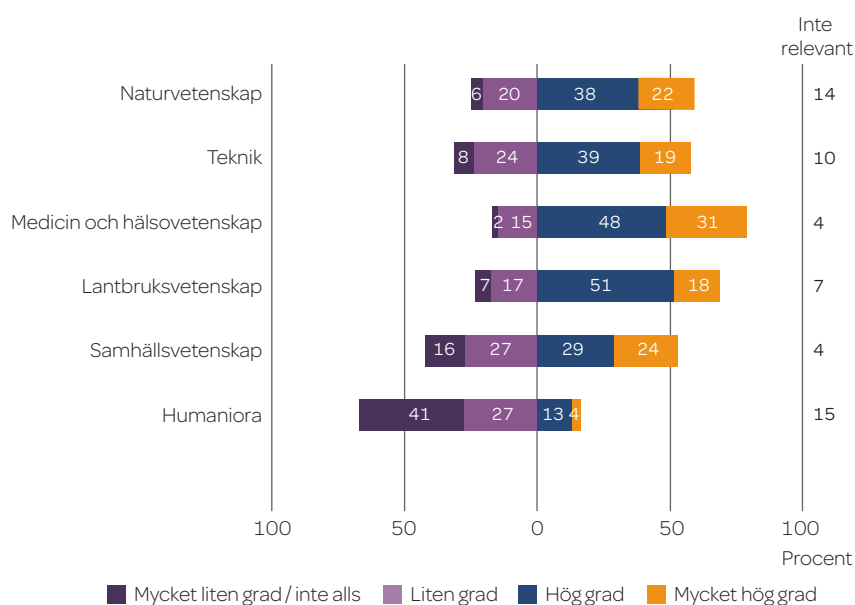
På frågan om kurserna behandlat kvantitativa metoder svarade 61 procent av de svarande i hög eller mycket hög grad. Män anger de svarsalternativen till 64 procent medan motsvarande siffra för kvinnorna är 58 procent. Det är 8 procent som svarar att frågan inte är relevant.

Det förefaller vara så att doktoranderna läser mer kvantitativa metodkurser i början av sin utbildning. En sammanslagning av de som svarat i hög eller mycket hög grad visar att 65 procent av de som genomfört mindre än 20 procent av sin utbildning väljer de svarsalternativen medan 57 procent av de som genomfört mer än 80 procent väljer samma svarsalternativ. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av doktorander inom medicin och hälsovetenskap uppger 79 procent (högst andel) att de har kvantitativa kurser i hög eller mycket hög grad. Motsvarade inom humaniora är 17 procent (lägst andel).

Figur 11. I vilken grad kurserna på forskarutbildningen har behandlat kvantitativa metoder. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18f: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har behandlat kvantitativa metoder.

Kurser som behandlar kvalitativa metoder

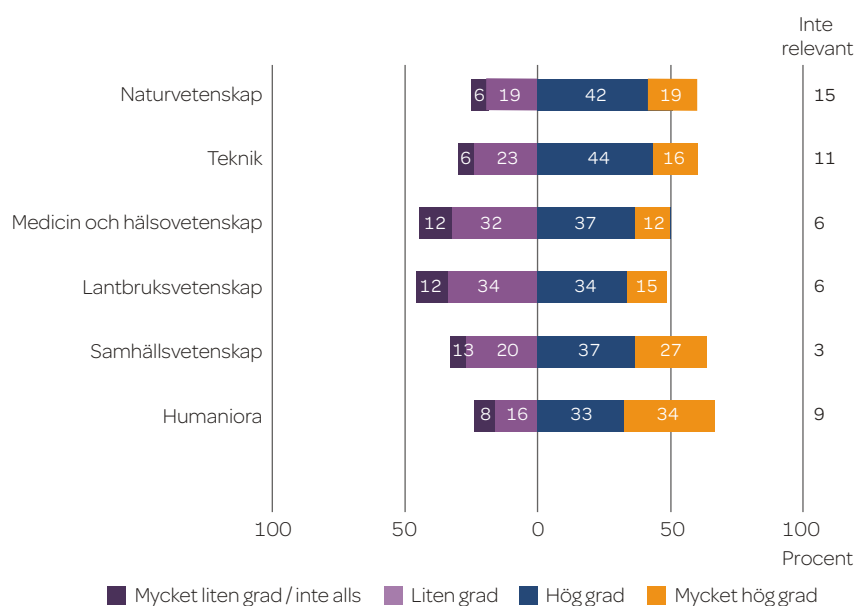
På frågan om kurserna behandlat kvalitativa metoder svarar 58 procent i hög eller mycket hög grad. Av männen uppger 59 procent dessa svar, och 58 procent av kvinnorna svarar samma sak. Det är 8 procent som svarar att frågan inte är relevant.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att det inte är någon skillnad om doktoranden är i början eller slutet av sin utbildning när det gäller om kurserna behandlat kvalitativa kurser. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att 67 procent (högst andel) av doktoranderna inom humaniora uppger att kurserna behandlat kvalitativa kurser i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för medicin och hälsovetenskap är 50 procent och för lantbruksvetenskap 49 procent (lägst andel).

Figur 12. I vilken grad kurserna på forskarutbildningen har behandlat kvalitativa metoder. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18g: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har behandlat kvalitativa metoder.

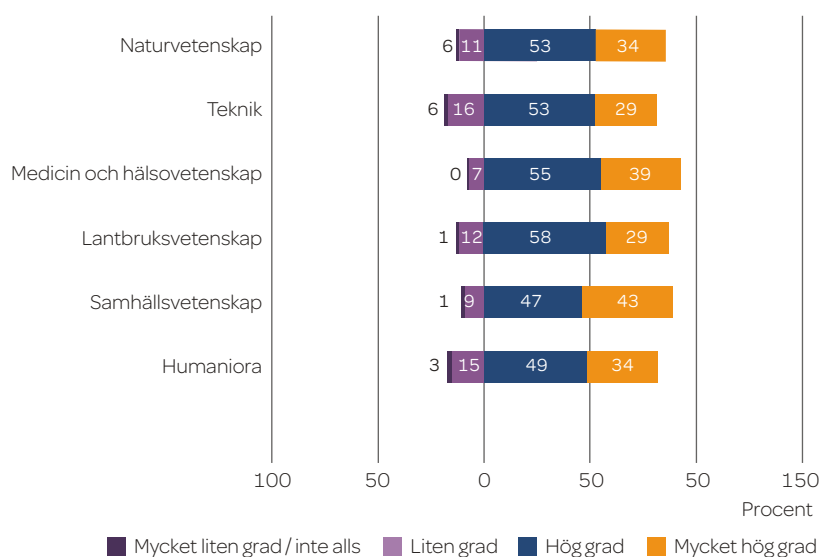
Kunskaper i vetenskaplig metod

På frågan om doktoranderna anser att de förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod svarar 88 procent i hög eller mycket hög grad. Männerna väljer till 87 procent dessa svarsalternativ medan kvinnor till 89 procent väljer desamma.

Det är ingen skillnad om doktoranden är i början eller slutet av sin utbildning. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Bland doktoranderna som är i början av sin utbildning uppger 85 procent att de förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod i hög eller mycket hög grad medan motsvarande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 91 procent.

Figur 13. I vilken utsträckning forskarstudierna har inneburit att doktoranden har förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod. Procentuell fördelning per ämnesområde. Fråga: I vilken utsträckning har dina forskarstudier inneburit att du förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod?

Av doktoranderna i medicin och hälsovetenskap svarar 92 procent (högst andel) i hög eller mycket hög grad medan motsvarande siffra är 82 procent (lägst andel) bland doktoranderna i teknik.

Kurser i forskningsetik

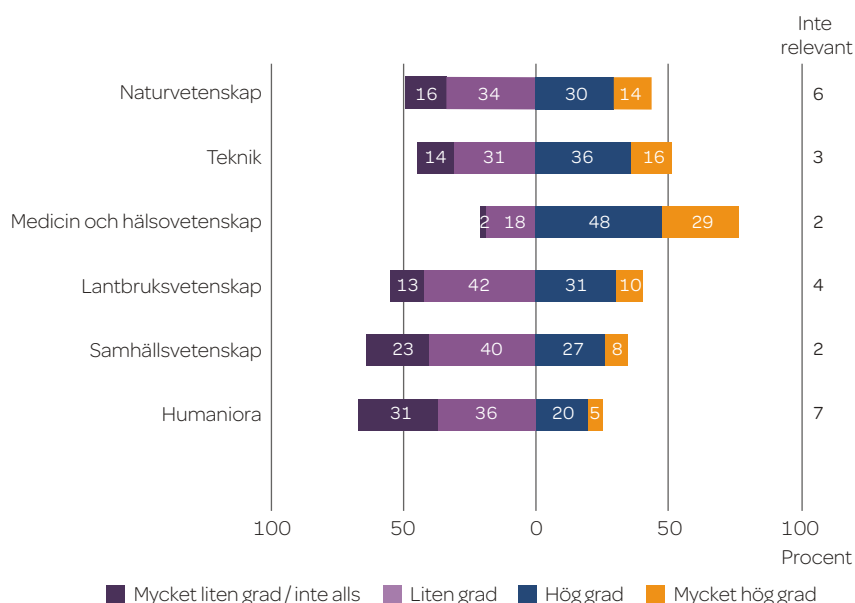
På frågan om kurserna behandlat forskningsetik svarar 53 procent av doktoranderna i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar. Det är 4 procent av doktoranderna som svarade "inte relevant" på denna fråga.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 56 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 48 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Mest forskningsetik läses inom ämnesområdena medicin och hälsovetenskap, där 77 procent svarar att kurserna behandlat forskningsetik i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra inom humaniora är 25 procent.

Figur 14. I vilken utsträckning kurserna har behandlat forskningsetik. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18h: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har behandlat forskningsetik.

Insikter om forskningsetik

Utöver att gå kurser i forskningsetik gäller det också att ta till sig kursinnehållet. På frågan om i vilken grad doktoranden fördjupat sina insikter om forskningsetik genom sina studier svarar 55 procent i hög eller mycket hög grad. Det är 53 procent av männen som uppger dessa svar och 57 procent av kvinnorna.

Det är ingen skillnad i svarsandelarna mellan doktorander som är i början eller slutet av sin utbildning. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av doktoranderna i medicin och hälsovetenskap svarar 70 procent i hög eller mycket hög grad (högst andel). Motsvarande siffra för doktoranderna i humaniora är 40 procent (lägst andel).

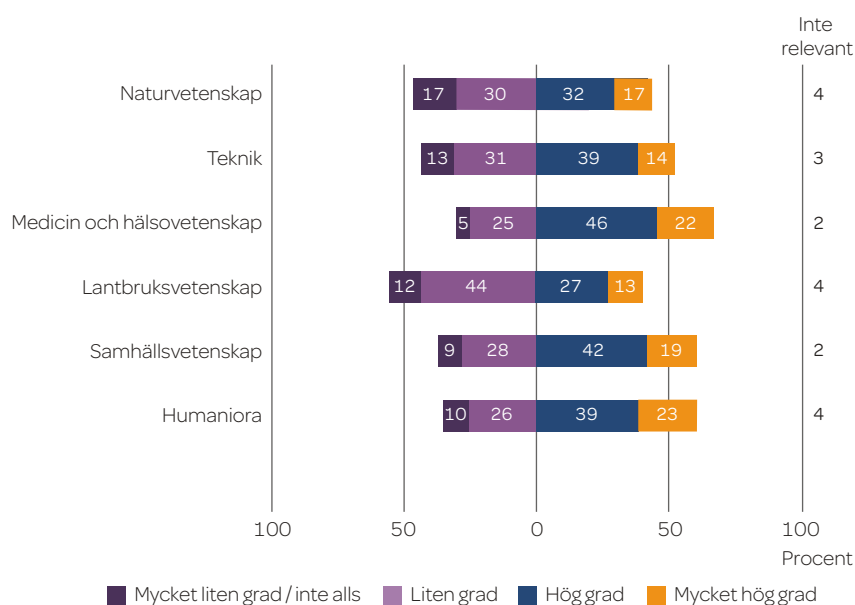
Kurser i vetenskapsteori

På frågan om kurserna behandlat vetenskapsteori²⁷ svarar 58 procent av doktoranderna i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad i mäns och kvinnors svar. Av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap svarar 67 procent (högst andel) att kurserna behandlat vetenskapsteori i hög eller mycket hög grad, medan motsvarande siffra är 40 procent (lägst andel) inom lantbruksvetenskap.

27. <http://flov.gu.se/amnen/vetenskapsteori>. Vetenskapsteori är ett ämne som framför allt studerar och analyserar olika föreställningar om vetenskapen samt andra ämnens och ämnesområdets verksamhet och kunskapsbildning. Det innebär att vetenskapsteori är ett så kallat metaämne, vilket ungefär betyder "teori om teori", "forskning om forskning" eller "vetenskap om vetenskap".

Figur 15. I vilken utsträckning kurserna har behandlat vetenskapsteori.
Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18i: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har behandlat vetenskapsteori.

Förvärvat kunskap i vetenskaplig teori

Utöver att gå själva kursen gäller det också att förvärva kunskapen. På frågan om doktoranderna förvärvat kunskaper i vetenskaplig teori svarar 84 procent av doktoranderna i hög eller mycket hög grad. Av männen ger 85 procent dessa svar medan motsvarande siffra för kvinnor är 82 procent.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 82 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ medan motsvande siffra för dem som är i slutet av utbildningen är 87 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att 89 procent av de svarande doktoranderna inom humaniora (högst andel) anger svarsalternativen hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra bland doktoranderna inom lantbruksvetenskap (lägst andel) är 79 procent.

Kritisk reflektion

På frågan om i vilken grad forskarstudierna inneburit att doktoranden kritiskt reflekterat över teorier och metoder inom sin egen forskning svarar 87 procent i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 80 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 92 procent.

Tabell 25. I vilken grad forskarstudierna har inneburit att doktoranden kritiskt reflekterat över teorier och metod. Procentuell fördelning efter hur stor andel av forskarutbildningen som har genomförts.

I vilken grad har dina forskarstudier inneburit att du kritiskt reflekterat över teorier och metod	Hur stor andel av forskarutbildningen som genomförts					Totalt
	< 20 procent	21–40 procent	41–60 procent	61–80 procent	> 80 procent	
Mycket liten grad / inte alls	2	1	1	1	2	1
Liten grad	18	15	11	11	7	11
Hög grad	56	58	58	57	52	56
Mycket hög grad	24	26	30	32	40	31

Av doktorander inom humaniora svarar 92 procent (högst andel) att de kritiskt reflekterat över teorier och metoder i hög eller mycket hög grad medan motsvarande siffra inom lantbruksvetenskap är 80 procent (lägst andel).

Konstnärligt utvecklingsarbete

Det var sammanlagt 72 doktorander inom utbildningar mot konstnärlig doktorsexamen som svarade på de två frågorna (1) om i vilken grad kurserna behandlat konstnärligt utvecklingsarbete och (2) om doktoranden förvärvat kunskaper i konstnärligt utvecklingsarbete.

Av dessa svarade 37 procent att kurserna behandlat konstnärligt utvecklingsarbete i hög eller mycket hög grad. Det bör observeras att av de 72 svarande är det 12 procent som svarat att frågan inte är relevant. Det är stor skillnad mellan mäns och kvinnors svar; 18 procentenheter fler kvinnor svarar i hög eller mycket hög grad.

Det är samma andel som svarar att kurserna behandlat konstnärligt utvecklingsarbete i hög eller mycket hög grad oavsett var i utbildningen doktoranden befinner sig.

På frågan om doktoranderna förvärvat kunskaper i konstnärligt utvecklingsarbete svarar 51 procent i hög eller mycket hög grad. Även här är det stor skillnad mellan mäns och kvinnors svar. Det är 31 procentenheter fler kvinnor än män som svarar i hög eller mycket hög grad.

Förmåga att självständigt bedriva forskning

På frågan om i vilken grad doktoranden förvärvat förmåga att självständigt bedriva forskning svarar 87 procent att de har gjort det i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 77 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ, medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 93 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Tabell 26. I vilken grad forskarstudierna har inneburit att doktoranden förvärvat förmåga att självständigt bedriva forskning. Procentuell fördelning efter hur stor andel av forskarutbildningen som har genomförts.

I vilken grad har dina forskarstudier inneburit att du förvärvat förmåga att självständigt bedriva forskning?	Hur stor andel av forskarutbildningen som genomförts					Totalt
	< 20 procent	21-40 procent	41-60 procent	61-80 procent	> 80 procent	
Mycket liten grad/ inte alls	3	1	1	1	1	1
Liten grad	20	16	12	10	6	12
Hög grad	53	55	54	46	46	50
Mycket hög grad	24	28	33	43	47	36

Av doktoranderna i humaniora svarar 93 procent (högst) att de i hög eller mycket hög grad har förvärvat förmåga att självständigt bedriva forskning. Motsvarande siffra bland doktoranderna i naturvetenskap, teknik och medicin och hälsovetenskap är 86 procent (lägst).

Kunskap om andra ämnesområden

På frågan om i vilken grad doktorandens forskarstudier inneburit att han eller hon förvärvat kunskaper om metoder och teorier som används inom andra ämnesområden svarar 57 procent i hög eller mycket hög grad. Det är 60 procent av männen som ger dessa svar medan motsvarande siffra för kvinnor är 54 procent.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 55 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 60 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Om man slår samman svarsalternativen hög och mycket hög grad så svarar 60 procent (högst andel) av doktoranderna i teknik att de förvärvat kunskap om andra ämnesområden medan 53 procent (lägst andel) inom samhällsvetenskap svarar samma sak.

Skriva och presentera

Att kunna kommunicera sin forskning i både tal och skrift är en viktig förmåga för en forskare.

På frågan om i vilken grad doktoranden ökat sin förmåga att skriva klart och begripligt svarar 82 procent i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad i mäns eller kvinnors svar.

Av doktoranderna i teknik svarar 83 procent i hög eller mycket hög grad (högst andel). Motsvarande siffra bland doktoranderna i samhällsvetenskap är 78 procent (lägst andel).

På frågan om doktoranden ökat sin förmåga att muntligt presentera sitt material klart och begripligt svarar 81 procent i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Av doktoranderna inom det naturvetenskapliga ämnesområdet svarar 85 procent (högst andel) i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra inom det samhällsvetenskapliga ämnesområdet är 73 procent (lägst andel).

Reflektion och värdering

Det är inte bara själva professionskunskapen som doktoranderna ska förkovra sig i under forskarutbildningen. Personlig utveckling är en del av syftet med den högre utbildningen, och det gäller också utbildning på forskarnivå.²⁸ En del av den personliga utvecklingen handlar om att uppnå en breddad allmänbildning samt att bidra till och engagera sig i samhällsutvecklingen. Det finns också en förväntan på att forskarutbildningen ska bidra till förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bakgrund²⁹ än den egna samt reflektera över egna värderingar. Vidare handlar den personliga utvecklingen om att få ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen.

I detta kapitel redovisas svaren på frågor om forskarstudierna inneburit att doktoranden uppnått en breddad allmänbildning, uppnått en ökad förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bakgrund än sin egen, reflekterat över sina egna värderingar, engagerat sig i samhällsutvecklingen samt fått ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen.

Sammanfattning

- 38 procent av respondenterna svarar att deras forskarstudier har inneburit att de i hög eller mycket hög grad fått ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen. Fler kvinnor än män uppger detta.
- 43 procent svarar att forskarstudierna har inneburit att de i hög eller mycket hög grad har engagerat sig i samhällsutvecklingen. Fler kvinnor än män uppger detta och det finns även skillnader mellan forskningsämnesområdena. Inom det samhällsvetenskapliga området uppger 58 procent att de har engagerat sig i samhällsutvecklingen medan motsvarande siffra inom naturvetenskap är 35 procent.
- 68 procent svarar att deras forskarstudier har inneburit att de i hög eller mycket hög grad har reflekterat över sina egna värderingar. Fler kvinnor än män uppger detta och återigen finns det skillnader mellan ämnesområdena. Inom humaniora svarar 83 procent på detta sätt medan motsvarande siffra inom naturvetenskap samt medicin och hälsovetenskap är 64 procent.
- Drygt hälften (53 procent) svarar att deras forskarstudier i hög eller mycket hög grad har inneburit att de har uppnått en ökad förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bakgrund. Inom humaniora uppger 61 procent att de har uppnått ökad förståelse, medan motsvarande siffra inom samhällsvetenskap är 51 procent.

28. Se Nya villkor för lärandet i den högre utbildningen och En ny doktorsutbildning – en kraftsamling för excellens och tillväxt.

29. Se 1 kap. 5 § högskolelagen

- Drygt tre fjärdedelar (76 procent) svarar att deras forskarstudier har inneburit att de i hög eller mycket hög grad har uppnått en breddad allmänbildning. Inom humaniora uppger 81 procent (högst) dessa svarsalternativ medan motsvarande siffra inom naturvetenskap är 71 procent (lägst).

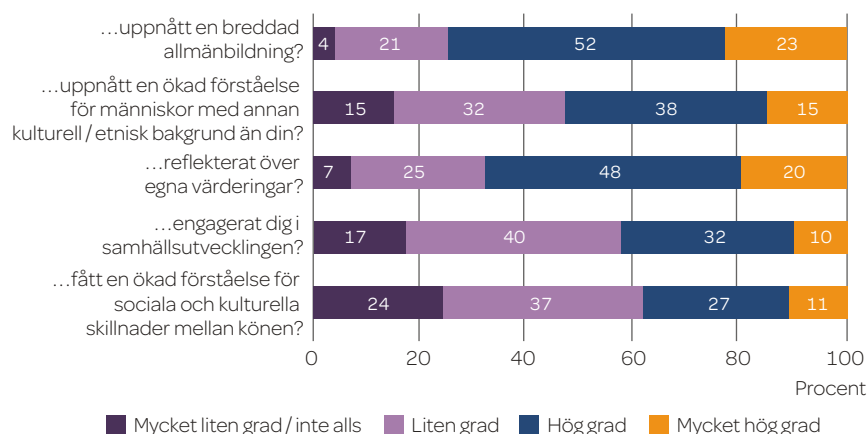
Den personliga utvecklingen

I figur 16 nedan har frågorna som rör den personliga utvecklingen ställts samman. Mer än hälften av de svarande doktoranderna uppger att forskarutbildningen har inneburit att de har uppnått en breddad allmänbildning, en ökad förståelse för människor med annan kulturell och etnisk bakgrund än sin egen samt reflekterat över egna värderingar.

När det gäller engagemang i samhällsutvecklingen eller om doktoranden har fått ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen svarar däremot de flesta att de endast i liten grad eller i mycket lite grad/inte alls har fått ökad förståelse för sådana skillnader.

Figur 16. Sammanställning av i vilken grad forskarstudierna har lett till i figuren nämnda mål för personlig utveckling. Procentuell fördelning per mål.
Fråga 38 a–e (se formuleringen i figuren).

I vilken grad har dina forskarstudier inneburit att du...

Breddad allmänbildning

På frågan om i vilken grad doktoranden uppnått en breddad allmänbildning genom sina forskarstudier svarar 76 procent i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar. Det är ingen skillnad mellan doktorander i olika stadier av utbildningen.

Det finns också vissa skillnader mellan doktorander inom olika forskningsämnesområden. Av doktoranderna i humaniora svarar 81 procent att de i hög eller mycket hög grad har uppnått en breddad allmänbildning. Motsvarande siffra bland doktoranderna i naturvetenskap är 71 procent.

Förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bakgrund

På frågan om i vilken grad forskarstudierna inneburit att doktoranden uppnått en ökad förståelse för människor med annan kulturell eller etnisk bak-

grund än sin egen svarar 53 procent i hög eller mycket hög grad. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Däremot finns det skillnader mellan doktorander beroende på hur långt de har kommit i sin utbildning. En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 48 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ, medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 55 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En jämförelse mellan ämnesområden visar att 61 procent (högst andel) av doktoranderna inom lantbruksvetenskap och humaniora svarar i hög eller mycket hög grad, medan 43 procent (lägst andel) av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap uppger detsamma.

Reflekterat över egna värderingar

På frågan om i vilken grad forskarstudierna inneburit att doktoranderna reflekterat över sina egna värderingar svarar 68 procent i hög eller mycket hög grad. Männerna uppger dessa svarsalternativ till 65 procent medan kvinnorna väljer de svarsalternativen till 72 procent.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 67 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ, medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 72 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av doktoranderna inom humaniora väljer 83 procent (högst andel) svarsalternativen hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för doktoranderna inom naturvetenskap och medicin och hälsovetenskap är 64 procent.

Engagerat sig i samhällsutvecklingen

På frågan om i vilken grad forskarstudierna inneburit att doktoranden engagerat sig i samhällsutvecklingen svarar 43 procent i hög eller mycket hög grad. Det är 40 procent av männen som väljer dessa svarsalternativ medan motsvarande siffra för kvinnor är 45 procent.

En jämförelse mellan ämnesområdena visar att 58 procent (högst andel) av doktoranderna inom samhällsvetenskap väljer svarsalternativen hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för doktoranderna inom naturvetenskap är 35 procent (lägst andel).

Ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen

På frågan om i vilken grad forskarstudierna inneburit att doktoranden fått ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen svarar 38 procent i hög eller mycket hög grad. Det är 35 procent av männen som väljer dessa svarsalternativ medan 42 procent av kvinnorna gör detsamma.

Doktorander inom humaniora är de som i störst utsträckning uppger att de i hög eller mycket hög grad har fått en ökad förståelse för kulturella skillnader mellan könen (59 procent). Av doktoranderna inom naturvetenskap uppger 33 procent samma svarsalternativ (vilket är den lägsta andelen).

Kurser

Forskarutbildningen består både av en kursdel och en avhandlingsdel. För doktorsexamen krävs en fullgjord utbildning om 240 högskolepoäng (hp), varav avhandlingen alternativt det konstnärliga forskningsprojektet måste bestå av minst 120 hp. Det innebär att i praktiken skulle kursdelen kunna vara lika omfattande. Så ser det dock sällan ut i praktiken. Fördelningen mellan kurser kontra avhandling varierar dels mellan olika ämnen, dels mellan samma ämne fast vid olika lärosäten.

I det här kapitlet visar vi skillnader i omfattning av kursdelen mellan de olika ämnesområdena. Svar redovisas också för hur mycket kurser utan undervisning (självstudier) doktoranderna har. Kapitlet innehåller också svar på om doktoranderna tycker att kvaliteten på kurserna är bra, om kurserna som ges haft relevans för doktorandens avhandlingsarbete samt om kursutbudet stämmer med deras eget önskemål. Slutligen visas svaren för i vilken omfattning kurser hållits på engelska.

Sammanfattning

- Den vanligaste omfattningen på kursdelen i forskarutbildningen är två terminer (57 procent). Inom ämnesområdet samhällsvetenskap läser 78 procent kurser under tre terminer eller mer.
- En fjärdedel (25 procent) har kurser utan undervisning i hög eller mycket hög grad. Inom ämnesområdet humaniora svarar 47 procent att de har kurser utan undervisning i hög eller mycket hög grad.
- De flesta (77 procent) tycker att kvaliteten på kurserna är god eller mycket god.
- De flesta (74 procent) svarar att kurserna i hög eller mycket hög grad haft relevans för avhandlingsarbetet.
- 60 procent svarar att kursutbudet stämmer med deras önskemål och behov i hög eller mycket hög grad.
- 75 procent svarar att kurser hållits på engelska i hög eller mycket hög grad. Inom naturvetenskap är siffran 93 procent och inom humaniora 40 procent.

Kursdelens omfattning

I tabell 27 visas skillnaden i kursdelens omfattning år 2015. Totalt sett är den vanligaste omfattningen av kurser 31–60 högskolepoäng vilket motsvarar två terminers studier. Mer än hälften (53 procent) av de svarande doktoranderna uppger detta. Nästan en fjärdedel (24 procent) uppger att de läser kurser motsvarande tre terminer (61–90 högskolepoäng).

Tabell 27. Omfattningen på kursdelen i forskarutbildningen. Procentuell fördelning.

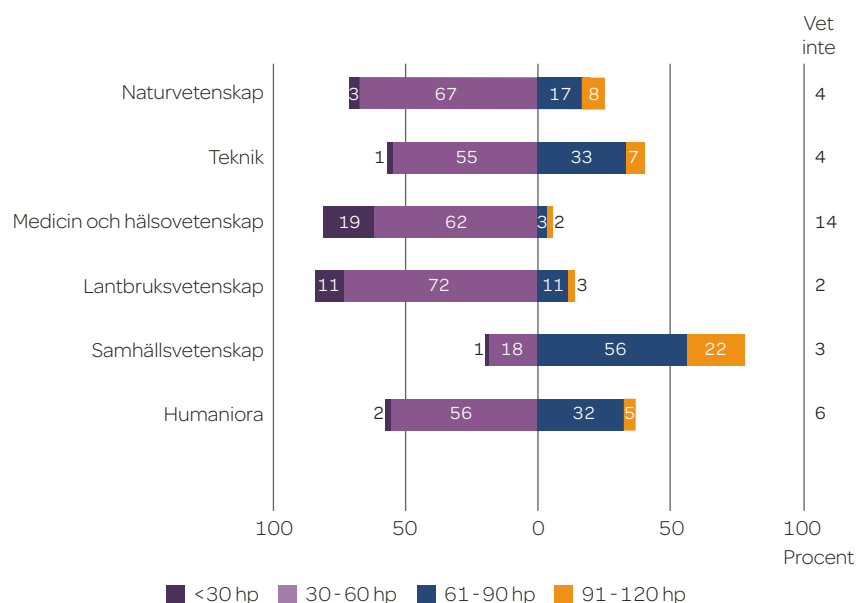
Hur många högskolepoäng består kursdelen av i din forskarutbildning?	2015 (%)
< 30 hp (1 termin)	7
31-60 hp (2 terminer)	53
61-90 hp (3 terminer)	24
91-120 hp (4 terminer)	8
Vet inte	7

Mest kurser läser man inom ämnesområdet samhällsvetenskap, där nästan 78 procent läser kurser under tre terminer eller mer. Motsvarande siffra för doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap var 6 procent. Inom detta ämnesområde är det alltså vanligast med två terminers studier eller mindre. Detta uppger 81 procent av doktoranderna.

Av de svarande doktoranderna uppger 7 procent att de inte vet hur stor kursdelen är på deras utbildning.

Figur 17. Omfattningen på kursdelen i forskarutbildningen. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 17: Hur många högskolepoäng omfattar kursdelen i din forskarutbildning?

Kurser utan undervisning

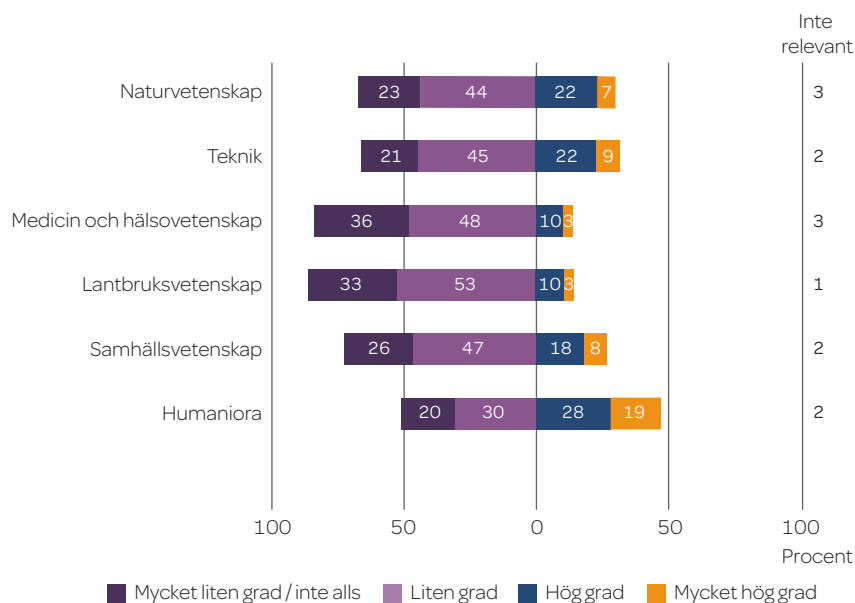
På frågan om i vilken utsträckning utbildningen består av kurser utan undervisning (självstudier) svarar en fjärdedel (25 procent) att de i hög eller mycket hög grad har haft kurser utan undervisning. Av männen svarar 30 procent i hög eller mycket hög grad. Av kvinnorna väljer 21 procent samma svarsalternativ.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 22 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ, medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 28 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Ämnesområdet humaniora har överlägset mest kurser utan undervisning medan medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap är de ämnesområden som har minst kurser utan undervisning.

Figur 18. I vilken grad kursdelen huvudsakligen har bestått av studier utan undervisning. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18a: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har huvudsakligen bestått av studier utan undervisning.

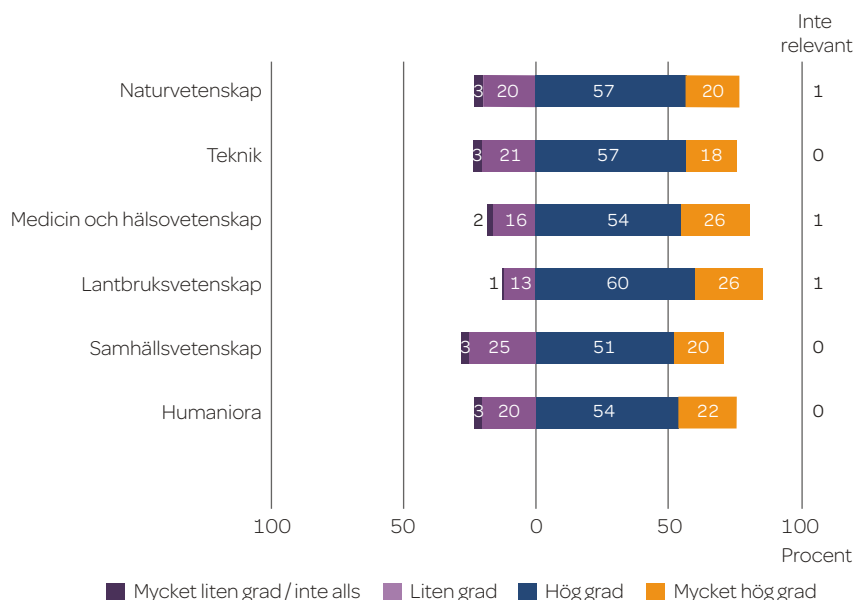
Kvaliteten på kurserna

På frågan om doktoranden tycker att kvaliteten på kurserna är god svarar 77 procent att kvaliteten i hög eller mycket hög grad har varit god. Kvinnorna är något mer positiva – av dem svarar 78 procent i hög eller mycket hög grad medan 76 procent av männen svarar detsamma. Det är däremot ingen skillnad i svaren mellan doktorander som har kommit olika långt i sin forskarutbildning.

Ämnesområdet lantbruksvetenskap har högst andel doktorander som är nöjda med kurskvaliteten (86 procent) medan andelen är lägst bland doktorander i samhällsvetenskap (71 procent uppgav att de i hög eller mycket hög grad var nöjda). Det innebär en skillnad på 15 procentenheter mellan de ämnesområden som har högst respektive lägst andel som är nöjda med kvaliteten på kurserna.

Figur 19. I vilken grad kvaliteten på kurserna har varit genomgående god. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18a: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kvaliteten på de kurser jag hittills gått är genomgående god.

Kursernas relevans för avhandlingsarbetet

På frågan om kurserna har haft relevans för avhandlingsarbetet svarar nästan tre fjärdedelar (74 procent) att kurserna i hög eller mycket hög grad har haft relevans. Av männen svarar 71 procent på det sättet medan andelen bland kvinnorna är 77 procent.

Det är 75 procent av doktoranderna som är i början av sin forskarutbildning som svarar att kurserna haft relevans för avhandlingsarbetet i hög eller mycket hög grad, medan 69 procent uppger samma sak i slutet av forskarutbildningen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att doktorander i lantbruksvetenskap (85 procent) är de som i högst grad anger att kurserna haft högst relevans för avhandlingsarbetet. Motsvarande siffra för samhällsvetarna är 68 procent (lägst grad).

Kursutbud enligt önskemål och behov

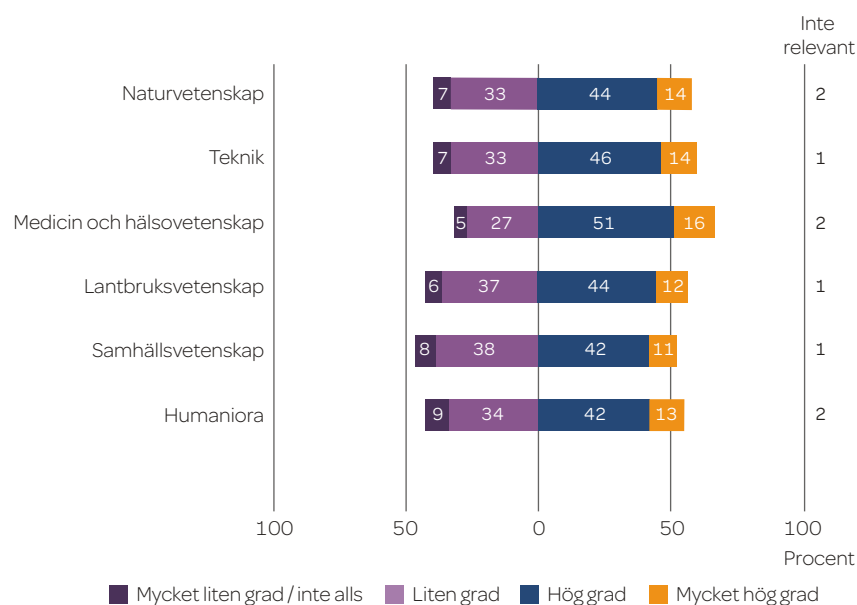
Av de svarande uppger 60 procent av doktoranderna att kursutbudet i hög eller mycket hög grad stämmer med deras önskemål och behov. Av männen svarar 15 procent i mycket hög grad medan 12 procent av kvinnorna väljer samma svarsalternativ. Det finns däremot ingen skillnad mellan svaren som har att göra med hur långt doktoranden kommit i sin utbildning.

En jämförelse mellan ämnesområdena visar att 67 procent av de svarande doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap uppger att kursutbudet

överensstämmer med deras önskemål och behov. Motsvarande siffra för samhällsvetarna är 53 procent.

Figur 20. I vilken grad kursutbudet överensstämmer med doktorandens önskemål och behov. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18d: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kursutbudet överensstämmer med mina önskemål och behov.

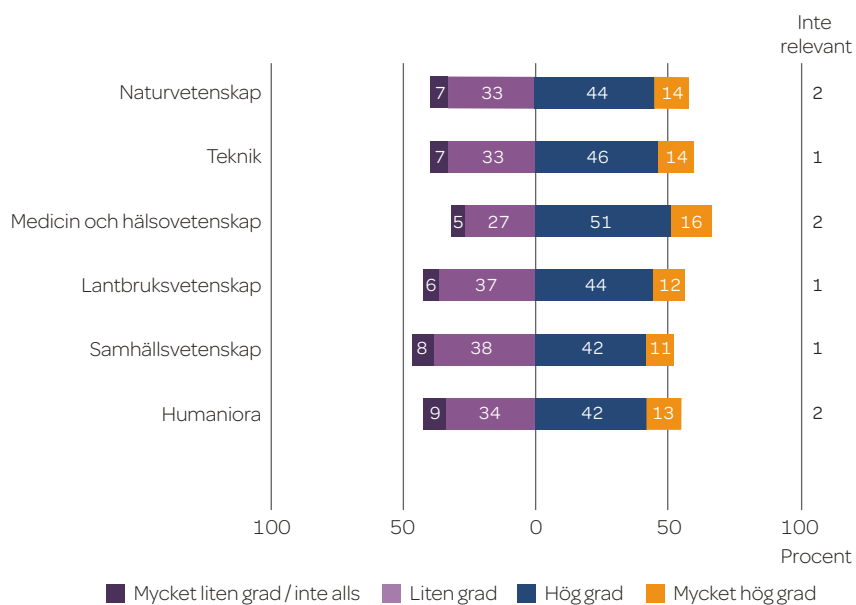
Kurser på engelska

På frågan om kurserna har hållits på engelska svarar 75 procent av doktoranderna att de har gjort det i hög eller mycket hög grad. Bland männen svarar 79 procent på det sättet medan motsvarande andel bland kvinnorna är 72 procent.

Det är samma andel som svarar att kurserna i hög eller mycket hög grad hålls på engelska, oavsett hur långt doktoranden kommit i sin utbildning. Däremot finns det skillnader mellan olika ämnesområden. Av doktoranderna inom naturvetenskap svarar 93 procent att de har kurser på engelska, medan motsvarande siffra för doktorander i humaniora är 40 procent.

Figur 21. I vilken grad kurserna har hållits på engelska. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18e: I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning? Kurserna har hållits på engelska.

Handledning och individuella studieplaner

Av de svarande har 99 procent en individuell studieplan. Det är dock viktigt att notera att en procent av doktoranderna i undersökningen saknar en sådan.

Varje doktorand ska ha minst två utsedda handledare, varav en ska vara huvudhandledare. För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Den ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden samt en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och dennes handledare. Den individuella studieplanen ska följas upp regelbundet och kan efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. En doktorand har rätt att byta handledare om han eller hon begär det.³⁰ Det är också viktigt att veta att institutionen eller högskolan är skyldig att hjälpa till med detta.³¹

Lag och förordning stipulerar inte hur mycket handledning en doktorand har rätt till. Lärosätena kan sätta upp egna riktlinjer för hur många handledartimmar som doktoranderna är berättigade till.

I det här kapitlet redovisas svar på frågor om doktoranderna har individuella studieplaner samt om de följts upp på ett tillfredställande sätt. Vidare redovisas svar på om doktoranden har huvudhandledare och biträdande handledare samt om dessa kommer från den egna institutionen eller andra. Svar ges också på vem av handledarna som ger mest handledning, hur mycket handledning som ges och om det är tillräckligt enligt doktoranderna. Vidare redovisas svar på om handledaren visar intresse för doktorandens studier, vilket inflytande institutionen och handledaren haft på val av avhandlingsämne och om handledaren diskuterat metod, teori och litteraturval med doktoranden samt gett konstruktiv kritik på avhandlingsarbetet. Slutligen redovisas svar på om doktorander upplevt brister i handledningen, övervägt eller bytt handledare eller känt att de befunnit sig i en besvärande beroendeställning till sin handledare.

Sammanfattning

- En procent av de svarande doktoranderna uppger att de inte har en individuell studieplan. Flest svarande som saknar en individuell studieplan kommer från områdena medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och samhällsvetenskap.
- En av tio inom humaniora, lantbruksvetenskap, naturvetenskap och teknik samt två av tio inom samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap hade inte fått någon uppföljning alls under innevarande år på sin individuella studieplan.
- Samtliga svarande uppger att de har en utsedd huvudhandledare.

30. Detta framgår av 6 kap. 28 och 29 §§ högskoleförordningen.

31. Universitetskanslersämbetes beslut 2014-02-26, reg.nr.31-475-13.

- 95 procent av de svarande doktoranderna har en utsedd biträdande handledare, vilket är 15 respektive 20 procentenheter fler än år 2008 och 2003. Enligt högskoleförordningen, 6 kapitlet 28 §, ska dock varje doktorand ha minst två utsedda handledare. Inom teknik, samhällsvetenskap och naturvetenskap saknar 6–7 procent en biträdande handledare.
- 82 procent av doktoranderna svarar att deras handledare visar intresse för deras forskarstudier. Inom lantbruks- och teknikområdet svarar dock 25 procent av doktoranderna att deras handledare visar litet eller inget intresse för deras studier.
- Något mer än hälften (56 procent) väljer avhandlingsämne utifrån förslag från institutionen eller handledaren. Men inom det samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnesområdet (inklusive det konstnärliga) väljer de flesta avhandlingsämne själva.
- 75 procent av doktoranderna svarar att handledaren i hög eller mycket hög grad låtit doktorandens eget intresse styra valet av avhandlingsämne eller konstnärligt projektarbete.
- De flesta (83 procent) har inte bytt eller övervägt att byta handledare.
- De flesta (81 procent) har inte befunnit sig i en besvärande beroendeställning till sin handledare.

Individuell studieplan

Frågan om nöjdhet med uppföljningen av den individuella studieplanen innehöll också svarsalternativet "jag har ingen individuell studieplan". En procent av de svarande doktoranderna använde detta alternativ. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar. Detta förefaller ändå vara en klar förbättring jämfört med hur situationen såg ut år 2008, när 7 procent saknade en individuell studieplan.

Flest svarande (cirka 2 procent) som uppger att de saknar en studieplan kommer från följande tre områden: medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och samhällsvetenskap, och inom det tekniska området återfinns minst antal svarande som uppger att de saknar en individuell studieplan (mindre än en halv procent).

Tabell 28. Andel (%) doktorander fördelade på om den individuella studieplanen har följts upp eller inte, samt om doktoranden är nöjd eller inte med den eventuella uppföljningen. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Har din individuella studieplan följts upp under läsåret 14 / 15?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Ja, jag är nöjd med uppföljningen	75	70	70	71	70	75	71
Ja, men jag är inte nöjd med uppföljningen	11	16	9	15	10	12	11
Nej	13	13	20	12	18	11	16
Jag har ingen individuell studieplan	1	0*	2	2	2	1	1
	100	100	100	100	100	100	100

* 0,4 %

Av dem som har en individuell studieplan var 71 procent nöjda med den uppföljning de fått. Här kan en positiv utveckling möjligen ses från tidigare år. Endast drygt 70 procent hade fått en uppföljning år 2008, varav 57 procent var nöjda med uppföljningen.

Mest nöjda i 2015 års undersökning är doktoranderna inom naturvetenskap och humaniora (75 procent). Mest missnöjda med sin uppföljning är doktoranderna inom teknikområdet (16 procent) och lantbruksvetenskap (15 procent).

Anmärkningsvärt är dock att en av tio inom humaniora, lantbruksvetenskap, naturvetenskap och teknik och två av tio inom samhällsvetenskap samt medicin och hälsovetenskap under innevarande år inte hade fått någon uppföljning alls på sin individuella studieplan.

Huvudhandledare

Så gott som samtliga av de svarande uppger att de har en utsedd huvudhandledare (endast 0,4 procent svarar nej). Svaren från doktoranderna visar dock på en ojämn könsfördelning bland huvudhandledarna, där endast drygt 30 procent av de svarande doktoranderna har en kvinnlig huvudhandledare. Inom de naturvetenskapliga- och tekniska vetenskapsområdena är siffran än lägre, endast 20 procent. Inom samhällsvetenskap är siffran 35 procent och inom resterande ämnesområden (medicin och hälsovetenskap, lantbruksvetenskap och humaniora) har över 40 procent en kvinnlig huvudhandledare. Inom samtliga vetenskapsområden har andelen kvinnliga huvudhandledare ökat jämfört med undersökningsresultaten från år 2008. Framförallt har andelen kvinnliga huvudhandledare ökat markant inom det lantbruksvetenskapliga området (2008 var siffran 24 procent och 2015 var den 43 procent).

Tabell 29. Andel (%) doktorander som har en huvudhandledare. Redovisas per ämnesområdet samt totalt.

Har du en huvudhandledare?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Ja, en man	78	82	59	57	64	56	69
Ja, en kvinna	22	18	40	43	35	44	31
Nej	-	0	0	-	1	1	0

Det är fler män än kvinnor som har en manlig huvudhandledare. Av de manliga respondenterna uppger 78 procent att de har en manlig huvudhandledare, medan förhållandet för kvinnliga svarande är 58 procent. Bland männen har 22 procent en kvinnlig huvudhandledare medan 42 procent av de kvinnliga doktoranderna har en kvinnlig huvudhandledare. Fördelningen mellan könen ser ut att ha ändrat sig proportionellt över tid, det vill säga både fler män och kvinnor har år 2015 en kvinnlig huvudhandledare men fortfarande har fler manliga än kvinnliga doktorander en man till huvudhandledare.

Biträdande handledare

Totalt svarar över 95 procent av doktoranderna år 2015 att de har en biträdande handledare, vilket är 15 respektive 20 procentenheter fler än hur situationen var år 2008 respektive 2003. Som tidigare nämnts ska dock varje doktorand, enligt högskoleförordningen, ha minst två utsedda handledare. Inom teknik, samhällsvetenskap och naturvetenskap saknar mellan 6 och 7 procent en biträdande handledare.

Lantbruksvetenskap är det ämnesområde där flest doktorander (62 procent) har både kvinnliga och manliga biträdande handledare. Inom teknikområdet har 69 procent (högst andel) enbart manliga biträdande handledare, medan enbart kvinnliga biträdande är vanligast inom humaniora (38 procent, högst andel).

Handledarnas hemvist

Inom teknik, naturvetenskap och samhällsvetenskap kommer mellan 60 och 70 procent av handledarna enbart från doktorandernas egna institutioner. Inom medicin och hälsovetenskap samt humaniora är fördelningen ungefär 50/50 mellan den egna och andra institutioner. Lantbruksvetenskap är det ämnesområde som skiljer sig från de andra eftersom förhållandet är det omvända, enbart cirka 30 procent av handledarna kommer från den egna institutionen och resterande andel kommer alltså från en annan institution.

Vem handleder och hur mycket handledning ges?

Handledning tenderar att till mycket stor del ges av huvudhandledaren. Över 70 procent av doktoranderna inom naturvetenskap, medicin och hälsovetenskap, samhällsvetenskap samt humaniora handleds till störst del av sin huvudhandledare. Inom teknik och lantbruksvetenskap handleds doktoranderna till 60 procent av sin huvudhandledare och cirka 30 procent av sina biträdande handledare. Dessa två områden är också de där flest svarande (cirka 10 procent) uppgett att en "annan person" i praktiken gett mest handledning. Det är ingen skillnad mellan könen i detta avseende.

Högst andel som svarar att de inte har fått någon handledningstid alls finns inom samhällsvetenskap (3 procent) medan den lägsta andelen (1 procent) finns inom naturvetenskap, medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap.

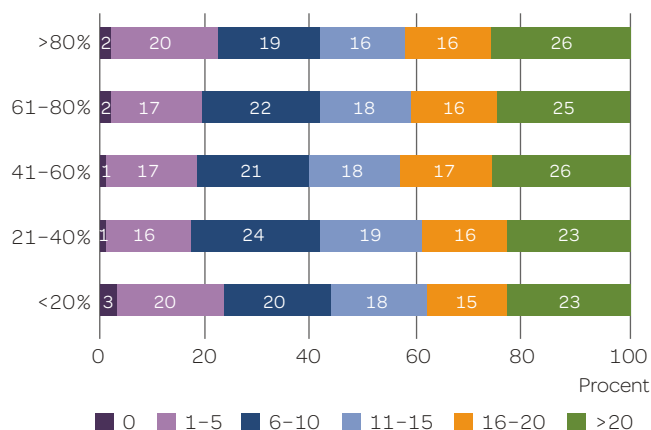
Doktorander inom samhällsvetenskap och humaniora får vanligtvis 6–10 handledningstimmar per termin. Inom områdena medicin, hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap var antingen 6–10 timmar eller över 20 timmar per termin det vanligast förekommande, medan det inom det tekniska och naturvetenskapliga området är vanligt att doktoranderna får över 20 timmars handledning per termin.

De doktorander som fått handledning i den omfattning som de önskat i mycket hög eller hög grad utgör cirka 70 procent av de svarande, medan de som inte alls fått handledning i den omfattning de önskat utgör mindre än 10 procent. Fördelningen visar inga nämnvärda skillnader mellan svaren från de olika forskningsämnesområdena eller kön.

Om man tar hänsyn till hur långt doktoranderna har hunnit i sin utbildning visar det fortfarande på en relativt jämn fördelning av antalet timmar per termin. Se figur 22.

Figur 22. Antal handledningstimmar per termin. Procentuell fördelning efter hur stor andel av utbildningen doktoranden hade avklarat.

Fråga 33: Ungefär hur många timmars handledning har du fått under vt 2015?

Intresserade handledare

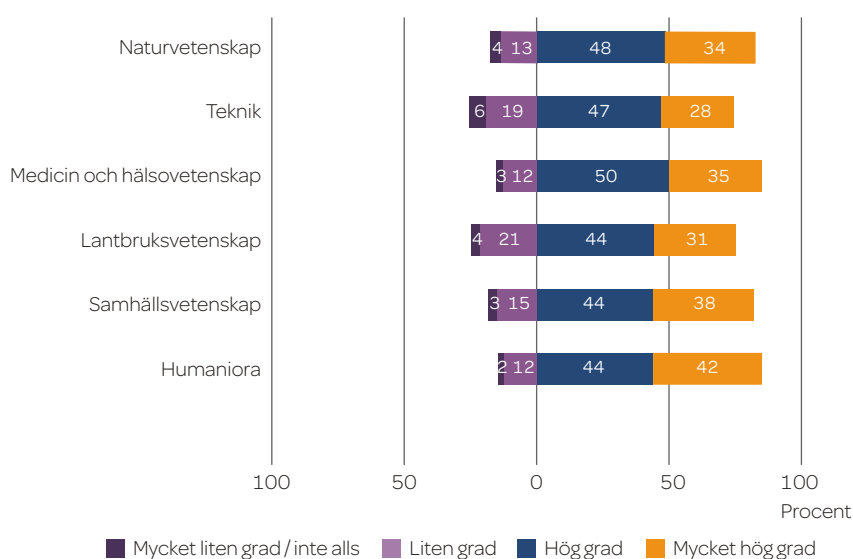
Att ha en handledare som visar intresse för doktorandens studier är viktigt. På frågan svarar 82 procent att handledaren i hög eller mycket hög grad visar intresse. Det är ingen skillnad i mäns och kvinnors svar. I 2008 och 2003 års undersökningar svarade cirka 70 procent att handledaren visar intresse för doktorandens studier. I bästa fall visar resultatet av 2015 års undersökning på en uppåtgående trend.

En sammanslagning av svarsalternativen hög och mycket hög grad visar att 85 procent av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer dessa svarsalternativ, medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 80 procent. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Av doktoranderna inom humaniora uppger 86 procent (högst andel) att handledaren visat intresse för deras studier i hög eller mycket hög grad, medan motsvarande siffra inom lantbruksvetenskap och teknik är 75 procent (lägst andel). Om man vänder på resonemanget innebär det att 25 procent av handledarna inom lantbruksvetenskap- och teknikområdet visat lite eller inget intresse alls för sina doktoranders studier.

Figur 23. I vilken grad handledaren/handledarna har visat intresse för doktorandens forskarstudier. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 34b: I vilken grad har din/dina handledare visat intresse för dina forskarstudier?

Institutionens och handledarens inflytande på avhandlingsämnet

På frågan hur doktoranden valde forskningsämne svarade 56 procent att det huvudsakligen skedde genom förslag från institutionen eller handledaren och 41 procent svarade att de huvudsakligen valde ämne själv. Det var 3 procent som svarade att de ännu inte valt forskningsämne. Av männen svarar 57 procent att de valt forskningsämne genom förslag från institutionen och 55 procent av kvinnorna uppger samma sak. Av männen uppger 39 procent att de huvudsakligen själva valt forskningsämne medan motsvarande siffra för kvinnorna är 44 procent.

Tabell 30 visar fördelningen per svarsalternativ och ämnesområde. Doktorander inom humaniora och samhällsvetenskap väljer forskningsämne själva i mycket större omfattning än doktorander inom övriga ämnesområden.

Av doktoranderna inom det konstnärliga ämnesområdet uppger 94 procent att de huvudsakligen själva valt konstnärligt utvecklingsutvecklingsarbete.

På frågan om i vilken grad handledaren låtit doktorandens intresse styra valet av avhandlingsämne eller konstnärligt utvecklingsarbete svarar 74 procent att de har låtit det styra i hög eller mycket hög grad. Av männen väljer 76 procent dessa svarsalternativ medan 72 procent av kvinnorna väljer samma svarsalternativ.

En jämförelse mellan ämnesområdena visar att handledare inom ämnesområdena humaniora (94 procent högst andel) och samhällsvetenskap (88 procent) har låtit doktorandens intresse i hög eller mycket hög grad styra valet av avhandlingsämne. Motsvarande siffror för medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap är 65 procent. Av doktoranderna inom det konstnärliga ämnesområdet uppger 95 procent att handledaren låtit doktorandens intresse styra.

Tabell 30. Hur doktoranden valde forskningsämne. Procentuell fördelning per ämnesområde.

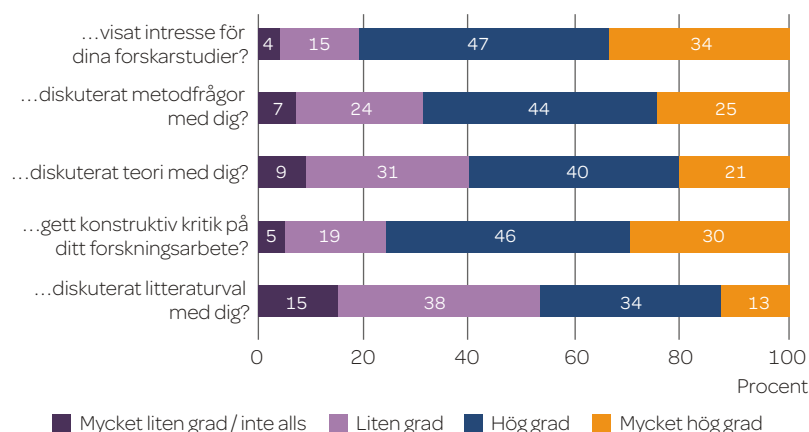
Hur valde du forskningsämne?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)
Huvudsakligen själv	24	31	33	27	72	88
Huvudsakligen genom förslag från institutionen / handledare	70	65	66	68	26	12
Har ännu inte valt avhandlingsämne	5	4	2	5	2	0

Handledarens agerande i handledningssituationen

I figur 24 har ett antal frågor samlats som visar i vilken omfattning handledaren agerat på några intressanta områden.

Figur 24. Omfattning av handledarens agerande på olika områden. Procentuell fördelning. Fråga 34b-f: (Se frågeformulering i figuren).

I vilken grad har dina handledare...

Visat intresse för doktorandens studier

Det är 84 procent av de svarande doktoranderna som uppger att deras handledare i hög eller mycket hög grad har visat intresse för deras forskarstudier. Män svarar i något högre grad än kvinnor på det sättet (83 respektive 81 procent).

Det finns även skillnader mellan doktorander inom olika ämnesområden. Det är 85 procent av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap och humaniora som uppger att deras handledare visat intresse för deras forskarstudier i hög eller mycket hög grad. Inom områdena teknik och lantbruksvetenskap svarar 75 procent detsamma.

Diskuterat metodfrågor med doktoranden

Det är 69 procent av doktoranderna som uppger att handledaren diskuterar metodfrågor med dem i hög eller mycket hög grad. Detta gäller män i något högre grad än kvinnor, 70 respektive 68 procent.

Doktoranderna i medicin och hälsovetenskap är de som i störst utsträckning uppger att deras handledare diskuterar metodfrågor med dem i hög eller mycket hög grad (75 procent högst andel). Inom teknikområdet uppger 59 procent (lägst andel) att deras handledare diskuterar metodfrågor med dem i motsvarande grad.

Diskuterat teori med doktoranden

Bland doktoranderna uppger 60 procent att handledaren diskuterar teori med dem i hög eller mycket hög grad. Män svarar på det sättet i något högre grad (63 procent) än kvinnor (57 procent).

De som i högst omfattning har en handledare som diskuterar teori med dem i hög eller mycket hög grad finns inom ämnesområdet naturvetenskap (65 procent). Lägst andel teoridiskussion finns inom ämnesområdet teknik (54 procent).

Gett konstruktiv kritik

Det är 76 procent av doktoranderna som uppger att deras handledare i hög eller mycket hög grad gett konstruktiv kritik på deras forskningsarbete respektive konstnärliga utvecklingsarbete. Män svarar i något högre grad än kvinnor på det sättet, 77 respektive 75 procent.

Doktorander inom humaniora uppger till störst andel (81 procent) att de i hög eller mycket hög grad fått konstruktiv kritik av sin handledare. Det samma gäller för samhällsvetenskap, där 80 procent uppger samma svarsalternativ. Lägst andel svar (67 procent) kommer från doktoranderna inom teknikområdet.

Diskuterat litteraturval med doktoranden

I denna fråga är det totalt större andel som svarar att handledaren inte alls, i mycket liten eller liten grad (53 procent) diskuterar litteraturval med doktoranden än som svarar i hög eller mycket hög grad. Det var 52 procent av männen och 56 procent av kvinnorna som svarade att handledaren inte alls, i mycket liten eller liten grad diskuterar litteraturval med dem. Inom ämnesområdet humaniora uppger dock 55 procent av doktoranderna att deras handledare diskuterar litteraturval med dem i hög eller mycket hög grad. Lägst andel litteraturdiskussion återfinns inom ämnesområdet lantbruksvetenskap, där 39 procent svarar i hög eller mycket hög grad.

Brister i handledningen

På frågan om doktoranderna upplevt sådana brister i handledningen att det hindrat forskningsarbetet svarar drygt 70 procent att handledningen inte alls, i mycket liten grad eller liten grad utgjort ett hinder i deras forskning. Dock uppger 27 procent att brister i handledningen i hög grad eller mycket hög grad utgjort hinder i deras avhandlingsarbete.

Doktorander från lantbruksvetenskap skiljer sig från övriga i den här frågan. Bland dem har 39 procent svarat att de i hög grad eller i mycket hög grad har upplevt brister. Nära 40 procent av doktoranderna har därmed upplevt sådana brister i handledningen att de har blivit hindrade i sin forskning.

En jämförelse mellan den här frågan med det totala antalet handledningstimmor som en doktorand fått under en termin visar att doktoranderna som fått minst elva timmar och upp till mer än 20 timmar på en termin är inte alls, i mycket liten grad eller i liten grad missnöjd med den handledning de fått. Det motsatta gäller för de som inte fått några timmar alls eller upp till maximalt 10 timmars handledning på en termin; de är i hög eller mycket hög grad missnöjda med handledningen. Det finns alltså anledning att tro att missnöjet med handledning kan ha sin grund i avsaknaden av densamma; det är inte nödvändigtvis dålig kvalitet på den som ges.

Övervägt byta eller bytt handledare?

Av de svarande doktoranderna har 15 procent i hög eller mycket hög grad övervägt att byta handledare, jämfört med de 83 procent som svarat motsatt – det vill säga att de inte alls, i mycket liten eller liten grad övervägt att byta handledare. Kvinnor har övervägt att byta handledare i högre grad (17 procent) än männen (13 procent).

Den högsta andelen doktorander som har övervägt att byta handledare finns inom lantbruksvetenskap (19 procent har i mycket hög eller hög grad övervägt att byta handledare). Doktorander inom naturvetenskap har i minst omfattning övervägt att byta handledare (av dem svarar 13 procent på samma sätt).

På frågan om doktoranden på eget initiativ har bytt handledare svarar 11 procent att de har gjort det. Kvinnor har genomfört byten i högre grad än män (14 respektive 8 procent). Högst andel doktorander som har bytt handledare finns inom humaniora (19 procent) och lägst andel finns inom naturvetenskap (7 procent).

Besvärande beroendeställning

Fyra av fem svarande (81 procent) uppgav att de inte alls, i mycket liten eller liten grad befunnit sig i en beroendesituation till sin handledare som varit besvärande. Av männen uppger 17 procent att de upplever sig ha en besvärande beroendesituation till sin handledare i hög eller mycket hög grad och kvinnorna uppger samma svarsalternativ till 22 procent.

Doktoranderna i lantbruksvetenskap är de som i högst grad (28 procent uppger i hög eller mycket hög grad) uppger en besvärande beroendesituation till sin handledare, medan motsvarande siffra bland doktoranderna i humaniora är 15 procent (lägst andel).

Presentera sin forskning

Att delta i och få presentera sin forskning på seminarier, i nationella och internationella sammanhang eller tidskrifter är viktigt både för den personliga utvecklingen och för kvaliteten på avhandlingsarbetet.

I det här kapitlet redovisas svaren på frågor om doktoranderna hållit seminarium om sin forskning, om de deltagit i seminarierna och om de tyckte det var givande. Vidare redovisas om doktoranderna presenterat sin forskning på nationella eller internationella konferenser. Slutligen redovisas svaren på om de presenterat sin forskning i en vetenskaplig tidskrift eller ett populärvetenskapligt sammanhang.

Sammanfattning

- Mer än tre fjärdedelar av de doktorander som har besvarat enkäten (77 procent) uppger att de hållit seminarium på institutionen om sin pågående forskning.
- Något fler (52 procent) har deltagit i seminarium i hög eller mycket hög grad än de som inte gjort det.
- Hälften (51 procent) tycker att seminarieverksamheten är givande.
- Mindre än hälften (44 procent) har presenterat sin forskning på nationella konferenser.
- Nästan två tredjedelar (65 procent) uppger att de presenterat sin forskning på internationella konferenser.
- Mer än hälften (53 procent) har publicerat sin forskning i vetenskapliga tidskrifter.
- 39 procent har presenterat sin forskning i populärvetenskapligt sammanhang.

Hållit seminarium om sin avhandling

På frågan om doktoranden lagt fram delar av sin forskning vid någon form av seminarium på sin institution svarar 77 procent ja. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Det finns dock skillnader mellan forskningsämnesområdena i detta avseende. Av doktoranderna inom humaniora svarar 87 procent (högst andel) att de har lagt fram delar av sin forskning vid ett seminarium. Motsvarande siffra är 72 procent inom teknik (vilket är den lägsta andelen).

Deltagit i högre seminarier

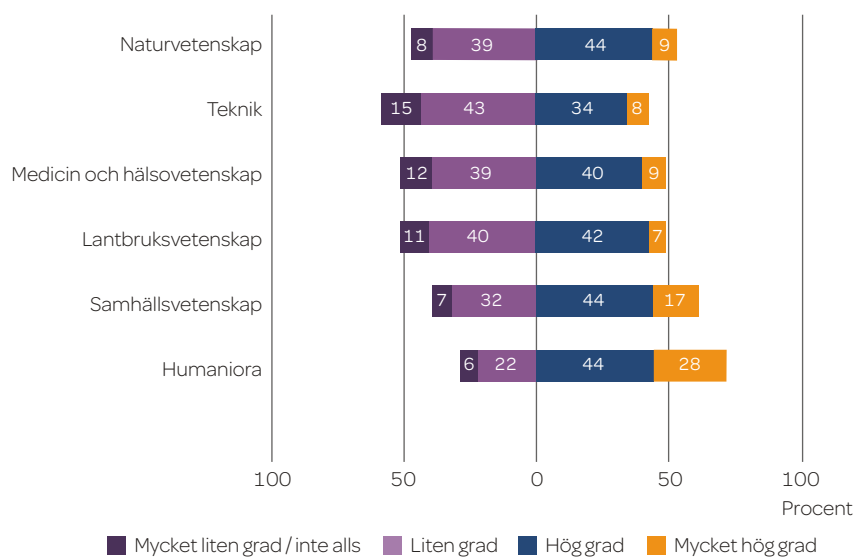
På frågan om i vilken grad doktoranderna deltagit i högre seminarier och/eller forskningsseminarier är det något fler som gjort det hög eller mycket hög grad (52 procent) än i liten eller mycket liten grad (48 procent). Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Det är inte heller någon skillnad i deltagande i högre seminarier om doktoranden är i början eller slutet av sin utbildning. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Däremot finns det skillnader mellan doktorander inom olika ämnesområden. Av doktoranderna inom humaniora svarar 72 procent (vilket är den högsta andelen) att de deltagit i seminarier i hög eller mycket hög grad. Motsvarande siffra för doktorander i teknik är 42 procent (vilket är den lägsta andelen).

Figur 25. I vilken grad doktoranden har deltagit i högre seminarier eller forskningsseminarier. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 37a: I vilken grad har du inom dina forskarstudier under läsåret 2014/15 deltagit i högre seminarier/forskningsseminarier?

Givande seminarieverksamhet

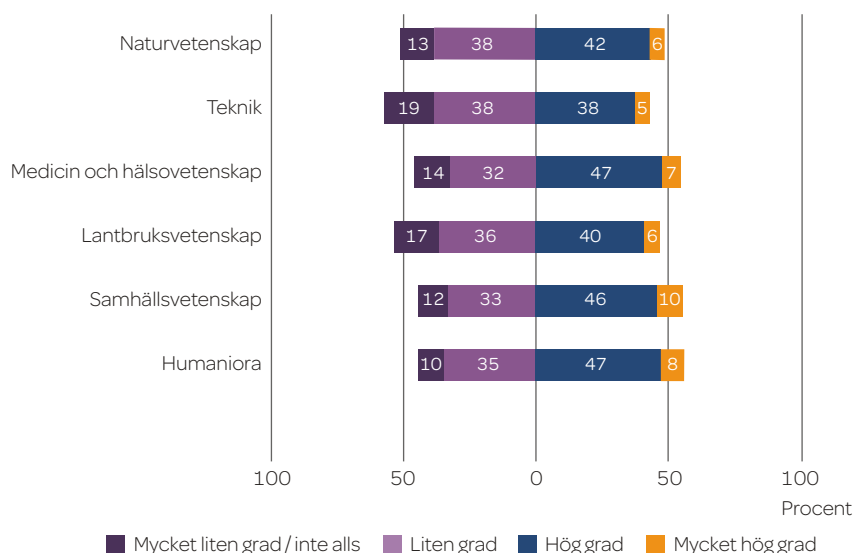
Det är ungefär lika många som svarar att de anser att seminarieverksamheten har varit givande (51 procent) som svarar att de inte tycker det (49 procent). Av männen väljer 49 procent svarsalternativen i hög eller mycket hög grad medan 52 procent av kvinnorna svarar på samma sätt.

Det är 56 procent av doktoranderna som tycker att seminarieverksamheten har varit givande i början av utbildningen medan 44 procent tycker det i slutet av utbildningen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Det finns även skillnader mellan olika ämnesområden. Av doktoranderna inom humaniora svarar 55 procent att de tycker att seminarieverksamheten är givande, vilket är den högsta andelen. Motsvarande siffra inom teknikområdet är 43 procent, vilket är den lägsta andelen.

Figur 26. I vilken grad seminarieverksamheten har upplevts givande. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 18f: I vilken grad har du inom dina forskarstudier under läsåret 2014/15 upplevt att seminarieverksamheten varit givande?

Presenterat sin forskning på konferenser

Av de svarande doktoranderna har 44 procent presenterat sin forskning på nationella konferenser med relevans för forskarutbildningen. Det är en större andel som har presenterat sin forskning på internationella konferenser (65 procent). Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar oavsett om det gäller nationella eller internationella konferenser.

Doktoranderna inom humaniora (50 procent) samt medicin och hälsovetenskap (49 procent) är de som i högst grad presenterat sin forskning på nationella konferenser. De som i minst grad har gjort presentationer på nationella konferenser är doktorander inom naturvetenskap och teknik (41 procent).

Tabell 31. Andel (%) doktorander som har presenterat sin forskning på internationella och/eller nationella konferenser. Redovisas per ämnesområde. Notera att kolumnerna inte summerar till 100 procent eftersom det var möjligt att svara ja på båda nämnda svarsalternativ.

Har du under läsåret presenterat din forskning på ...	Naturvetenskap (%)	Teknik	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Ja, nationella konferenser med relevans för din forskning?	41	41	49	46	43	50	44
Ja, internationella konferenser med relevans för din forskning?	66	70	63	62	60	63	65

Den högsta andelen som svarar att de har presenterat sin forskning på internationella konferenser finns inom teknik (70 procent) medan den lägsta andelen finns inom det samhällsvetenskapliga ämnesområdet (60 procent).

Vetenskaplig tidskrift

På frågan om doktoranden under läsåret 2014/2015 har publicerat sin forskning i en vetenskaplig tidskrift svarade 53 procent ja. Männerna svarade ja i högre grad än kvinnorna (56 procent jämfört med 50 procent).

Det finns också skillnader mellan ämnesområdena. Av doktoranderna i lantbruksvetenskap svarar 64 procent att de har publicerat sin forskning. Motsvarande siffra är 34 procent för doktorander inom både samhällsvetenskap och humaniora.

Populärvetenskapligt sammanhang

På frågan om doktoranden presenterat sin forskning i något populärvetenskapligt sammanhang svarar 39 procent ja. Av männen svarar 37 procent ja medan motsvarande siffra för kvinnorna är 40 procent.

Av doktoranderna inom lantbruksvetenskap svarar 56 procent (högst andel) ja medan motsvarande siffra för doktorander i naturvetenskap är 34 procent (lägst andel).

Tidfördelning: undervisning, annat institutionsarbete och forskarstudier

Att undervisa eller att på annat sätt bidra i olika moment inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå utgör en inte helt ovanlig del av doktoranders vardag och är en del i skolningen till att bli forskare och kanske så småningom inneha en lärartjänst. Det är också vanligt att doktorander har administrativa arbetsuppgifter på sin institution. Men enligt 5 kapitlet i högskoleförordningen får så kallad institutionstjänst inte omfatta mer än 20 procent av full arbetstid.

I det här kapitlet återfinns frågor och svar som visar hur mycket doktoranderna undervisar eller utför annat institutionsarbete samt hur mycket tid de lägger på sina studier. Vidare handlar det om hur deras tid fördelas mellan att delta i kurser och seminarier, delta i och förbereda konferenser, utföra laborationer eller datainsamling, skriva på avhandlingen samt ägna tid åt att skriva ansökningar om forskningsmedel.

Sammanfattning

- Av doktoranderna uppger 39 procent att de inte undervisar alls.
- 32 procent av doktoranderna undervisar en liten del, maximalt 10 procent, av sin arbetstid.
- Det samhällsvetenskapliga ämnesområdet utmärker sig, där nästan två av tio undervisar mer än 20 procent av sin arbetstid.
- 85 procent av doktoranderna utför inget "annat" institutionsarbete eller ägnar som mest 10 procent av sin arbetstid åt sådana arbetsuppgifter.
- De flesta arbetar 40–49 timmar per vecka med sin forskarstudier.
- Mer än hälften ägnar 1–5 timmar i veckan åt att delta i kurser.
- 78 procent deltar i seminarier 1–5 timmar i veckan.
- Drygt hälften ägnar 1–5 timmar i veckan på att delta i eller förbereda konferenser.
- Doktorander inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap är de som lägger ner mest tid (mer än 30 timmar per vecka) på laborationer eller datainsamling.
- 26 procent av doktoranderna ägnar 20 timmar eller mer åt att skriva på sin avhandling.
- De flesta (63 procent) ägnar ingen tid åt att ansöka om forskningsmedel men 31 procent ägnar 1–5 timmar i veckan åt denna aktivitet.

- Hälften (51 procent) svarar att tidsåtgången för studierna är som de hade förväntat sig. Fler kvinnor än män menar att studierna tar mer tid än förväntat. Hälften (49 procent) av doktoranderna i medicin och hälsovetenskap svarar att studierna tar mer tid än förväntat.

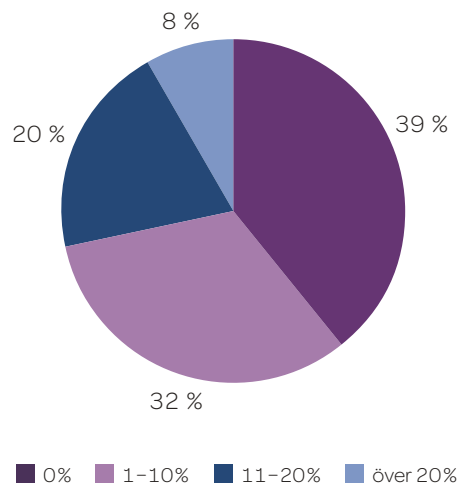
Undervisningstid

På frågan om hur många procent av heltid som doktoranderna undervisade är de två vanligaste svaren att man inte undervisar alls (39 procent) eller att man undervisar up till 10 procent (32 procent) av sin tid. Bland männen svarar 49 procent att de inte undervisar alls, medan motsvarande siffra bland kvinnorna är 52 procent. Mindre än en av tio undervisar över 20 procent av sin tid.

När det gäller skillnader mellan ämnesområden så utmärker sig lantbruks- och samhällsvetenskap i vardera änden av skalan när det gäller hur stor andel av arbetstiden som deras doktorander lägger på undervisning. Inom lantbruksvetenskap å ena sidan undervisar över hälften (53 procent, högst andel) inte alls och inom samhällsvetenskap å andra sidan, undervisar hela 17 procent av doktoranderna mer än 20 procent av sin arbetstid.

Figur 27. Andel (%) doktorander fördelade på hur många procent av en heltid som de svarande doktoranderna la på undervisning vårterminen 2015.

Fråga 19: Ungefär hur många procent av en heltid undervisade du under vt 2015?

Annat institutionsarbete

På frågan om doktoranden utförde annat institutionsarbete (exempelvis annan forskning än den egna eller administration) svarade 50 procent nej. Av männen uppger 49 procent detta medan motsvarande siffra för kvinnorna är 52 procent. Bland dem som svarar att de utför "annat" institutionsarbete är det vanligast att detta arbete omfattar mellan 1-10 procent av arbetstiden.

Bland de olika ämnesområdena är det doktorander inom teknik som utför mest "annat" institutionsarbete. Sammanlagt ägnar 62 procent av doktoranderna inom teknik mellan 1 och över 20 procent av sin tid åt "annat" institutionsarbete. Minst "annat" institutionsarbetet utför doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap (42 procent).

Tabell 32. Andel (%) doktorander fördelade på hur stor andel av en heltid som de svarande doktoranderna la på annat institutionsarbete vårterminen 2015. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Ungefär hur många procent av heltid utförde du annat institutionsarbete vt 15?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
0 %	49	37	58	48	52	56	50
1-10 %	39	44	27	38	34	32	35
11-20 %	9	11	7	5	8	7	8
Över 20 %	4	7	8	9	7	5	7
	100	100	100	100	100	100	100

Tidsåtgång för forskarstudier

Det vanligaste svaret är att doktoranderna spenderar mellan 40 och 49 timmar per vecka åt sina forskarstudier (31 procent svarar på det sättet). Det näst vanligaste svaret är att man ägnar 30-39 timmar per vecka åt sina forskarstudier (vilket 22 procent uppger).

Tabell 33. Andel (%) doktorander fördelade på hur många timmar de arbetade med sina forskarstudier under en normal vecka vårterminen 2015. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Ungefär hur många timmar arbetade du med dina forskarstudier under en normal vecka vt 15?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
0-9	4	7	15	5	5	5	8
10-19	4	7	18	5	8	8	10
20-29	9	12	12	10	15	15	12
30-39	24	25	15	28	25	26	22
40-49	39	33	24	32	28	30	31
50-59	14	10	11	16	13	9	12
> 60	6	6	5	6	5	7	5
	100	100	100	100	100	100	100

Medicin och hälsovetenskap uppvisar den största spridningen av samtliga ämnen gällande hur många timmar doktoranderna lägger på sina forskarstudier: 15 procent lägger inga timmar alls eller maximalt 9 timmar i veckan medan 11 respektive 5 procent inom samma forskningsområde uppger att de lägger 50-59 eller över 60 timmar i veckan på sina forskarstudier. Resterande forskarämnesområden uppvisar en likartad bild där majoriteten av de studerande lägger mellan 30 och 59 timmar i veckan på forskarstudierna.

Män uppger i liten mån oftare att de arbetar med sina forskarstudier i de högre tidsintervallen (40 timmar eller mer) än vad kvinnor uppger att de gör.

Tidsåtgång för olika moment inom en forskarutbildning

I tabell 34 har ett antal frågor om vad doktoranden spenderat sin forsknings-tid på sammanställts.

Tabell 34. Sammanställning procentuell fördelning mellan hur många timmar doktoranderna i genomsnitt lägger på i tabellen nämnda åtaganden.

	Ungefär hur många timmar gör du följande under en genomsnittlig vecka?						Total (%)
	0 timmar (%)	1-5 timmar (%)	6-10 timmar (%)	11-15 timmar (%)	16-20 timmar (%)	mer än 20 timmar (%)	
Deltar i kurser	31	52	13	3	1	1	100
Deltar i seminarier	17	78	5	1	0	0	100
Deltar i och förbereder konferenser	38	53	6	2	0	0	100
Laborationer / datainsamling	24	20	15	10	10	22	100
Artikel- / monografiskrivning	5	20	19	15	15	26	100
Ansöker om forskningsanslag	63	31	4	1	1	0	100

Kurser

Mer än hälften av de svarande uppger att de ägnar 1–5 timmar i veckan åt att delta i kurser. Av männen är det 55 procent som uppger detta svarsalternativ medan 49 procent av kvinnorna väljer detsamma.

Doktorander inom medicin och hälsovetenskap samt humaniora är de som uppgett att de deltar i kurser minst tid per vecka; 42 respektive 40 procent uppger att de inte har någon kurstid alls under en normalarbetsvecka.

Varannan av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap samt lantbruksstuderande (49 respektive 52 procent) och 60 procent av doktoranderna inom naturvetenskap och teknik samt 43 procent av doktoranderna inom samhällsvetenskap svarar att de lägger 1–5 timmar per vecka av sin arbetstid på att delta i kurser.

Seminarier

Det är 78 procent som deltar i seminarier från en till maximalt fem timmar per vecka. Det är 17 procent av de svarande som uppger att de inte deltar i seminarier alls under en normal arbetsvecka. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Delta i eller förbereda konferenser

När det gäller att delta i eller förbereda konferenser är 1–5 timmar i veckan det mest frekventa svaret. Av männen väljer 55 procent detta svarsalternativ medan 52 procent av kvinnorna väljer detsamma.

Laboration och datainsamling

Det är vanskligt att kommentera hur mycket tid doktoranderna ägnar åt laborationer och datainsamling på en aggregerad nivå eftersom det är tydligt ämnesbundet. Exempelvis visas detta genom att de svarande inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap har högst andel svarande som anger att de lägger över 30 timmar (15 respektive 16 procent) per vecka på laborationer eller datainsamling. Humaniora och samhällsvetenskap har högst andel svarande (51 respektive 40 procent) som uppger det motsatta, alltså att de inte lägger någon tid alls på detta en normal arbetsvecka.

Avhandlingsarbete

En fjärdedel (26 procent) av doktoranderna ägnar 20 timmar eller mer åt att skriva på sin avhandling (som kan vara i form av artiklar eller en monografi). Hur många timmar per vecka som doktoranderna lägger på att skriva på sin avhandling skiljer sig främst åt mellan lantbruksvetenskap, samhällsvetenskap och humaniora å ena sidan och resterande områden å den andra. Över 40 procent (44, 44 respektive 46 procent) av doktoranderna inom de förstnämnda områdena lägger flest timmar, över 20 timmar per vecka, på att skriva artiklar eller monografikapitel. Inom övriga ämnesområden lägger endast mellan 15 och 20 procent av de svarande över 20 timmar per vecka på författande. Medicin och hälsovetenskap sticker ut, där över 35 procent av de svarande uppgett att de spenderar 0–5 timmar per vecka med att skriva artiklar eller monografi.

Ansöka om forskningsmedel

De flesta av de svarande (63 procent) uppger att de inte ägnar någon tid alls per vecka åt att ansöka om forskningsmedel. Den högsta andelen (31 procent) svarande som uppger att de faktiskt gör detta, ägnar 1–5 timmar i veckan åt att söka medel. Resterande svarande fördelas med 4 procent som ägnar 6–10 timmar i veckan och 2 procent som spenderar 11–20 timmar per vecka åt att ansöka om forskningsmedel.

Av de doktorander som ändå lägger 1–5 timmar per vecka på att ansöka om forskningsmedel är det flest (40 procent) inom medicin och hälsovetenskap och minst antal (24 respektive 25 procent) inom teknik och naturvetenskap.

Förväntad och upplevd tidsåtgång för studier

På frågan hur doktoranden uppfattar tidsåtgången för sina forskarstudier svarar 51 procent att det tar den tid som han eller hon förväntade sig. Det är 46 procent som svarar att forskarstudierna tar mer tid än doktoranden förväntade sig. Att studierna tar mer tid än förväntat uppger 49 procent av kvinnorna medan motsvarande siffra för männen är 43 procent.

Vissa skillnader finns även mellan doktorander inom olika ämnesområden. Av doktoranderna inom medicin och hälsovetenskap svarade 49 procent att forskarstudierna tar mer tid än de förväntat sig, medan 40 procent av doktoranderna inom naturvetenskap svarar detsamma.

Karriär och framtid

Forskarutbildningen har dubbla uppgifter: dels att utbilda lärare och forskare vid lärosätena, dels att utbilda vetenskapligt kompetenta personer för kvalificerade arbetsuppgifter inom näringsliv och offentlig sektor.³² Att kunna arbeta som forskare är troligen förhoppningen hos många doktorander, medan andra siktar på andra karriärer som kräver en forskarutbildning. I enkäten ställdes flera frågor kring vilken framtid doktoranderna tänker sig men också frågor om institutionernas och handledarnas stöd för framtiden.

I detta kapitel redovisas svar på frågor om i vilken sektor (högskole-, offentlig eller privat sektor) doktoranden vill arbeta efter avlagd examen eller om han eller hon vill starta eget. Vidare redovisas svar på frågan om doktoranden är orolig för att bli arbetslös efter examen samt om handledaren diskuterat forskarutbildningens användbarhet med doktoranden. Svar ges också på frågorna om doktoranden upplevt stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär inom eller utom institutionen. Vidare redovisas svar på frågan om doktoranden utfört annat utredningsuppdrag eller forskningsuppdrag för andra än det egna lärosätet. Slutligen ges svar på om doktoranden tror sig få ett arbete som kräver forskarutbildning.

Sammanfattning

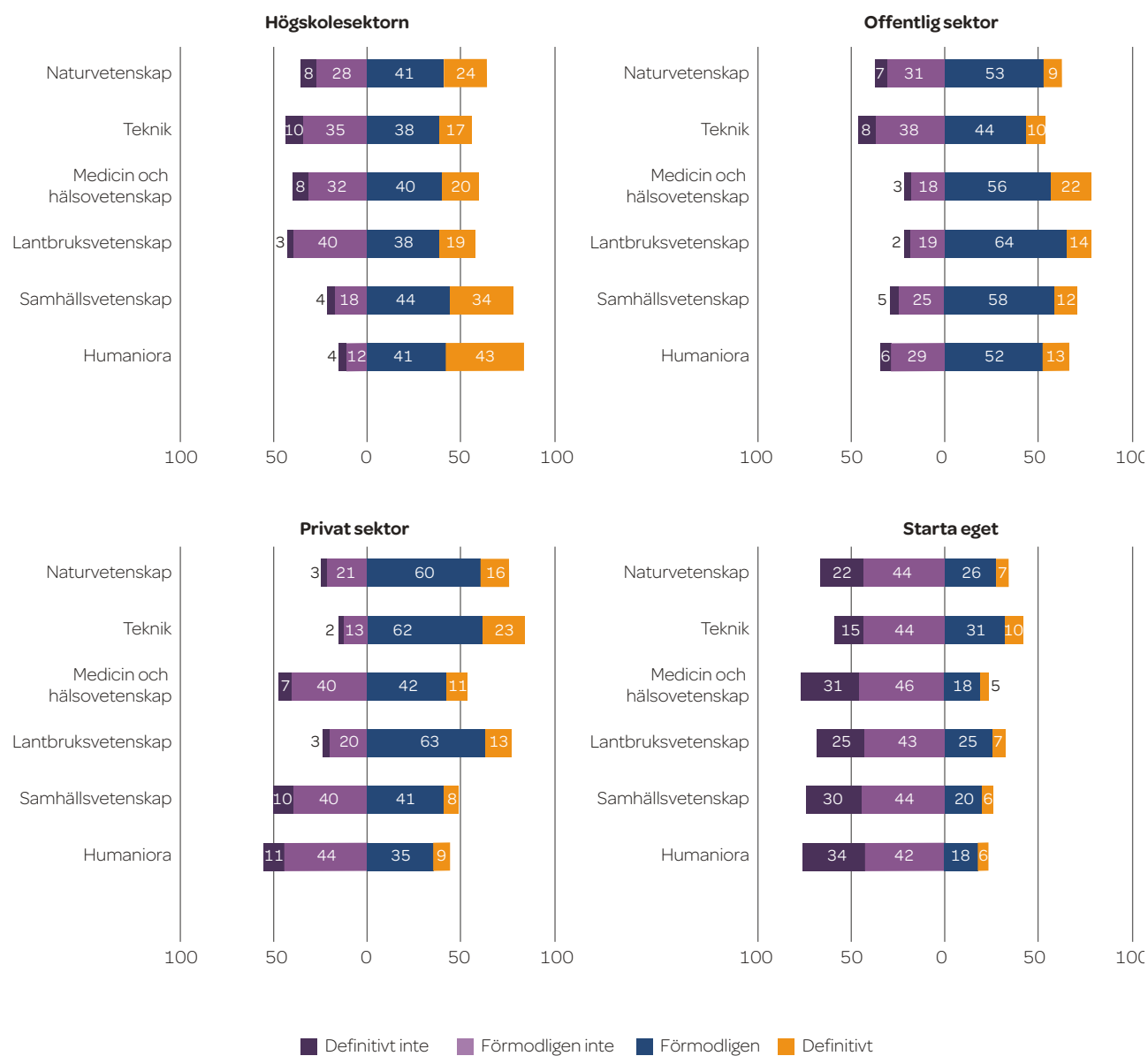
- De flesta doktorander som har besvarat enkäten är positiva till att arbeta inom högskolesektorn, offentlig sektor eller privat sektor.
- En tredjedel av de svarande uppger att de vill starta eget företag.
- En tredjedel svarar att de oroar sig för att bli arbetslösa efter forskarutbildningen.
- En tredjedel av doktoranderna uppger att handledaren diskuterat forskarutbildningens användbarhet med dem.
- Nästan hälften av doktoranderna svarar att de inte vet om de har stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär eller för en karriär utanför akademien.
- 83 procent uppger att de tror att de kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning direkt eller så småningom efter examen.

Doktoranderna efter examen

På frågorna om vilken sektor doktoranderna vill arbeta inom efter examen hade respondenterna möjlighet att svara på frågorna utifrån en fyrgradig skala, från att man definitivt ville arbeta inom specificerad sektor till att man definitivt inte ville det.

32. SOU 2004: 27, s. 68

Figur 28. Andel (%) doktorander fördelade på i vilken utsträckning de vill arbeta inom högskolesektorn, offentlig sektor, privat sektor eller starta eget. Respektive sektor redovisas per ämnesområde.
 Fråga 44 a–d: Vill du arbeta inom högskolesektorn/offentlig sektor (utanför universitet/högskola)/privat sektor/starta eget företag efter din doktorsexamen?

De allra flesta, (84 procent), är positiva till att arbeta inom högskolesektorn, offentlig sektor eller privat sektor. En mindre andel doktorander (30 procent) anger att de tänker sig en framtid där de förmodligen eller definitivt kommer att starta eget.

Av de som svarat är 65 procent positiva till att arbeta inom högskolesektorn och svarar att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig detta. Bland männen svarar 66 procent och bland kvinnorna 64 procent att de kan tänka sig att arbeta i högskolesektorn. Doktorander inom humaniora (84 procent) och samhällsvetenskap (78 procent) är de som i högst grad svarar att de vill arbeta inom högskolesektorn efter sin examen. Doktorander inom teknik (56 procent) och lantbruksvetenskap (57 procent) uppger i minst utsträckning att de vill det.

De flesta är positiva till att arbeta inom offentlig sektor (67 procent svarar att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig det). Kvinnor är mer intresserade av att arbeta i offentlig sektor än män är (73 procent jämfört med 62 procent). Mest positiva till att arbeta inom offentlig sektor är doktorander inom medicin och hälsovetenskap samt lantbruksvetenskap (i båda fallen 78 procent). Minst positiva till att arbeta inom offentlig sektor är doktorander inom teknik, där 54 procent svarar att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig det.

Av de svarande uppger de flesta (64 procent) att de är positiva till att arbeta i den privata sektorn, och män uppger det i högre grad än kvinnor (70 procent jämfört med 57 procent). Enkätsvaren visar också att doktorander inom teknik är de som är mest intresserade av att arbeta inom privat sektor (85 procent). Minst intresserade av att arbeta inom den privata sektorn är doktorander inom humaniora (44 procent).

Att starta eget tilltalar däremot inte en majoritet av doktoranderna – 30 procent svarar att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig det. Det är en större andel män än kvinnor (37 procent jämfört med 22 procent) som svarar att de kan tänka sig att starta eget. Doktorander inom teknikområdet var mest positivt inställda (41 procent) medan doktorander inom medicin och hälsovetenskap samt humaniora är de som i minst omfattning svarar att de vill starta eget (23 respektive 24 procent svarar att de förmodligen eller definitivt kan tänka sig det).

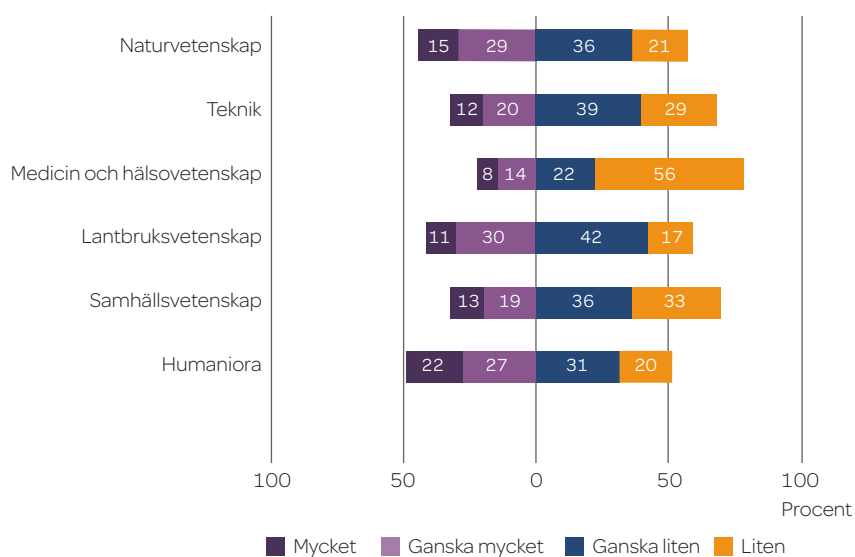
Oro för arbetslöshet

På frågan om doktoranden oroar sig för att bli arbetslös efter examen uppger 33 procent av de svarande att de oroar sig ganska mycket eller mycket för att bli arbetslösa. Kvinnor (36 procent) oroar sig mer än män (30 procent) för detta.

Högst andel som oroar sig för arbetslöshet finns bland doktorander inom humaniora, där 49 procent oroar sig ganska mycket eller mycket för arbetslöshet. Minst oroliga för att bli arbetslösa är doktorander inom medicin och hälsovetenskap (22 procent).

Figur 29. I vilken grad doktoranden oroar sig för att bli arbetslös efter forskarutbildningen. Procentuell fördelning per ämnesområde.

Fråga 45: Oroar du dig för att bli arbetslös efter forskarutbildningen?

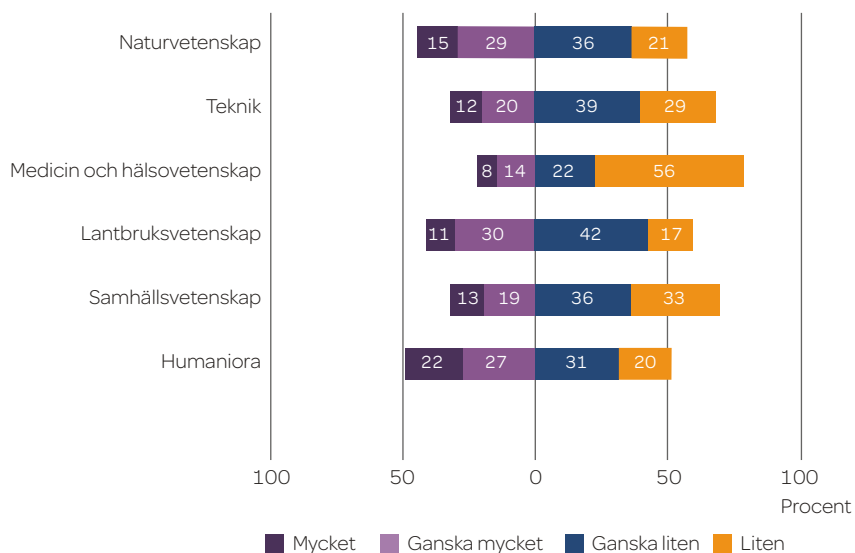
Diskussion om forskarutbildningens användbarhet

En fråga är om handledaren eller handledarna har diskuterat forskarutbildningens användbarhet med doktoranden. Här svarar 31 procent att det skett i hög eller mycket hög grad. Svaren visar dessutom att handledare diskuterar användbarheten mer med män (34 procent) än med kvinnor (27 procent).

Det är ingen skillnad i vilken grad handledaren diskuterat forskarutbildningens användbarhet med doktorander i början eller slutet av forskarutbildningen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Inom ämnesområdet medicin och hälsovetenskap svarar 37 procent att handledaren diskuterat forskarutbildningens användbarhet i hög eller mycket hög grad med dem. Motsvarande siffra inom lantbruksvetenskap är 20 procent.

Figur 30. I vilken grad doktorandens handledare har diskuterat forskarutbildningens användbarhet med doktoranden. Procentuell fördelning per ämnesområde.
Fråga 34g: I vilken grad har din/dina handledare diskuterat forskarutbildningens användbarhet med dig?

Fortsatt forskarkarriär

På frågan om doktoranden har stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär var det mest frekventa svaret "vet inte" (46 procent). En större andel män (32 procent) än kvinnor (24 procent) tyckte sig ha stöd för en fortsatt forskarkarriär.

Tabell 35 visar andelen svarsalternativ i förhållande till hur långt doktoranderna kommit i sin utbildning. Av doktoranderna som är i början sin utbildning väljer 13 procent svarsalternativet nej medan motsvande siffra för de som är i slutet av utbildningen är 38 procent. En ökning på 25 procentenheter. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Tabell 35. Andel (%) doktorander som upplever sig ha stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär. Redovisas efter hur stor andel av forskarutbildningen som genomförts.

Har du stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär	Hur stor andel av forskarutbildningen som genomförts					Totalt
	< 20 procent	21–40 procent	41–60 procent	61–80 procent	> 80 procent	
Ja	29	29	26	28	31	28
Nej	13	16	23	32	38	26
Vet inte	58	55	51	40	32	46
	100	100	100	100	100	100

Högst andel doktorander som svarar att de har institutionens stöd för en fortsatt forskarkarriär finns inom medicin och hälsovetenskap (31 procent). Lägst andel finns inom lantbruksvetenskap med 18 procent.

Stöd för annan karriär

På frågan om doktoranden har stöd från institutionen för en karriär utanför akademien var det mest frekventa svaret "vet inte" (48 procent). Männerna svarade ja (19 procent) i högre grad än kvinnorna (15 procent).

Det är en högre andel (22 procent) som tror sig ha stöd från institutionen för en karriär utanför akademien i början av sin utbildning än i slutet (16 procent). Det bör dock observeras att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Doktoranderna inom teknikområdet (22 procent) är de som till högst andel tror sig ha stöd från institutionen för en karriär utanför akademien medan motsvarande siffra för doktorander inom humaniora är 10 procent (lägst andel).

Tabell 36. Andel (%) doktorander som upplever sig ha stöd från institutionen för en karriär utanför akademien. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Har du stöd från institutionen för en fortsatt karriär utanför akademien?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Ja	17	22	19	14	12	10	17
Nej	37	30	30	43	43	45	35
Vet inte	46	48	52	43	45	45	48

Utfört utrednings- eller forskningsuppdrag

På frågan om doktoranden utfört utrednings- eller forskningsuppdrag för andra än sitt eget lärosäte svarar 20 procent att de har det och 80 procent att de inte har det. Det är ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Av doktorander inom teknik svarar 30 procent att de har utfört uppdrag för andra än sitt eget lärosäte medan motsvarande siffra för doktorander inom humaniora är 14 procent.

Arbete som kräver forskarutbildning

På frågan om doktoranden tror att han eller hon kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning direkt efter examen eller så småningom svarade de flesta (83 procent) att de tror det. Det är en större andel doktorander som är i slutet av sin utbildning (34 procent) än i början av utbildningen (29 procent) som tror att de kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning direkt efter doktorsexamen. Observera att det inte är samma doktorander som jämförs vid olika tidpunkter.

Det är fler män (33 procent) än kvinnor (26 procent) som tror att de kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning direkt efter examen.

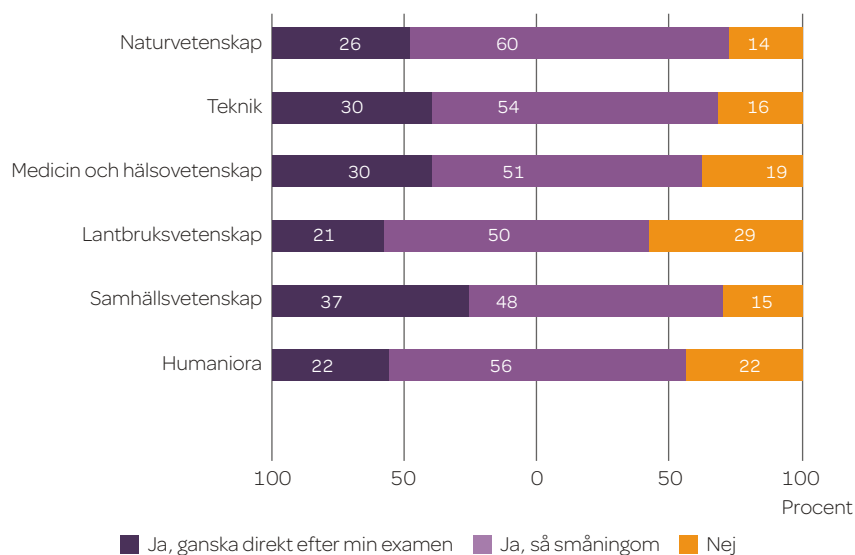
Det motsatta förhållandet råder när det gäller svarsalternativet så småningom. Där är det fler kvinnor (56 procent) än män (51 procent) som tror att de kommer att få ett sådant arbete med tiden.

Av doktoranderna inom samhällsvetenskap svarar 37 procent (högst andel) att de tror att de kommer att få ett kvalificerat arbete som kräver forskarutbildning direkt efter sin examen. Doktoranderna inom lantbruksvetenskap finns i den andra änden av skalan och av dem svarar 21 procent (lägst andel) på samma sätt.

Samhällsvetarna är de som i högst grad svarar nej (37 procent), det vill säga att de inte tror att de kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning direkt efter examen. Motsvarande andel hos doktorander inom lantbruksvetenskap är 21 procent (lägst andel).

Figur 31. Andel (%) doktorander som tror att de kommer få ett arbete som kräver forskarutbildning. Redovisas per ämnesområde.

Fråga 48: Tror du att du kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning efter din doktorexamen?

Sammanfattande omdöme

I det här kapitlet redovisas svaren på två frågor som handlar om vad doktoranderna tycker om sin utbildning i stort. Den ena frågan handlar om vilket sammanfattande omdöme doktoranderna ger sin utbildning och den andra om de skulle påbörja en forskarutbildning om de hade valet idag.

Sammanfattning

- De flesta (86 procent) ger sin utbildning omdömet bra eller mycket bra.
- De flesta (82 procent) skulle förmodligen eller definitivt ha påbörjat en forskarutbildning idag.

Doktorandernas sammanfattande omdöme av forskarutbildningen

När det gäller doktorandernas sammanfattande omdöme av forskarutbildningen framgår det att 22 procent av doktoranderna ger utbildningen det högsta betyget och mer än hälften av de svarande (64 procent) uppger att utbildningen sammanfattningsvis är bra.

Några få procent av doktoranderna uppger att utbildningen är mycket dålig och cirka 10 procent svarar att deras utbildning är dålig.

Om svarsalternativen bra och mycket bra slås samman så väljer doktorander inom medicin dessa svarsalternativ i högst grad (90 procent) medan doktorander inom teknikområdet väljer det i minst omfattning (82 procent).

Det skiljer något i omdömet av utbildningen mellan män och kvinnor. En sammanslagning av omdömena bra och mycket bra visar att 87 procent av männen väljer dessa alternativ medan motsvarande siffra för kvinnor är 85 procent.

Tabell 37. Doktorandernas sammanfattande omdöme av forskarutbildningen. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Vilket sammanfattande omdöme skulle du ge din forskarutbildning så här långt?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Mycket dåligt	2	3	2	2	3	2	2
Dåligt	12	15	9	11	13	12	12
Bra	64	62	67	66	62	67	64
Mycket bra	22	20	23	21	21	20	22
	100	100	100	100	100	100	100

Skulle doktoranderna välja att påbörja forskarutbildningen igen?

Cirka fyra av fem doktorander (82 procent) skulle förmodligen eller definitivt påbörja en forskarutbildning igen om valet hade varit aktuellt idag. Män (84 procent) väljer de alternativen i högre grad än kvinnorna (81 procent).

Doktorander inom humaniora är de som till högst andel, 56 procent, svarar att de definitivt skulle påbörja en forskarutbildning igen. Inom naturvetenskap, teknik, samhällsvetenskap och lantbruksvetenskap finns den största andelen svarande som uppger att de definitivt inte hade valt en forskarutbildning igen om valet hade varit deras idag (4–5 procent). Det är inga skillnader mellan könen i dessa svar förutom när det gäller svarsalternativet "förmodligen inte". Det svaret ger 13 procent av männen medan motsvarande siffra för kvinnor är 16 procent.

Tabell 38. Andel (%) doktorander fördelade efter hur troligt de bedömer det att de skulle välja att påbörja forskarutbildningen igen. Redovisas per ämnesområde samt totalt.

Om det hade varit aktuellt idag, skulle du valt att påbörja en forskarutbildning?	Naturvetenskap (%)	Teknik (%)	Medicin och hälsovetenskap (%)	Lantbruksvetenskap (%)	Samhällsvetenskap (%)	Humaniora (%)	Total (%)
Definitivt inte	4	4	2	5	4	1	3
Förmodligen inte	13	18	14	17	14	12	15
Förmodligen	39	42	38	42	37	31	38
Definitivt	44	37	46	37	45	56	44

Bilaga 1.

Enkät samt svarsandelar

Bilaga 1. Enkät samt svarsandelar

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

SCB

Hösten 2015

Var med och utveckla svensk forskarutbildning!

Vilka är dina erfarenheter av forskarstudierna och hur mycket tid lägger du ner på studierna och på annat arbete? Hur fungerar kurserna och handledningen, hur är arbetsmiljön, hur tänker du dig din framtid? Detta är några av de frågor som vi på Universitetskanslersämbetet (UKÄ) vill ha svar på genom denna enkät.

Doktorandspegeln genomförs för tredje gången och de tidigare undersökningsresultaten presenterades 2003 och 2008.

Undersökningen Doktorandspegeln 2015 genomförs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av UKÄ.

På nästa sida finns mer information om undersökningen.

Dina svar är viktiga

Att delta i undersökningen är frivilligt, men din medverkan är mycket betydelsefull. Du är en av cirka 10 000 forskarstuderande vid svenska lärosäten som har blivit slumpmässigt utvald att delta i undersökningen. Dina svar kan inte ersättas med någon annans.

Du gör så här

Gå gärna in på www.insamling.scb.se för att besvara frågorna. Dina inloggningsuppgifter är:

Användarnamn:

Lösenord:

Det går bra att logga in flera gånger och spara emellan. Om du i stället väljer att besvara pappersblanketten skickar du in den i det portofria svarskuvertet.

Vi ber dig besvara frågorna så snart som möjligt.

Stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Harriet Wallberg
Universitetskansler
Universitetskanslersämbetet

Kontakta oss gärna:
Frågor om att lämna uppgifter
Enkätenheten
019 – 17 69 30, enkat@scb.se
SCB, 701 89 Örebro
www.scb.se

Frågor om undersökningens innehåll
Anette Gröjer
08 - 563 087 40, anette.grojer@uka.se
UKÄ, Box 7703, 103 95 Stockholm
www.uka.se

Så används de lämnade uppgifterna

Doktorandspegeln utgår från doktorandernas perspektiv. Undersökningen är tänkt att belysa om och i vilken utsträckning forskarutbildningen svarar upp mot de övergripande målen. Resultatet av undersökningen kan göra det lättare för universitet och högskolor att se inom vilka områden förbättringar behövs. På så sätt kan forskarutbildningarnas kvalitet utvecklas och bli ännu bättre.

För att inte fråga mer än nödvändigt kommer vi att komplettera dina svar med uppgifter som redan finns på SCB. Det är uppgifter om kön, ålder, födelse land (i grupper), invandringsår (om relevant) samt andra variabler som rör din högskoleutbildning.

Efter avslutad bearbetning avidentifierar SCB uppgifterna innan SCB överlämnar dem till UKÄ för fortsatt bearbetning och analys. UKÄ:s behandling av uppgifterna omfattas också av statistiksekretess (se nedan).

De lämnade uppgifterna skyddas

Det kommer inte att framgå vad just du har svarat när undersökningens resultat redovisas. Uppgifterna som du lämnar skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Alla på SCB som arbetar med undersökningen omfattas av reglerna om sekretess och tystnadsplikt.

Samma sekretesskydd gäller hos UKÄ.

Regler för personuppgiftsbehandling finns även i personuppgiftslagen (1998:204) samt i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

Information om personuppgifter

Numret ovanför brevet första rubrik är bl.a. till för att SCB under insamlingen ska kunna se vilka som har svarat.

SCB är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som SCB utför. UKÄ är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som UKÄ gör.

Du har rätt att en gång per kalenderår få gratis information, i form av ett så kallat registerutdrag, om egna personuppgifter som hanteras av SCB i egenskap av personuppgiftsansvarig. En ansökan om registerutdrag måste vara skriftlig och undertecknad av den person som utdraget gäller. Om du skulle anse att SCB har behandlat dina personuppgifter på ett sätt som bryter mot personuppgiftslagen har du rätt att begära att få personuppgifterna korrigerade, blockerade eller raderade. Du har samma rättigheter gentemot UKÄ.

Resultat

Resultatet av undersökningen kommer att publiceras i en rapport som UKÄ ger ut under våren 2016. Rapporten läggs ut på UKÄ:s hemsida www.uka.se

Hjälp oss att underlätta bearbetningen av dina svar

Enkäten läses maskinellt. När du besvarar enkäten ber vi dig därför att:

- Använda kulspeppenna med svart eller blå färg
- Skriva tydliga siffror, så här:
- Skriva STORA bokstäver, så här:
- Markera dina svar med kryss, så här:
- Om du svarat fel täck hela rutan med det felaktiga krysset, så här:

1. Deltog du i forskarutbildning innan du formellt blev antagen?				
66 % Nej				
18 % Ja, 1–6 månader innan				
7 % Ja, 7–12 månader innan				
9 % Ja, mer än 12 månader innan				
2. Vilken var din högsta examen innan antagning till forskarutbildning?				
	Från Sverige	Från annat land		
Magisterexamen	30 %	4 %		
Masterexamen	43 %	23 %		
3. Till vilken examen var du antagen vårterminen 2015?				
93 % Doktorsexamen				
6 % Licentiatexamen				
1 % Jag hade avlagt examen				
4. Vilket var det huvudsakliga skälet till att du började på forskarutbildning? <i>OBS! Endast ett svarsalternativ kan väljas</i>				
47 % Eget ämnesintresse				
25 % Lärar-/forskarkarriär inom högskolan				
10 % Forskarkarriär utanför högskolan				
11 % Annan yrkeskarriär				
6 % Annat				
1 % Vet inte				
5. I vilken grad stämmer följande påståenden in på det stöd och introduktion du fick när det gäller din forskarutbildning?				
	Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad
Jag fick stöd och stimulans från mina lärare på grund- eller avancerad nivå att gå vidare till forskarutbildningen	21 %	29 %	33 %	17%
Jag fick stöd och stimulans från andra än mina lärare på grund- eller avancerad nivå att gå vidare till forskarutbildningen	19 %	32 %	35 %	14 %
Introduktionen för nyantagna till forskarutbildningen var tillfredsställande	19 %	37 %	38 %	6 %
Jag blev informerad om mina rättigheter och skyldigheter som forskarstuderande	17 %	37 %	36 %	9 %
Antagningskraven till forskarutbildningen var tydliga	8 %	23 %	50 %	19 %

+	+
<p>6. Var bedriver du merparten av din forskarutbildning?</p> <p>85 % Vid universitetet/högskolan där du är antagen 4 % Vid annat lärosäte i Sverige 1 % Annat lärosäte utanför Sverige 9 % På ett företag/myndighet/kommun/landsting</p>	
<p>7. Har du inom ramen för din forskarutbildning tillfälligt studerat vid annat lärosäte?</p> <p>17 % Ja, i Sverige 17 % Ja, utomlands 66 % Nej</p>	
<p>8. Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under vårterminen 2015?</p> <p>66 % Doktorandanställning 3 % Utbildningsbidrag 0 % Studiemedel CSN 6 % Stipendium 3 % Adjunktanställning 13 % Anställning utanför högskolan (med tid för egen forskning) 5 % Anställning utanför högskolan (utan tid för egen forskning) 5 % Annan finansiering</p>	
<p>9. Vilken huvudsaklig försörjningsform hade du under din första termin som forskarstuderande?</p> <p>50 % Doktorandanställning 18 % Utbildningsbidrag 1 % Studiemedel CSN 8 % Stipendium 2 % Adjunktanställning 12 % Anställning utanför högskolan (med tid för egen forskning) 5 % Anställning utanför högskolan (utan tid för egen forskning) 5 % Annan finansiering</p>	
<p>10. Var du nöjd med din försörjningsform vårterminen 2015?</p> <p>84 % Ja 16 % Nej</p>	
<p>11. Har du varit sjukskriven mer än 14 dagar under läsåret 2014/15?</p> <p>9 % Ja 90 % Nej 1 % Vet inte/kommer inte ihåg</p>	
<p>12. Har du arbetat/studerat fast du varit sjuk?</p> <p>58 % Ja 37 % Nej 5 % Vet inte/kommer inte ihåg</p>	
+	+

+

2

+

+					+	
13. Är du gift/sammanboende?						
	70 % Ja					
	30 % Nej					
14. Har du några barn under 18 år som bor hemma?						
	39 % Ja					
	61 % Nej					
15. I vilken grad uppfattar du att föräldraledighet är allmänt accepterat inom din forskarutbildning?						
	Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad	Vet inte	
	3 %	8 %	27 %	41 %	22 %	
16. Har någon av dina föräldrar examen från universitet eller högskola eller 3 års heltidsstudier på motsvarande nivå?						
	59 % Ja					
	40 % Nej					
	1 % Vet inte					
17. Hur många högskolepoäng består kursdelen av i din forskarutbildning?						
	7 % <30 hp					
	53 % 30-60 hp					
	24 % 61-90 hp					
	8 % 91-120 hp					
	7 % Vet inte					
+		3			+	

18. I vilken grad stämmer följande påståenden överens med din uppfattning om kursdelen av din forskarutbildning?					
	Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad	Inte relevant
Kvaliteten på de kurser jag hittills gått är genomgående god	3 %	20 %	55 %	22 %	1 %
Kurserna har relevans för mitt avhandlingsarbete	3 %	23 %	51 %	22 %	1 %
Kurserna har huvudsakligen bestått av studier utan undervisning	27 %	45 %	18 %	7 %	3 %
Kursutbudet överensstämmer med mina önskemål och behov	7 %	32 %	46 %	14 %	1 %
Kurserna har hållits på engelska	7 %	15 %	23 %	52 %	3 %
Kurserna har behandlat kvantitativa metoder	9 %	21 %	38 %	23 %	8 %
Kurserna har behandlat kvalitativa metoder	9 %	24 %	39 %	19 %	8 %
Kurserna har behandlat forskningsetik	14 %	30 %	36 %	17 %	4 %
Kurserna har behandlat vetenskapsteori	10 %	28 %	40 %	18 %	3 %
Kurserna har behandlat konstnärligt utvecklingsarbete	58 %	16 %	6 %	2 %	17 %

19. Ungefär hur många procent av heltid undervisade du under vt 2015?	
39 %	0 %
32 %	1-10 %
20 %	11-20 %
8 %	Över 20 %

20. Ungefär hur många procent av heltid utförde du annat institutionsarbete vt 2015?	
50 %	0 %
35 %	1-10 %
8 %	11-20 %
7 %	Över 20 %

21. Ungefär hur många timmar arbetade du med dina forskarstudier en normal vecka under vt 2015?	
8 %	0-9 timmar
10 %	10-19 timmar
12 %	20-29 timmar
22 %	30-39 timmar
31 %	40-49 timmar
12 %	50-59 timmar
5 %	>60 timmar

+

+

22. Ungefär hur många timmar arbetade du totalt utöver forskarstudierna en normal vecka under vt 2015?									
44 % 0-9 timmar									
16 % 10-19 timmar									
9 % 20-29 timmar									
8 % 30-39 timmar									
14 % 40-49 timmar									
6 % 50-59 timmar									
3 % >60 timmar									
23. Ungefär hur många timmar gör du följande under en genomsnittlig vecka?									
		0	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	mer än 30
a)	Deltar i kurser	31 %	52 %	13 %	3 %	1%	0 %	0 %	0%
b)	Deltar i seminarier kurser	17 %	78 %	5 %	1 %	0%	0 %	0 %	0%
c)	Deltar i och förbereder konferenser	38 %	53 %	6 %	2 %	0%	0 %	0 %	0%
d)	Laborationer/datainsamling	24 %	20 %	15 %	10 %	10%	6 %	5 %	10%
e)	Artikelskrivning/monografi-skrivning	5 %	20 %	19 %	15 %	15 %	9 %	8 %	9%
f)	Ansöker om forskningsanslag	63 %	31 %	4 %	1 %	1%	0 %	0 %	0%
24. Hur uppfattar du tidsåtgången för dina forskarstudier?									
3 % Den tar mindre tid än vad jag förväntade mig									
51 % Den tar den tid jag förväntade mig									
46 % Den tar mer tid än vad jag förväntade mig									
25. Vilket språk skriver du avhandlingen på?									
7 % Svenska									
85 % Engelska									
3 % Både och									
0 % Annat									
5 % Har inte börjat skriva									
26. Hur valde du avhandlingsämne?									
41 % Huvudsakligen själv									
56 % Huvudsakligen genom förslag från institutionen/handledare									
3 % Har ännu inte valt avhandlingsämne									
27. Hur bedrivs din forskarutbildning?									
63 % Huvudsakligen individuellt									
31 % Huvudsakligen individuellt i ett gemensamt forskningsprojekt									
6 % Huvudsakligen tillsammans med andra doktorander i en forskningsgrupp									

<p>28. Har du en huvudhandledare?</p> <p>69 % Ja, en man 31 % Ja, en kvinna 0 % Nej</p>
<p>29. Har du biträdande handledare?</p> <p>53 % Ja, enbart man/män 21 % Ja, enbart kvinna/kvinnor 22 % Ja, både män och kvinnor 5 % Nej</p>
<p>30. Har du på eget initiativ bytt handledare?</p> <p>11 % Ja 89 % Nej</p>
<p>31. Kommer din/dina handledare enbart från din institution?</p> <p>58 % Ja 42 % Nej</p>
<p>32. Vem har du i praktiken fått mest handledning av?</p> <p>71 % Huvudhandledare 24 % Biträdande handledare 6 % Annan person</p>
<p>33. Ungefär hur många timmars handledning har du fått under vt 2015?</p> <p>2 % 0 timmar 18 % 1-5 timmar 21 % 6-10 timmar 18 % 11-15 timmar 16 % 16-20 timmar 25 % >20 timmar</p>

+

+

34. I vilken grad har din/dina handledare...		Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad
...	låtit dina egna intressen styra valet av avhandlingssämne/konstnärligt projektarbete?	7 %	19 %	43 %	31 %
...	visat intresse för dina forskarstudier?	4 %	15 %	47 %	34 %
...	diskuterat metodfrågor med dig?	7 %	24 %	44 %	25 %
...	diskuterat teori med dig?	9 %	31 %	40 %	21 %
...	gett konstruktiv kritik på ditt forskningsarbete/konstnärligt utvecklingsarbete?	5 %	19 %	46 %	30 %
...	diskuterat litteraturval för din avhandling/konstnärligt projektarbete med dig?	15 %	38 %	34 %	13 %
...	diskuterat forskarutbildningens användbarhet med dig?	30 %	40 %	23 %	8 %

35. Har din individuella studieplan följts upp under läsåret 2014/15?	
71 %	Ja, jag är nöjd med uppföljningen
11 %	Ja, men jag är inte nöjd med uppföljningen
16 %	Nej
1 %	Jag har ingen individuell studieplan

36. Har du under läsåret 2014/15 deltagit i någon av följande aktiviteter?		
	Ja	Nej
Presenterat din forskning i <i>nationella</i> konferenser med relevans för din forskarutbildning	44 %	56 %
Presenterat din forskning i <i>internationella</i> konferenser med relevans för din forskarutbildning	65 %	35 %
Presenterat din forskning i populärvetenskapligt sammanhang	38 %	62 %
Publicerat din forskning i en vetenskaplig tidskrift	53 %	47 %
Lagt fram delar av din forskning vid någon form av seminarium vid din institution	77 %	23 %
Utfört utrednings/forskningsuppdrag för andra än ditt universitet/högskola	20 %	80 %

+

+

37. I vilken grad har du inom dina forskarstudier under läsåret 2014/15...

	Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad
... deltagit i högre seminarier/forskningsseminarier?	11 %	37 %	40 %	12 %
... arbetat så självständigt som du önskat?	1 %	9 %	52 %	38 %
... fått handledning i den omfattning du önskat?	8 %	24 %	46 %	23 %
... befunnit dig i en beroendesituation till din handledare som känts besvärande?	46 %	34 %	13 %	7 %
... upplevt brister i handledningen som varit till hinder i ditt forskningsarbete?	35 %	38 %	18 %	9 %
... upplevt att seminarieverksamheten varit givande/stimulerande?	14 %	35 %	44 %	7 %
... allvarligt övervägt att byta handledare?	71 %	14 %	7 %	8 %
... upplevt forskarutbildning som positiv och stimulerande?	4 %	20 %	53 %	23 %
... upplevt press/stress som gett negativa erfarenheter?	11 %	35 %	32 %	22 %
... upplevt miljön på institutionen som kreativ?	14 %	38 %	41 %	7 %
... känt dig som en accepterad medlem av forskarkollektivet?	8 %	22 %	50 %	20 %
... haft medinflytande på institutionen?	25 %	45 %	25 %	5 %
... upplevt att kraven på dig som doktorand varit tydliga?	9 %	32 %	51 %	7 %

+

8

+

+

+

38. I vilken grad har dina forskarstudier inneburit...	Mycket liten grad/ inte alls	Liten grad	Hög grad	Mycket hög grad
... att du uppnått en breddad allmänbildning?	4 %	21 %	52 %	23 %
... att du uppnått en ökad förståelse för människor med annan kulturell/etnisk bakgrund än din egen?	15 %	32 %	38 %	15 %
... att du reflekterat över egna värderingar?	7 %	25 %	48 %	20 %
... att du engagerat dig i samhällsutvecklingen?	17 %	40 %	32 %	10 %
... att du fått ökad förståelse för sociala och kulturella skillnader mellan könen?	24 %	37 %	27 %	11 %
... att du förvärvat kunskaper i vetenskapliga teorier?	2 %	14 %	51 %	33 %
... att du förvärvat kunskaper i vetenskaplig metod?	1 %	11 %	52 %	36 %
... att du förvärvat kunskaper i konstnärligt utvecklingsarbete?	64 %	24 %	9 %	3 %
... att du förvärvat förmåga att självständigt bedriva forskning?	1 %	12 %	50 %	36 %
... att du förvärvat kunskaper om metoder och teorier som används inom andra forskningsområden?	6 %	37 %	44 %	13 %
... att du fördjupat dina insikter i forskningsetik?	11 %	34 %	44 %	11 %
... att du ökat din förmåga att skriva klart och begripligt?	2 %	16 %	54 %	28 %
... att du har ökat din förmåga att presentera ditt material klart och begripligt muntligt?	3 %	16 %	53 %	28 %
... att du kritiskt reflekterat över teorier och metoder inom din egen forskning?	1 %	11 %	56 %	31 %
... att du upplevt press/stress pga. krav på resultat från externa aktörer?	32 %	37 %	21 %	11 %
... att du upplevt att dina forskningsresultat använts utan att du angetts som författare eller upphovsman?	74 %	18 %	6 %	2 %
39. Har du haft tillgång till den utrustning som krävs för att du ska kunna utföra din forskarutbildning?				
70 % Ja				
27 % Ja, till viss del				
2 % Nej				

+

9

+

+

+

40. Hur stor andel (i procent) av din forskarutbildning hade du genomfört t.o.m. vt 2015?

- 11 % <20 %
- 20 % 21-40 %
- 24 % 41-60 %
- 23 % 61-80 %
- 23 % >80 %

41. Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig negativt särbehandlad...

	Ja	Nej
a) ... av andra forskarstuderande p.g.a:		
kön?	7 %	93 %
könstillhörighet?	3 %	97 %
könsuttryck?	2 %	98 %
etnisk tillhörighet?	6 %	94 %
religion eller annan trosuppfattning?	3 %	97 %
sexuell läggning?	1 %	99 %
funktionsnedläggning?	1 %	99 %
ålder?	5 %	95 %
annat?	6 %	94 %
b) ... av lärare eller annan undervisande personal p.g.a:		
kön?	8 %	92 %
könstillhörighet?	3 %	97 %
könsuttryck?	2 %	98 %
etnisk tillhörighet?	5 %	95 %
religion eller annan trosuppfattning?	2 %	98 %
sexuell läggning?	1 %	99 %
funktionsnedläggning?	1 %	99 %
ålder?	6 %	94 %
annat?	6 %	94 %
... av handledare p.g.a:		
kön?	5 %	95 %
könstillhörighet?	2 %	98 %
könsuttryck?	1 %	99 %
etnisk tillhörighet?	2 %	98 %
religion eller annan trosuppfattning?	1 %	99 %
sexuell läggning?	0 %	100 %
funktionsnedläggning?	1 %	99 %
ålder?	3 %	97 %
annat?	5 %	95 %

+

10

+

Forts. fråga 40 Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig negativt särbehandlad...		Ja	Nej		
c)	... av administrativ personal p.g.a:				
	kön?	3 %	97 %		
	könstillhörighet?	1 %	99 %		
	könsuttryck?	1 %	99 %		
	etnisk tillhörighet?	3 %	97 %		
	religion eller annan trosuppfattning?	1 %	99 %		
	sexuell läggning?	0 %	100 %		
	funktionsnedsättning?	0 %	100 %		
	ålder?	2 %	98 %		
42. Har du någon gång under forskarutbildningen upplevt dig sexuellt trakasserad... (ovälkommet uppträdande av sexuell natur)					
		Ja	Nej		
a)	... av andra forskarstuderande?	2 %	98 %		
b)	... av lärare eller annan undervisande personal?	2 %	98 %		
c)	... av handledare?	1 %	99 %		
d)	... av administrativ personal?	0 %	100 %		
		Definitivt inte	Förmodligen inte	Förmodligen	Definitivt
43.	Om det hade varit aktuellt idag, skulle du valt att påbörja en forskarutbildning?	3 %	15 %	38 %	44 %
		Definitivt inte	Förmodligen inte	Förmodligen	Definitivt
44.	a) Vill du arbeta inom högskolesektorn efter din doktorsexamen?	7 %	28 %	41 %	24 %
	b) Vill du arbeta inom offentlig sektor (utanför universitet/högskola) efter din doktorsexamen?	6 %	27 %	53 %	14 %
	c) Vill du arbeta inom privat sektor efter din doktorsexamen?	6 %	30 %	50 %	14 %
	d) Vill du starta eget företag efter din doktorsexamen?	26 %	45 %	23 %	7 %
45. Oroar du dig för att bli arbetslös efter forskarutbildningen?					
35 % Inte alls					
32 % Ganska lite					
21 % Ganska mycket					
12 % Mycket					

<p>46. Har du stöd från institutionen för en fortsatt forskarkarriär?</p> <p>29 % Ja 26 % Nej 45 % Vet inte</p>
<p>47. Har du stöd från institutionen för en fortsatt karriär utanför akademien?</p> <p>17 % Ja 35 % Nej 48 % Vet inte</p>
<p>48. Tror du att du kommer att få ett arbete som kräver forskarutbildning efter din doktorsexamen?</p> <p>30 % Ja, ganska direkt efter min examen 53 % Ja, så småningom 17 % Nej</p>
<p>49. Hur upplever du kraven inom forskarutbildningen totalt sett?</p> <p>2 % Alldeles för låga 9 % Något för låga 74 % Varken för låga eller för höga 13 % För höga 2 % Alldeles för höga</p>
<p>50. Vilket sammanfattande omdöme skulle du ge din forskarutbildning så här långt?</p> <p>2 % Mycket dåligt 12 % Dåligt 64 % Bra 21 % Mycket bra</p>

Tack för att Du tog dig tid att besvara frågorna!

Bilaga 2. Potentiella feltyper och hanteringen av objektsbortfallet

Denna bilaga är utgående ifrån den tekniska bilagan och kalibreringsrapporten som skrevs av SCB och överlämnades till UKÄ tillsammans med datamaterialet. Bilagan inleds med en kort redogörelse för potentiella feltyper i en surveyundersökning och hur Doktorandspegeln förhåller sig till dessa. Därefter beskrivs hanteringen av objektsbortfallet, som alltså har krävt särskild bearbetning genom bortfallsanalys och viktning, i ett separat avsnitt.

Potentiella feltyper i en surveyundersökning

Ramtäckning, det vill säga hur väl den urvalsram som urvalet dras ifrån motsvarar den population som ska undersökas (målpopulationen), är en viktig aspekt i relation till en undersöknings tillförlitlighet. Om urvalsramen inte stämmer särskilt väl överens med målpopulationen ökar risken för att missa individer som borde ingå i undersökningen (undertäckning) eller inkludera personer som inte ska ingå (övertäckning). I Doktorandspegeln fall handlar det alltså om hur väl SCB:s högskoleregister stämmer överens med den tänkta doktorandpopulationen enligt de avgränsningar som målpopulationen avgränsades till.³³ Högskoleregistret bedöms enligt SCB hålla god kvalitet och endast 29 personer utgjorde känd övertäckning. På grund av att doktoranderna kontaktades via postadresser uteslöts dock personer utan fullständiga personnummer eftersom dessa inte är folkbokförda i Sverige. Utländska doktorander med ofullständiga personnummer men som i övrigt uppfyller kraven för att ingå i målpopulationen ingår således inte i undersökningspopulationen.

Nästa aspekt är *urvalsfelet* som uppstår när ett urval individer undersöks och inte hela populationen. Urvalsfelet är avvikelserna mellan ett skattat värde i urvalet och det faktiska värdet i populationen. Så länge en urvalsundersökning som Doktorandspegeln görs går det inte att undvika risken för urvalsfel, däremot minskar felets storlek med en ökad urvalsstorlek. I Doktorandspegeln utgjordes urvalet av 10 000 av de cirka 14 700 doktorander som ingick i undersökningspopulationen, vilket kan betraktas som ett förhållandevis stort urval. Däremot besvarade endast 47,5 procent av de tillfrågade enkäten, vilket ökar osäkerheten i skattningarna.

Ytterligare en aspekt som bör vägas in är om det finns risk för att det förekommer *mätfel*, det vill säga att de uppgifter som respondenterna har uppgett inte stämmer med de faktiska uppgifterna. Detta kan till exempel förekomma om uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, om frågan

33. Målpopulationen var forskarstuderande med minst två terminers studier bakom sig, räknat från vårterminen 2015. De forskarstuderande skulle vara aktiva med minst 10 procent under vårterminen 2015.

missförstås eller om frågan medvetet besvaras på ett felaktigt sätt. De flesta har besvarat alla frågor i enkäten och det finns enligt SCB ingenting som indikerar att någon fråga skulle vara svår att besvara. I några fall förekommer det dock dubbelmarkeringar, det vill säga att doktoranderna har kryssat i flera svar trots att bara ett skulle väljas. Detta skulle kunna peka på brister i frågeformuleringen. De frågor som detta gäller är fråga 2 om högsta avslutade examen, fråga 41 om negativ särbehandling och fråga 8 och 9 om försörjningsformer. I cirka 30 procent av fallen med dubbelmarkeringar har svaren kunnat rättas upp efter att titta närmare på hur blanketten är ifylld.

Bearbetningsfel kan uppstå både vid manuell och maskinell bearbetning av datamaterialet. Till exempel kan detta handla om rättningar av dubbelmarkeringar eller att ett annat svar registreras än det som uppgiftslämnaren uppgav. Risken för detta anses vara liten enligt SCB eftersom frågeblanketten endast hade fasta svarsalternativ och skannern alltså inte tolkade några skrivna värden.

Avslutningsvis bör det nämnas att även *bortfall* räknas som en feltyp. Bortfallet i Doktorandspegeln uppgick till drygt 50 procent. Därför ges en grundligare beskrivning av bortfallet och hur det har hanterats i nästa avsnitt i denna bilaga.

Bortfallsanalys och viktning av datamaterialet

Eftersom att inte alla doktorander som ingick i urvalet har besvarat enkäten (objektsbortfall) är det viktigt att undersöka vad som är känt om de doktorander som bortfallet består av, och om dessa tycks skilja sig från de som besvarade enkäten. En vanlig metod som används i liknande undersökningar är att använda sig av så kallad bakgrundsinformation som är känd om både de svarande och populationen. Sådan bakgrundsinformation kan vara kön, ålder och bakgrund men också sådant som är specifikt för respektive undersökning, för Doktorandspegeln skulle det till exempel kunna vara forskningsämnesområde. Informationen fås enklast genom registerdata. Om de svarande på ett uppenbart sätt skiljer sig från urvalet och populationen, och detta antas vara avgörande för undersökningens resultat, går det att vikta värdena så att materialet får en karaktär så lik populationen som möjligt. Ett vanligt exempel där det finns risk för att materialet är snedfördelat är kön, där kvinnor i många undersökningar är överrepresenterade bland de svarande. Viktning skulle i ett sådant sammanhang kunna innebära att mäns svar "viktas upp" och kvinnornas svar "viktas ned" så att proportionen män respektive kvinnor blir densamma som i populationen.

Naturligtvis finns det antagligen i de flesta undersökningar även sådan över- eller underrepresentation som är okänd och som det därför inte går att justera för.

Bortfallsanalysen till Doktorandspegeln genomfördes av SCB i syfte att avgöra vilka variabler som skulle användas som hjälpinformation vid bortfallsjusteringen. Efter att ha bedömt vilka variabler som var lämpliga kalibrerades en viktningsvariabel med uppräkningsnivå, vilket innebär att vikterna kalibrerades så att totalen för de svarande var densamma som den i populationen. Varje svarande har en vikt som är en produkt av designvikten, som utformas efter vilket stratum i det stratifierade urvalet en individ tillhör, och hjälpvektorn, det vill säga kalibreringsvikten.

Fördelningen i undersökningspopulationen, urvalet och bland de svarande. I detta avsnitt presenteras uppgifter om hur populationen, urvalet och de svarande fördelade sig i de variabler som ingick i bortfallsanalysen, däribland kön, högskola och forskningsämne. För att avgöra vilka hjälpvariabler som skulle ingå i analysen, så kallade tänkbara hjälpvariabler, beaktades tre kriterier. Det första var att variabeln skulle samvariera med svarsbenägenheten, det andra att den skulle samvariera med viktiga målvariabler och det tredje att den skulle avgränsa viktiga redovisningsgrupper.

Uppgifterna hämtades från Högskoleregistret och Registret över totalbefolkningen. De som ingick i urvalsramen var de forskarstuderande (både antagna till licentiat- respektive doktorsexamen) med minst två terminers studier bakom sig (räknat från och med vårterminen 2015) och minst 10 procents aktivitet (under vårterminen 2015) på något av lärosätena som bedriver forskningsutbildning i Sverige.

Tabellerna nedan visar antalet doktorander i populationen och urvalet samt hur många som besvarade enkäten. I tabellerna syns också hur populationen, urvalet och de svarande fördelas på respektive kategori. I nästkommande avsnitt presenteras viktade svarsfrekvenser per kategori i respektive variabel.

Tabell 1. Andel (%) kvinnor respektive män i population, urval och svarsmängd.

Kategori	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Kvinna	47,7	47,5	50,6
Man	52,3	52,5	49,4
Totalt	100	100	100

Tabell 2. Andel (%) doktorander i respektive ålderskategori i population, urval och svarsmängd.

Kategori	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
35-39 år	15,1	15,3	14,9
40-49 år	16,5	15,7	17,0
50- år	8,6	8,6	10,3
Totalt	100	100	100

Tabell 3. Andel (%) doktorander som är respektive inte är gifta eller i ett registrerat partnerskap i population, urval och svarsmängd.

Kategori	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Gift+registrerat partnerskap	41,5	40,9	42,8
Övriga	58,5	59,1	57,2
Totalt	100	100	100

Tabell 4. Andel (%) doktorander som är respektive inte är inrikes födda med minst en förälder född inrikes i population, urval och svarsmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Inrikes född med minst en förälder född inrikes	53,4	51,3	59,5
Övriga	46,6	48,7	40,5
Totalt	100	100	100

Tabell 5. Andel (%) doktorander vid respektive lärosäte i population, urval och svarsmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Blekinge tekniska högskola	0,5	0,6	0,5
Chalmers tekniska högskola	6,1	5,4	4,6
Gymnastik- och idrottshögskolan	0,1	0,1	0,2
Göteborgs universitet	8,2	7,5	8,3
Handelshögskolan i Stockholm	0,8	1,0	1,0
Högskolan Dalarna	0,1	0,1	0,1
Högskolan i Borås	0,3	0,5	0,5
Högskolan i Gävle	0,2	0,3	0,3
Högskolan i Halmstad	0,3	0,4	0,5
Högskolan i Jönköping	0,9	1,3	1,6
Högskolan i Skövde	0,1	0,2	0,2
Högskolan Väst	0,3	0,3	0,3
Karlstads universitet	1,3	1,7	1,9
Karolinska institutet	12,1	8,1	7,1
Kungl. Tekniska högskolan	9,9	8,6	7,2
Linköpings universitet	6,3	6,7	6,9
Linnéuniversitetet	1,3	1,8	2,4
Luleå tekniska universitet	2,6	3,8	4,0
Lunds universitet	14,1	13,6	13,2
Malmö högskola	0,9	1,2	1,4
Mittuniversitetet	0,7	1,0	1,1
Mälardalens högskola	1,1	1,5	1,6
Stockholms universitet	8,6	8,6	8,7
Sveriges lantbruksuniversitet	2,7	3,7	4,5
Södertörns högskola	0,4	0,5	0,5
Umeå universitet	5,4	6,3	6,0
Uppsala universitet	12,4	12,0	12,0
Örebro universitet	2,4	3,1	3,5
Totalt	100	100	100

Tabell 6. Andel (%) doktorander vid lärosäten med mindre än 500 doktorander, 500–999 doktorander respektive 1000 eller fler doktorander i population, urval och svarsmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
< 500	27,0	35,6	35,9
500–999	46,5	43,5	41,7
≥ 1 000	26,5	20,9	22,4
Totalt	100	100	100

Tabell 7. Andel (%) doktorander inom respektive forskningsämne i population, urval och svarsmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Naturvetenskap	22,1	23,2	21,3
Teknik	20,3	19,7	18,7
Medicin och hälsovetenskap	31,3	26,1	25,7
Lantbruksvetenskap	1,5	2,0	2,4
Samhällsvetenskap	17,6	20,6	22,7
Humaniora	7,2	8,5	9,2
Totalt	100	100	100

Tabell 8. Andel (%) doktorander fördelade på aktivitetsgrad (10–40, 41–60, 61–79 respektive 80–100 procent) i population, urval och svarmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
10–40 procent	12,1	11,0	10,4
41–60 procent	15,0	15,0	16,0
61–79 procent	7,3	7,4	8,3
80–100 procent	65,6	66,7	65,3
Totalt	100	100	100

Tabell 9. Andel (%) utländska respektive svenska doktorander i population, urval och svarsmängd.

	Antal doktorander		
	I populationen	I urvalet	I svarsmängd
	14 697	10 000	4 751
Kategori	Fördelning i procent		
Ja	32,7	35,7	28,5
Nej	67,3	64,3	71,5
Totalt	100	100	100

Viktade svarsfrekvenser

Eftersom urvalet var stratifierat finns en designvikt som justerar för stratifieringen. I tabell 11–19 finns de svarsandelar för respektive variabel och kategori när materialet har viktats med designvikten. Vid viktningen användes designvikten $d_k = N_h/n_h$ (där k =individ, h =stratum). Den viktade svarsandelen för hela populationen är 47,4 procent. I kolumnen "Antal svar" visas det oviktade antalet svar.

Tabell 11. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på kön

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Kvinna	50,7	2 405
Man	44,3	2 346

Tabell 12. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på ålder

Kategori	Svarsandel	Antal svar
-29 år	45,8	1 230
30-34 år	45,5	1 515
35-39 år	45,2	709
40-49 år	50,8	807
50- år	56,6	490

Tabell 13. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på civilstånd

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Gift+registrerat partnerskap	49,0	2 032
Övriga	46,2	2 719

Tabell 14. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på bakgrund

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Inrikes född med minst en förälder född inrikes	54,4	2 825
Övriga	39,3	1 926

Tabell 15. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på lärosäte

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Blekinge tekniska högskola	42,8	26
Chalmers tekniska högskola	41,5	218
Gymnastik- och idrottshögskolan	51,6	8
Göteborgs universitet	54,0	392
Handelshögskolan i Stockholm	49,3	49
Högskolan Dalarna	61,1	3
Högskolan i Borås	55,8	26
Högskolan i Gävle	52,7	13
Högskolan i Halmstad	52,0	22
Högskolan i Jönköping	59,0	76
Högskolan i Skövde	47,5	9
Högskolan Väst	45,9	15
Karlstads universitet	52,6	92
Karolinska institutet	43,8	336
Kungl. Tekniska högskolan	38,8	340
Linköpings universitet	49,3	328
Linnéuniversitetet	60,9	112
Luleå tekniska universitet	49,7	191
Lunds universitet	46,8	625
Malmö högskola	55,8	68
Mittuniversitetet	53,1	53
Mälardalens högskola	48,6	76
Stockholms universitet	48,3	412
Sveriges lantbruksuniversitet	58,9	214
Södertörns högskola	46,6	24
Umeå universitet	45,4	286
Uppsala universitet	47,8	570
Örebro universitet	53,0	167

Tabell 16. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på antal doktorander vid lärosätet.

Kategori	Svarsandel	Antal svar
< 500	47,2	1 705
500–999	45,6	1 980
≥ 1 000	50,6	1 066

Tabell 17. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på forskningsämne

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Naturvetenskap	43,3	1 010
Teknik	44,2	890
Medicin och hälsovetenskap	47,7	1 223
Lantbruksvetenskap	59,6	115
Samhällsvetenskap	52,8	1 077
Humaniora	51,6	436

Tabell 18. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på aktivitetsgrad

Kategori	Svarsandel	Antal svar
10-40 procent	45,2	494
41-60 procent	50,1	762
61-79 procent	52,1	392
80-100 procent	46,6	3 103

Tabell 19. Skattad procentuell andel svarande (%) fördelat på utländsk doktorand

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Ja	37,5	1 354
Nej	52,1	3 397

Kalibrering av vikter och den slutgiltiga viktvariabeln

För att få en förståelse för hur hjälpvariablerna fungerar tillsammans användes en så kallad *Step-Forward* procedur, en procedur som liknar forward selection inom regressionsanalys. Step-forward proceduren hjälper till att hitta de starkaste hjälpvariablerna och indikerar på så sätt vilka variabler som är rimliga att ha med i hjälpvektorn.

Utifrån Step-Forward proceduren och med hänsyn till de tre kriterierna som beskrevs tidigare avgjordes vilka variabler som var lämpliga att ha med i hjälpvektorn. I valet togs även hänsyn till vikternas fördelning.

Följande variabler ingår i den slutgiltiga hjälpvektorn (*vk*):

kön + ålder + lärosäte + forskningsämne + bakgrund + utländsk doktorand + aktivitetsgrad

Den slutgiltiga viktvariabeln (*wk*) kan därmed beskrivas som en produkt av designvikten (*dk*) och kalibreringsvikten (*vk*):

$$wk = dk \cdot vk$$

Bilaga 3.

Ämnesområdesindelning

Naturvetenskap

- Biologi
- Data- och informationsvetenskap
- Fysik
- Geovetenskap och miljövetenskap
- Kemi
- Matematik
- Annan naturvetenskap

Teknik

- Elektroteknik och elektronik
- Industriell bioteknik
- Kemiteknik
- Maskinteknik
- Materialteknik
- Medicinteknik
- Nanoteknik
- Naturresturstechnik
- Samhällsbyggnadsteknik
- Annan teknik

Medicin och hälsovetenskap

- Hälsovetenskap
- Klinisk medicin
- Medicinsk bioteknologi
- Medicinska och farmaceutiska grundvetenskaper
- Annan medicin och hälsovetenskap

Lantbruksvetenskap

- Bioteknologi med applikation på växter och djur
- Husdjursvetenskap
- Lantbruksvetenskap, skogsbruk och fiske
- Veterinärmedicin
- Annan lantbruksvetenskap

Samhällsvetenskap

Ekonomi och näringsliv
Juridik
Medie- och kommunikationsvetenskap
Psykologi
Social och ekonomisk geografi
Sociologi
Statsvetenskap
Utbildningsvetenskap
Annan samhällsvetenskap

Humaniora

Filosofi, etik och religion
Historia och arkeologi
Konst
Språk och litteratur
Annan humaniora

Referenser

- Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöstatistik, Arbetsmiljön 2015. Rapport 2016:2
Arbetsmiljöverket <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbeta-med-arbetsmiljon/>
- Högskoleverket. Doktorandspegeln 2003. Rapport 2003:28 R
- Högskoleverket pm: Hur kan förekomsten av "skuggdoktorander" förhindras?
Reg.nr. 31-3543-05.
- Högskoleverket. Doktorandspegeln 2008, Rapport 2008:23 R
- Proposition 2004/05:162. Ny värld – ny högskola
- SFS 1992:1433. Högskolelag
- SFS 1993:100. Högskoleförordningen
- SFS 2008:567. Diskrimineringslagen
- SOU 2001:13. Nya villkor för lärandet i den högre utbildningen.
- SOU 2004:27. En ny doktorsutbildning – en kraftsamling för excellens och tillväxt.
- SOU 2016: 29. Trygghet och attraktivitet – en forskarkarriär för framtiden.
- Sveriges officiella statistik, Statistiska meddelanden. UF 21 SM. *Universitet och högskolor. Doktorander och examina på forskarnivå 2015.*
- UKÄ. *Statistikdatabas*. <http://www.uka.se/statistik--uppfoljning/statistikdatabas-om-hogskolan.html>
- UKÄ <http://www.uka.se/utbildningskvalitet/sok-bland-examenstillstand.html>. April 2016
- Universitetskanslersämbetes beslut 2014-02-26, reg.nr.31-475-13.
- Universitetskanslersämbetet. Universitet och högskolor. Årsrapport 2016. Rapport 2016:10.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

www.uka.se

